

Razgledi

(Ne)varnost na cesti

Pred petimi leti se je po elektronski pošti oglašil prijatelj, ki se je že dlje časa potepal po Ameriki. Eno njegovih prvih vprašanj je bilo: »Ali imamo v Šmarjeti že obvoznico?« Tudi sam je namreč naš občan, žal pa je odgovor na to vprašanje še danes negativen. Problematika okoli obvoznice se vleče že tako dolgo, da nekateri ne verjamejo več, da jo bomo sploh kdaj dočakali. Sama kljub vsem črnim napovedim verjamem, da jo vendarle bomo, a za kakšno ceno?

Problematiko šmarješke obvoznice je občinski svet obravnaval tudi na majski občinski seji, tako da ste zainteresirani lahko iz prve roke izvedeli, kaj se na tem področju dogaja, zato se v podrobnosti ne bi spuščala. Če le na hitro povzamem, se na tem področju žal ni zgodilo nič pretresljivo novega.

Glavna cesta skozi Šmarjeto je ozka in nepregledna, zato morajo paziti že vozniki, pešci pa morajo biti skrajno previdni. Poleg tega kljub ovinkom številni vozniki tudi skozi vaško jedro radi pritisnejo na plin, tako da včasih pošteno zacvilijo gume, voznik pa še komajda zvozi ovinek. Najbrž ni potrebno poudarjati, da je ravno na tem ovinku postajališče za avtobus, zato tam pogosto stoji večja skupina ljudi. Si sploh znamo predstavljati, kaj bi bilo, če bi v tistem trenutku nekdo zletel s ceste? Tudi sam sprehod po vaškem jedru je daleč od prijetnega, saj je potrebno biti vsak trenutek pripravljen na morebitni prisiljeni hitri umik. Vendar so ga mnogi starejši ljudje brez prevoznega sredstva in otroci, ki jim nepregledna ovinkasta cesta brez pločnika največkrat pomeni edino pot v šolo, prisiljeni vsakodnevno opravljati. Iz lastnih izkušenj vem, da se otroci vsaj do 18. leta oziroma dokler ne opravijo vozniškega izpita, nevarnosti na cesti sploh ne zavedajo, temveč na poti domov brezskrbno kramljajo s prijatelji. Torej je njihova varnost odvisna predvsem od tretjih oseb – voznikov. Kot voznica sama dobro vem, kako slaba je vidljivost ob slabih vremenskih razmerah, kot sta mrak ali megla.

Pravijo, da vsaka »šola« nekaj stane. Vendar zakaj se ne bi učili raje iz napak drugih in poskrbeli, da bi bila naša »šola« čim manj boleča. Ne bi želela preveč »paničariti«, vendar se bojim, da bodo spremembe na bolje šele takrat, ko bo za nekoga že prepozno. Primer me preveč spominja na nekatere druge, o katerih lahko pogosto beremo v medijih, bolje rečeno v črnih kronikah. Nesreče na nezavarovanih železniških prehodih, denimo. Po tem, ko pride do hude nesreče, naenkrat ni več tako težko postaviti zapornic. Vendar pa nam vsaj glede tega ni potrebno skrbeti, saj železnice v naših krajih na srečo nimamo.

Glede na to, da kaže, da papirnate vojne v zvezi s šmarješko obvoznico še ne bo tako kmalu konec, bi se kazalo ozreti tudi po kakšni alternativni rešitvi. Prepreke na cesti ali po domače »policaži« ali »skakači« se mi zdijo kar primerna in hkrati poceni rešitev, da bi neučakani vozniki zmanjšali plin, saj bi jim bilo škoda njihovih jeklenih konjičkov.

Ob koncu bi vsem skupaj zaželela še mirno poletje in prijeten dopust. Mor-da se bo v senčki kakega borovca našel čas tudi za pisanje. V tem primeru vaše prispevke za naslednjo številko, ki bo izšla konec septembra, pričakujemo na elektronskem naslovu razgledi@smarjeske-toplice.si najkasneje do petka, 5. septembra 2008.

■ Bojana Medle

Iz vsebine ...

1. Uvodne besede

2. Prvi občinski praznik

Občina Šmarješke Toplice je slavila svoj 1. občinski praznik.

3. O delu občine

4. Predstavitev občinskega sveta

5. Intervju

Kristjan Perić – državni prvak v gimnastiki.

4. OŠ in vrtec

5. Dejavnosti društev

6. Šport

6. Kultura

7. Aktualno

Utrinki s srečanja evropskih županov z osrednjim dogajanjem v Šmarjeških Toplicah.

8. Turizem

8. Ekologija

9. Pisma bralcev

10. Potopis

Ime je dobila po s temnimi iglavci poraščenih hribih in gorah, ki se vzpenjajo po vsej pokrajini, v katero reke Tara in Piva ter Zeta in Morča s pritoki režejo neprehodne soteske – Črna gora.

Odgovorna in glavna urednica: Bojana Medle. Uredniški odbor: Miha Gorenc, Marjan Grahut, Martina Hočvar, Bojana Medle, Jože Medle, Jože Novak, Mitja Pavlič, Jernej Petrovič, Anka Turk. Lektura: Jože Medle, Mojca Pakec. Grafično oblikovanje: Tomograf, Tomo Cesar, s.p. Tisk: Tiskarstvo Opara. Fotografija na naslovnici: Pogled na cerkev sv. Martina v Vinici z bližnjega griča. Foto: Bojana Medle.

Spoštovane in spoštovani!

Po izvolitvi za županjo se mi je zdelo pomembno, da občane naše občine čim večkrat opozorim na predvolilni program, v katerem so bile predstavljene moje obljube, katere sedaj že uspešno uresničujem. Po letu in pol županovanja ugotavljam, da bom v Občini Šmarješke Toplice nedvomno pustila del svojega najbolj ustvarjalnega življenja, del svoje mladosti in prepričana sem, da tudi rezultate svojega dela.

Ko me je urednica Razgledov prosila, da napišem uvodnik za to poletno številko, katera bo v znamenju praznovanja našega prvega občinskega praznika, sem to nalogo sprejela z navdušenjem in ponosom.

Ko se oziram nazaj, sem ponosna na rezultate in uspehe, ki smo jih dosegli skupaj, s sodelavci na občinski upravi, člani občinskega sveta in tudi z vašo pomočjo, spoštovane občanke in dragi občani. Nobenega dvoma ni, da smo naš »občinski voz« premaknili naprej in da so že vidni prvi rezultati našega trdega dela. Vsega pa kljub vašim pričakovanjem, z omejenimi finančnimi sredstvi, v prvem mandatu žal ne bo mogoče postoriti.

Ko smo sestavili občinsko upravo, uredili najpomembnejše občinske akte, ki jih mora imeti vsaka Občina, je steklo tudi delo v zadovoljstvo naših občanov. Poskrbeli smo za šolo in vrtec do te mere, da so delovni pogoji zadovoljivi in prijetni. V pripravi je projekt rekonstrukcije kuhinje in razširitve šolskega objekta, saj se število otrok v naši občini, v skupno zadovoljstvo vseh, iz leta v leto povečuje. Tako nas v prihodnjih letih čaka velika naložba, za kar bomo poskušali pridobiti tudi nepovratna sredstva iz Ministrstva za šolstvo in šport.

Ustanovljeni TIC (Turistično informacijski center) se vedno bolj uspešno vključuje v turistične tokove občine, tako na kulturnem kot športnem področju. Sprejeta je prva Strategija razvoja turizma, v pripravi pa sta še zbornika o Prafari Bela Cerkev in o Klevevužu. Viden je napredek tudi pri privatni iniciativi, saj po občini veselo »puha« turistični vlak, Vila Toplice se prebudila iz svojega pravljice-nega spanja in nam prinesla kulturne ustvarjalce, ki bodo nedvomno poskrbeli za več kulture v naši novi občini.

Izreden je napredek pri sodelovanju kraja z največjim nosilcem gostinstva in turizma, s Termami Šmarješke Toplice, ki so lani prejele laskavi naziv najbolj urejenega manjšega zdravilišča v Sloveniji. Vsa zahvala za tako odlično sodelovanje gre nedvomno mlademu direktorju, g. Gorazdu Šošterju, ki se s celotno ekipo trudi, da prisluhne željam in potrebam naše nove občine, občanov in seveda turističnega društva.

Razcvetela se je tudi društvena dejavnost v občini, kar dokazujejo številne prireditve na kulturnem in športnem področju. V dvorani v Šmarjeti nas je navdušila amaterska dramska skupina s »Podgorsko sapco«, v dvorani v Beli Cerkvi pa prva prireditev Kruh in vino. Velik dogodek je bilo odprtje muzejske sobe našega rojaka Jožeta Karlovška, ki se je zapisal v prostor največjih slovenskih umetnikov. Zelo smo ponosni, da se je rodil v Šmarjeti.

S svojo dejavnostjo in gostoljubjem smo posegli tudi v evropski prostor, saj smo pripravili izredno uspešen in odmeven ter prisrčen

sprejem evropskim županjam in to v času, ko je Slovenija predsedovala Evropski uniji. Nedvomno je ta dogodek prinesel naši občini veliko promocijsko prepoznavnost in prepričana sem, da tudi kakšno poslovno priložnost. Tega sem se veselila tudi sama, kajti najlepše darilo, je bilo od svojih kolegic županj slišati sledeče besede, ki so jih kar naprej ponavljale: »Bernardka, tvoja občina je prekrasna. Ljudje so prijazni in izredno gostoljubni. Resnično si lahko ponosna, da si županja občine Šmarješke Toplice«. To iskreno priznanje evropskih kolegic me je resnično osrečilo. Ponosna sem na to, da sem prva županja tako lepe in razvojno perspektivne občine, kjer živijo veseli, pošteni in delavni ljudje.

Ob praznovanju prvega občinskega praznika smo še posebej ponosni na skoraj dokončano naložbo, vredno več kot milijon evrov – to je gradnjo vodovoda Koglo, za katero smo polovico sredstev pridobili iz proračuna EU, iz Sklada za regionalni razvoj. Ponosni smo na otvoritev prvega kmečkega turizma Škrbina v Gorenji vasi, ki predstavlja temelj za uspešen začetek zidaniškega turizma. Prav tako imamo v občini uspešno cvetličarno, z bogato ponudbo cvetja, iz katerega je v obliki občinskega grba polepšan vhod v našo stavbo v Šmarjeti.

Ponosni smo na naše prve občinske nagrajence. Častni občan je postal naš rojak dr. France Cvelbar, ki sicer živi in dela v Ljubljani, a bo s srcem in dušo za vedno ostal zvest Gorenji vasi. Prvo občinsko nagrado je prejela upokojena učiteljica gospa Barbka Medja, za življenjsko dela na področju kulture. Prvi občinski priznanji sta bili podeljeni Termam Šmarješke Toplice in g. Francu Gregorčiču, ki pa se povabilu na proslavo in prejem priznanja, tudi kot občinski svetnik, žal ni odzval.

Zgodilo se je prvo pobratenje z Občino Cankova in veseli smo, da smo naše dolgoletno sodelovanje na športnem in kulturnem področju po tridesetih letih lahko tudi uradno potrdili. Veselimo se novega sodelovanja in novih projektov z Občino Cankova tudi na vseh drugih področjih. Z njihovim županom g. Dragom Vogrinčičem sva stkala prijeten in prijateljski odnos sodelovanja, saj je gospod župan s svojim osebnim finančnim prispevkom, do sedaj največjim, podprl tudi našo humanitarno akcijo »Za iskrico v očeh našega Mitje«. Na Občini Šmarješke Toplice zbiramo prostovoljne prispevke za nakup avtomobila družini 6-letnega dečka iz Orešja, ki boleha za avtizmom. Tudi vas, drage občanke in občani, lepo prosimo, da pomagate po svojih močeh pri tem humanitarnem projektu, ki še traja.

Na koncu vam vsem skupaj iskreno želim prijetne in brezskrbne počitniške dni ter zaslužen dopust, katerega verjetno vsi že nestrpno pričakujemo. Nasvidenje do jesenske številke Razgledov!

Vaša županja
Emilie Kne

1. praznik Občine Šmarješke Toplice

Občina Šmarješke Toplice je slavila svoj 1. občinski praznik, ki je potekal od 11. do 15. junija 2008.

Med praznovanjem le-tega se je zvrstilo kar nekaj manj in bolj odmevnih prireditev.

Praznik se je pričel s predstavitvijo kolesarskega vodnika po Dolenjski, Posavju in Kozjanskem ter lutkovno in gledališko predstavo.

Domačini najvišjega vinorodnega griča v občini so bili najbolj veseli otvoritve vodovoda Koglo, prireditve so se kljub dežju udeležili v velikem številu. Slavnostno otvoritev s prerezom traku so na deževni petek, 13. junija, s programom popestrili pevci Mešanega pevskega zbora Plastoform in otroci iz Osnovne šole Šmarjeta.

Kljub slabemu vremenu je istega popoldneva družina Škrbina slavnostno odprla vrata prve turistične kmetije v občini, in sicer v Gorenji vasi. Med pestrim programom so se nam predstavili plesalci iz Folklornega društva Kres, Ljudske pevke Šmarjetke, Fantje z vasi in mladi harmonikarji.

Številni obiskovalci so se zabavali pozno v noč ob zvokih skupine Novi spomini.

Sobotni praznični dan se je pričel s sejmom v Beli Cerkv, kjer so se domača društva predstavila občanom iz pobratene Občine Cankova, za katere so pripravili kulturni program in domače dobrote.

Vrhunec praznika je bila prav gotovo slavnostna seja občinskega sveta Občine Šmarješke Toplice s podelitvijo prvih občinskih priznanj in nagrad ter podpisom listine o pobratenju z Občino Cankova.

Slavnostne seje so se udeležili župani sosednjih občin, ostali povabljeni, občani pobratene Občine Cankova in občani Občine Šmarješke Toplice.

Polna dvorana obiskovalcev je bila priča vrhunskemu kulturnemu doživetju, razglasitvam in podelitvam priznanj prvim občinskim nagrajencem in podpisu listine s pobrateno Občino Cankova.

Sobotno popoldne je ponovno zaznamoval dež, vendar sta gasilsko tekmovanje in veselica v Zburah kljub temu uspela.

Najbolj praznično je bilo v nedeljo, 15. junija. Na ta dan je bil leta 1074 svet pod Vinjim vrhom (Uinperch) prvič omenjen.

Ta dan je bil športno zaznamovan, saj je na Vinici potekal 1. nogometni turnir za pokal Občine Šmarješke Toplice. Na nogometnem turnirju so sodelovali tudi svetniki občine Šmarješke Toplice in predstavniki TIC-a Šmarješke Toplice. Kljub prizadevnosti svetnikov so zmagali slednji, in sicer z rezultatom 2:1.

Medtem ko so športni navdušenci ciljali

na gol, so se župani in podžupani sosednjih Občin potegovali za najboljše pripravljeno »županjino« obaro.

V pripravi »županjine« obare so tekmovali: podžupan MONM: g. Ivan Grill, župan Občine Dolenjske Toplice: g. Franci Vovk, župan Občine Loški Potok: g. Janez Novak in županja Občine Šmarješke Toplice: mag. Bernardka Krnc. Slednja je sicer skuhala odlično obaro, vendar se tekmovanja ni udeležila, saj je bila predstavnica občine gostiteljice. Ostalim je komisija dodelila enako število točk, zato je o osvojenih mestih odločil žreb. Tako je prvo mesto osvojila obara podžupana MONM, g. Ivana Grilla.

Kuhanje je potekalo v prijetnem vzdušju, saj je župan Občine Dolenjske Toplice poskrbel za »dolenjsko« vzdušje s svojo harmoniko.

Po razglasitvi rezultatov so obaro razdelili med vse prisotne na nogometnem turnirju. Le-ti so bili nad kuharskimi zmožnostmi županov pozitivno presenečeni.

Ob 15. uri je na Velikem Vinjem vrhu v cerkvi sv. Jožefa potekala sv. maša, na kateri je maševal prvi novomeški škof, msgr. Andrej Kaplan. Maše se je udeležilo veliko število občanov, tako da je bila cerkev za tolikšen obisk kar premajhna.

Občinski praznik se je zaključil z zaključno prireditvijo v Aparthotelu Vila Toplice.

Praznični dnevi so minevali tudi v dobrodelnem vzdušju, zbirali so se namreč prispevki za Mitjo Drenika.

Prispevek »Da bi se mali Mitja vozil varno« je bil objavljen v Dolenjskem listu, št. 16, dne 17. aprila 2008. Na pobudo Društva prijateljev mladine Mojca Novo mesto je članek napisala novinarka ga. Tatjana Jakše Gazvoda. Ker navedena akcija ni obrodila finančnih sredstev, je županja Občine Šmarješke Toplice, mag. Bernardka Krnc, s čutom in smislom za pomoč ljudem v stiski pristopila k akciji za zbiranje sredstev za našega Mitjo.

Za uspešno izveden občinski praznik se moramo zahvaliti tudi vsem donatorjem: medijski pokrovitelj TV Vaš kanal, Elektronika Hrovat s. p., Espri d. o. o., Extra lux d. o. o., Farmel d. o. o., Fizioterapija Majcen Renata s. p., Geodetske storitve Miha Ban s. p., GG Podturn, GM Globevnik, Instalacije Jožef Dulc s. p., Krka d. d., KZ Krka Novo mesto z. o. o., Maserstvo in prenočišča Majcen Mladen s. p., Mizarstvo Blažič Franc s. p., Mlin Košak, Napro biro d. o. o., NLB d. d., Pogrebne storitve Blatnik Peter s. p., Trgovina Prinovec, Robek Ivanka s. p., Simbar s. p., Tomograf Tomo Cesar s. p., Terme Krka d. o. o.

Dr. Franc Cvelbar – častni občan Občine Šmarješke Toplice 2008

Dr. Franc Cvelbar je osebnost, katerega krasijo najlepše vrline življenja. Je mož, o katerem smemo in moramo govoriti v samih presežnikih. Je človek, ki lahko ponosno zre na prehojeno pot, na rezultate dela na strokovnem področju, na sadove dela za skupno dobro.

To je cenjeni profesor doktor Franc Cvelbar, leta 1932 rojeni domačin, ki je ime Šmarjete dostojno in častno ponesel v svet. Po končani gimnaziji je nadaljeval študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani in pred natanko 50 leti diplomiral iz tehniške fizike, nekaj let kasneje pa je z istega področja uspešno zagovarjal doktorsko nalogo.

Od leta 1956 do upokojitve leta 1997 je na Inštitutu »J. Stefan« (IJS) delal na področju jedrske fizike najprej kot laborant in asistent pri gradnji pospeševalnikov, nato kot znanstveni sodelavec in nazadnje kot znanstveni svetnik pri študiju jedrskih reakcij z nevtroni. Leta 1968 je bil na Oddelku za matematiko fiziko FNT izvoljen za docenta, nato pa za izrednega in rednega profesorja za področje fizike. Objavil je okrog 50 znanstvenih člankov v mednarodnih revijah in 5 univerzitetnih študijskih pripomočkov. Vodil je 5 doktoratov, 7 magistrskih del in okrog 66 diplomskih del. O svojem raziskovalnem delu je poročal na številnih mednarodnih srečanjih. Za diplomsko nalogo je bil nagrajen s Prešernovo nagrado, za svetovno pomembne rezultate pri proučevanju presekov za sevalno zajetje nevtronov pa je s sodelavci prejel Kidričevo nagrado. Imel je tudi precej upravnih zadolžitev; bil je vodja Oddelka za fiziko in jedrsko fiziko IJS, predsednik Sveta IJS in član Znanstvenega sveta IJS, predstojnik Oddelka za fiziko na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo ter predsednik Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije. Po upokojitvi leta 1997 se je posvetil delu pri Medškofijskem odboru za izobražence, ki se je leta 2004 preimenoval v društvo Slovenski katoliški izobraženci (SKI), kjer je ves čas član upravnega odbora, nekaj časa pa je bil tudi njegov predsednik.

Kljub tako širokemu področju dela, pa na svojo Gorenjo vas ni nikoli pozabil. Rad se je vračal, rad je prisluhnil potrebam kraja in krajanov ter, če je bilo v njegovi moči, tudi pristopil in pomagal. Leta 2000 je organiziral in vodil postavitve spominskega obeležja zamolčanim žrtvam druge svetovne vojne na pokopališču v Šmarjeti. Naslednje leto je bil pobudnik za ustanovitev Domoznanskega društva Šmarjeta, ki si prizadeva predvsem za ohranjanje zgodovinskega in kulturnega spomina v občini Šmarješke Toplice. Vsa leta je bil član upravnega odbora društva, letos pa je njegov predsednik. S skupino sodelavcev, strokovnjakov, prostovoljcev, ki izhajajo iz šmarješko-belocerkovškega okolja, je

v okviru Domoznanskega društva skupaj z dr. Stanetom Grando uredil in lansko leto tudi izdal zbornik Šmarjeta in Bela Cerkev skozi stoletja. Poleg kvalitete je posebno skrb posvetil uravnoteženi predstavitvi obeh bivših krajevnih skupnosti občine. Zbornik štejejo poznavalci med najboljše tovrstne publikacije. V okviru Domoznanskega društva je dal pobudo in zadnje leto vodil obnovo treh kapelic na poti skozi Mevce na Koglo in tako povečal vsestransko privlačnost tega dela občine Šmarješke Toplice.

Za vse našeto in še za tisoč drobnih dobrih del za kraj in krajanje je občinski svet Občine Šmarješke Toplice odločil, da se mu podeli naziv častnega občana.

Barbka Medja – prejemnica nagrade Občine Šmarješke Toplice 2008

Naša prva občinska nagrajenka, gospa Barbka Medja, je prišla v naše kraje iz vasi Peče pri Moravčah na Gorenjskem. *Živeti z ljudmi in delati za ljudi* je osnovno vodilo njenega življenja, ki ga je izoblikovala v zgodnji mladosti, pravzaprav že v otroštvu, saj je izhajala iz številne družine. Njeno osnovno šolanje je potekalo pod nemško okupacijo v nemškem jeziku.

Po vojni je nadaljevala šolanje na učiteljski šoli v Kamniku. Prvo zaposlitev je dobila leta 1949 na osnovni šoli Ajdovec nad Dvornom pri Žužemberku. Tu je kot mlada izobraženka skrbela za kulturni razvoj kraja in kulturno-umetniškega društva.

Leta 1953 se je zaposlila v Šmarjeti kot učiteljica razrednega pouka, kjer je poučevala glasbo na nižji gimnaziji in vodila pevski zbor. Kasneje so ji v delovno obveznost vključili še gospodinjstvo in poučevanje prve pomoči. Vedno nasmejana in delovna je šmarješke otroke pripeljala do naslova državnih prvaki iz prve pomoči.

Celotno ustvarjalno življenjsko obdobje je posvetila delu z otroki in mladino, katere je navduševala za petje, saj je na šoli običajno vodila dva pevska zbora; cicibane in pionirje. Le-ti so se udeleževali vseh tekmoval, s čimer je pripomogla k razvijanju otrokove samozavesti za nastopanje in hkrati ponesla dober glas o naših krajih po vsej Sloveniji. Vsak kulturni dogodek našega kraja je bil tako ali drugače povezan z njeno aktivnostjo.

Videli smo jo v vlogi pevovodje, režiserke, scenografije, učiteljice klavirja, kitare in klavirske harmonike. Vedno si je našla čas za pomoč, nikoli ni zahtevala ničesar za plačilo. Mladina jo je vzela za svojo mentorico, svojo mamo, ki je z dobro voljo

in nasmehom vedno ustvarila prijetno razpoloženje in delovno vzdušje. Pustila je neizbrisen pečat v delu življenja mladih in odraslih, ki se sedaj vrača v obliki nostalgčnih spominov.

Po upokojitvi, leta 1984, je bila še vedno aktivna; vodila je pevski zbor za odrasle, nazadnje pa upokojenski pevski zbor. Če bi sešteli vse ure, ki jih je gospa Barbka vložila v prostovoljno – neplačano delo, bi prav gotovo zaslužila še eno pokojnino.

Letos mineva 55 let od njenega prihoda v Šmarjeto. Dve petici, dve oceni odličnosti, ki sta se simbolično pridružili ob prijetnem trenutku, ko Občina Šmarješke Toplice praznuje svoj prvi praznik in lahko podeli svojo prvo nagrado prav osebi, ki je resnično bila vse svoje življenje duša in mati kulturnega življenja v naši sedanjici občini.

Franc Gregorčič – prejemnik priznanja Občine Šmarješke Toplice 2008

Svoja najustvarjalnejša leta je poklonil dragi mu Šmarjeti z okolico, njenim občanom ter društvom in si minula desetletja, skupaj s podobno napredno mislečimi, prizadeval za dvig kvalitete življenja na vseh področjih ...

Z veseljem in vsem spoštovanjem pozdravljamo gospoda Franca Gregorčiča, leta 1956 rojenega domačina, ki je odločno posegel v gospodarski razvoj domačega kraja; občinskega svetnika, ki je v pravem trenutku ocenil, da pomenijo delovna mesta v domačem kraju vrednoto in blagor, katerih nikakor ne gre prepustiti stihiji in toku dogodkov.

Z vizijo rasti in uspešnega delovanja gospodarskega subjekta je leta 1987 prevzel odgovorno nalogo generalnega direktorja Tovarne plastičnih elementov Šmarjeta, kasnejšega Plastofarma. Oči delavcev, predvsem domačinov, so spremljale vsak njegov korak, vsako poslovno odločitev in upale, da bo zmožni utreti zares pravo, zanesljivo pot; pot, ki bo pomenila uspeh, širitev podjetja, dobiček, delavcem pa socialno varnost in zanesljiv kos belega kruha. Zmožni je in danes sme g. Gregorčič ponosno zreti na prehojeno pot. Vsakoletna 20 % gospodarska rast in 382 zaposlenih sta posledica vztrajnosti, spremljanja in poznavanja zakonitosti trga, trdega dela, razsodnih odločitev in nenazadnje zaupanje in podpora družine, ki je verjela v očetove poteze.

Srečen je, ko mu oči in misli zaobjamejo rojstne kraje, kjer je pognal trdne korenine; kraje, s katerimi in za katere živi. S številnimi dotacijami, donacijami in drugimi oblikami pomoči je pomagal, da so domača društva uspešno prebrodila krizne trenutke; z lastnimi sredstvi je podprl krajanje, ki so se znašli v brezupnih situacijah. V zadnjem letu pa si skupaj z ostalimi občinskimi svetniki prizadeva, da bi Občina Šmarješke Toplice sprejemala modre, tehtne odločitve, ki bi omogočale zanesljiv razvoj občinskega prostora v celoti in bi Občino Šmarješke Toplice čim prej uvrstile ob bok najuspešnejšim občinam v državi.

Gospod Franc Gregorčič je bil, je in bo ostal

cenjen in spoštovan tako v krogu najuspešnejših managerjev, svojih delavcev, v zgodovino Šmarjete pa se bo zapisal kot veliki gospodarstvenik, mecen in dobrotnik.

Terme Šmarješke Toplice – prejemnik priznanja Občine Šmarješke Toplice

Krkine Terme v Šmarjeških Toplicah so z zgodovino in razvojem Šmarjeških Toplic tesno povezane že od samega začetka. Zgodovina term sega v leta iz konca 18. stoletja. Za napredek in razvoj Term ter samega kraja Šmarješke Toplice je pomembno leto 1973, ko je zdravilišče pre-

šlo v last Krke tovarne zdravil Novo mesto. Leta 1982 je bil zgrajen Hotel Krka (Hotel Toplice), pokriti termalni bazen in prostori za zdravstvo. Leta 1991 je bil zgrajen Hotel Šmarjeta, nekaj let kasneje drugi pokriti termalni bazen. Ena najnovejših investicij pa je bilo odprtje sodobnega Hotela Vitarium skupaj s centrom Vitarium Spa & Clinique leta 2005.

Terme Šmarješke Toplice so vodilni slovenski center za preventivo in zdravljenje bolezni srca in ožilja. Poleg tega uspešno izvajajo rehabilitacijo stanj po poškodbah ali operacijah gibalnega aparata ter rehabilitacijo športnih poškodb.

Okolico hotela obdaja prostran zdraviliški park, po katerem vodi tudi botanična pot. Sredi parka se nahajajo zunanji bazeni, ki jih domačini dobro poznamo. Najstarejši bazen v sklopu odprtega kopališča pa je znameniti leseni bazen, zgrajen tik nad vrelcem termalne vode, ki ima ob izviru 32°C.

Terme Šmarješke Toplice oz. Terme Krka so pomemben nosilec razvoja Šmarjeških Toplic, ne le na turističnem in gospodarskem, ampak tudi na drugih področjih, kot so pomoč pri ureditvi javne infrastrukture, skrb za urejeno podobo in okolje oz. trajnostni razvoj občine. Nenazadnje s svojo dejavnostjo prispevajo tudi k višji kakovosti življenja tukajšnjih prebivalcev, saj zaposlujejo kar 180 ljudi. Izraz plodnega in vzajemnega sodelovanja med krajem in termami, je tudi priznanje Turistične zveze Slovenije v letu 2007 v akciji »Moja dežela – lepa in gostoljubna«, kjer so Šmarješke Toplice zasedle prvo mesto med manjšimi zdraviliškimi kraji.

Uspeh gre pripisati več uspešnim direktorjem tega pomembnega podjetja v naši občini, med drugimi g. Vladimirju Petroviču, ki je bil najprej direktor Šmarjeških Toplic, potem pa dolgoletni direktor Term Krka, g. Matevžu Ašu, ki je za njim prevzel vodenje Šmarjeških Term, zdajšnjemu direktorju Term Šmarješke Toplice g. Gorazdu Šošterju, pa tudi g. Jožetu Berusu, ki je lani prevzel vodenje Term Krka.

Za Terme Šmarješke Toplice lahko rečemo, da so vedno pripravljene sodelovati in da dobesedno dihaajo s krajem, za kar si zaslužijo priznanje Občine Šmarješke Toplice.

Gledališki predstavi

Drugi dan praznovanja 1. občinskega praznika Občine Šmarješke Toplice, četrtek, 12. junija, so popestrili člani Mladinskega gledališča Tržič, ki so se ob 18.30 uri z dvema šalama najprej predstavili v Beli Cerkvi, kasneje pa nasmejali še zbrane v Kulturnem domu Šmarjeta.

V monokomediji z naslovom »N. N. Moški« avtorja Alda Nicolaja je blestela Jana Mirt Kus, gorenjska komedijantka leta 2006, ki je v nastopu predstavila predvsem slabe strani poroke in življenja z moškim, da bi od poroke odvrnila svojo hčer, v komični enodejanki

»Snubač« avtorja Antona Pavloviča Čehova pa sta se predstavila v vlogi prepirljive hčere in očeta, Marja Bohinjec in Janez Kikel, v vlogi nespretnega in bolehnega snubača pa David Ahačič, ki je tudi gorenjski komedijant letošnjega leta.

Večer je imel tudi humanitarni pridih, saj se je zbiral denar za soobčana, malega Mitjo, ki zaradi težke bolezni prebiva v domu v Ljubljani. Nakup avtomobila bi njegovim staršem omogočil, da ga večkrat obiščeta, Mitji pa, da bi se večkrat lahko vrnil domov na Orešje. Vse, ki bi še vedno želeli prispevati denarne prispevke za Mitjo, vabimo, da jih oddate v za to namenjeno škatlo v prostorih Občine Šmarješke Toplice.

Vodovod Koglo

Občina Šmarješke Toplice končuje izgradnjo VODOVODNEGA SISTEMA KOGLO nad Šmarjeto, ki zajema izgradnjo dveh vodohranov (Koglo in Mevce), vsak kapacitete 100 m³, in položitev 4.145 m cevovoda oziroma 5.245 m, vključno s tlačnim vodom, ki je bil zgrajen pred dvema letoma.

S pitno vodo bodo tako oskrbljena naselja Koglo, Ravnik, Mevce, Radovlja in del Žalovič. Na obravnavanem področju je 74 gospodinjstev in 128 zidanic oziroma vikendov. Vodovod bo nadomestil sedanjo oskrbo s pitno vodo iz kapnic, studencev, ziroma lokalnega vodovoda. Vodovod Koglo se v Gorenji vasi navezuje na vodovod Šmarjeta, ki se napaja iz vodnega vira Jezero v Družinski vasi. Vodovodni sistem Koglo je razdeljen na dve tlačni coni.

Tlačna cona I. sega do kote 250 m n.m. in se napaja iz vodohrana Mevce. Z obstoječim vodovodnim sistemom Šmarjeta se vodovod Koglo povezuje preko črpalnice pri obstoječem vodohranu Gorenja vas, kateremu je bilo dograjeno črpalnice z ustreznimi strojnimi in elektro inštalacijami. **Tlačna cona II.** bo oskrbovala vse objekte od kote 360 m. n.m. do kote 420. V ta namen je v vodohranu Mevce vgrajena črpalka za prečrpavanje vode v višje ležeči vodohran Koglo.

Zaradi visokih tlakov (11.0 barov) in zahtevnega terena je omrežje zgrajeno iz litoželeznih duktilnih cevi. Za zagotavljanje požarne varnosti je minimalni projektirani premer cevi 100 mm.

Dela na obeh vodohranih in črpalnici so izvedel samostojni podjetnik Stanislav Vidic iz Črmošnjic pri Novem mestu. Dela na cevovodih pa je izvajal Alojz Globevnik s.p. iz Šentjerneja.

Konec maja letos se je začela gradnja vodovodnih priključkov, trenutno je k izvedbi sekundarnih priključkov pristopilo 145 lastnikov hiš, zidanic ali vikendov. Dela izvaja samostojni podjetnik Marjan Novak s.p. iz Družinske vasi in bodo zaključena predvidoma konec julija 2008.

Skupna naložba v navedeno investicijo je vredna 1.055.342 €, od tega je občina pridobila 631.810 € nepovratnih sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj.

V sodelovanju s predstavnikom Komunale Novo mesto, Goranom Stanojevičem, informacijo pripravil **Gregor Vovko**

Investicije v občini v letu 2007 in plani za prihodnje

V mesecu oktobru 2007 se je začela gradnja ene izmed najpomembnejših investicij na območju občine Šmarješke Toplice, in sicer gradnja vodovoda KOGLO. Gradnja je vsebovala položitev več kot 5 km cevovodov in ustreznih sekundarnih vodov, dveh vodohranov (Koglo in Mevce), ter črpalnice pri obstoječem vodohranu Gorenja vas. Dela še potekajo in bodo končana predvidoma do konca septembra.

V lanskem letu je bil dokončan tudi vodovod Brezovica, katere vrednost je bila 133.073 €, javna razsvetljava Draga, kanalizacijski sistem Družinska vas – Sela, ki se bo dokončal v letošnjem letu. Izvedeno je bilo asfaltiranje lokalnih cest in javnih poti ter investicijsko vzdrževanje občinskih cest na relaciji Draga – Hrib, ceste v Čevlcvu in Radovlju.

V letu 2007 je Občina s pomočjo nepovratnih sredstev iz državnega proračuna v višini 12.640,00 € in občinskimi sredstvi v višini 3.002,00 € vzpostavila tri e-točke (Šmarješke Toplice, Šmarjeta, Bela Cerkev), s katerim je občanom in turistom omogočen brezplačen dostop do interneta.

V letu 2008 in 2009 bo Občina pripravljala razpisno dokumentacijo, saj bo le na podlagi navedenega lahko kandidirala za evropska in državna sredstva. Gre za pravo naslednje dokumentacije:

- za izgradnjo in obnovo komunalne infrastrukture v naselju nad Prinovcem v Šmarjeških Toplicah (vodovod, kanalizacija, javna razsvetljava, elektro in telekomunikacijski vodi) - gradnja in obnova navedene komunalne infrastrukture je predvidena v letu 2009,
- za kolesarske poti, pločnike in sprehalne poti,
- za obnovo in novogradnjo komunalne infrastrukture, predvsem na področju

vodooskrbe,

- za razširitev pokopališča v Beli Cerkvi in rekonstrukcijo mrliške vežice ter
- za izgradnjo krožišča v Šmarjeških Toplicah in pločnika, kolesarske steze, javne razsvetljave ter rekonstrukcije celotne ceste R3 na odseku Šmarješke Toplice – Šmarjeta.

Občina je pristopila tudi k skupnem projektu v sklopu Hidravličnih izboljšav in nadgradnje sistema pitne vode, v katerega je vključenih šest občin, na območju Dolenjske. Zgrajena oziroma obnovljena bosta dva vodohrana, Sračnik in Gorenja vas, ter glavni povezovalni cevovod čez Družinsko vas in Belo Cerkev proti Šentjerneju ter skozi Šmarjeto do vodohrana Gorenja vas. Investicija se bo izvajala v letih 2008-2013. Naložba se bo financirala iz sredstev kohezijskega sklada, državnih virov ter proračunskih sredstev Občine.

Do konca junija letos je predvideno končanje gradbenih del na bivši cesti H1, saj se je 23.6.2008 odprl nov priključek Kronovo, ki pomeni boljši in hitrejši dostop v občino. Občina sofinancira del navedenega projekta, in sicer za ureditev javne razsvetljave, kolesarske steze, pločnika in dveh avtobusnih postajališč.

V sklopu investicij velja omeniti tudi posodobitev kuhinje v OŠ Šmarjeta zaradi posredovanja inšpekcijskih služb ter izgradnjo prizidka k OŠ za potrebe kuhinje in dodatnih prostorov, ki so po normativih potrebni za delo v OŠ in vrtcu. Občina je trenutno v fazi pridobivanja idejnega projekta in izdelave DIIP-a za celotno adaptacijo in dograditev OŠ. Izdelani projekti bodo osnova za kandidiranje na razpis Ministrstva za šolstvo.

Za tekoče vzdrževanje lokalnih cest je v letu 2008 namenjeno 158.000 € in 120.000 € za investicijsko vzdrževanje cest.

Gregor Vovko, Občina Šmarješke Toplice

Kristjan Perić – državni prvak v gimnastiki

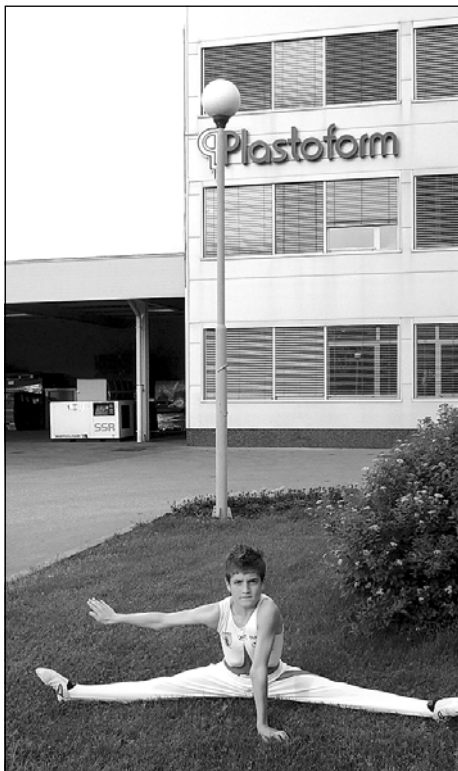
Kristjan Perić je učenec 6. razreda devetletke na osnovni šoli Center v Novem mestu. Pred šestimi leti so se z družino iz Novega mesta preselili na Brezovico. Že pri enajstih letih je postal državni prvak v gimnastiki. Naslov je 30. marca 2008 osvojil na državnem prvenstvu v skokih z male prožne ponjave v Kopru.

Kdaj si začel trenirati in kdo te je navdušil za gimnastiko? Imaš svojega vzornika?

Trenirati sem začel v prvem razredu osnovne šole. Za gimnastiko sem se navdušil ob gledanju Aljaža Pegana po televiziji in kmalu sem se s starši odpravil na ogled v gimnastični klub TVD Partizan Novo mesto. Bilo mi je všeč in odločil sem se, da tudi sam poizkusim. Najbolj so me privlačila orodja. Moj vzornik je Aljaž Pegan. Pri njem mi je najbolj všeč, da je preprost in dostopen, zelo rad pa se ukvarja tudi z otroki. Večkrat se slišiva po telefonu, čestital mi je tudi za naslov državnega prvaka.

Katere gimnastične discipline treniraš in katera ti je najljubša? Kdo te trenira? Kako pogosto treniraš, kje in kako potekajo treningi?

Treniram na bradlji, drogu, v parterju, pa preskok in po novem tudi na mali prožni ponjavi, ki je poleg parterja moja najljubša disciplina. Trenira me nekdanji gimnastičar Andraž Bricelj, ki pa namerava kmalu zapustiti klub, zato nas bo prevzel drug trener. Andraž Bricelj je napisal tudi knjigo z naslovom Skoki z male prožne ponjave, trenutno pa pripravlja doktorat na DIF-u. Treniram 4-krat ali 5-krat na teden; v športni dvorani Marof v Novem mestu, med vikendom pa me starša enkrat ali dvakrat odpeljeta na trening v Ljubljano v športno dvorano v Mostah. Trening traja dve uri, včasih tudi štiri, tako da je pogosto kar

Treningi gimnastike za Kristjanovo družino predstavljajo visok finančni zalogaj, saj je potrebno za treninge plačevati vadbine, poleg tega pa je potrebno Kristjana na treninge voziti tudi v Ljubljano. Za finančno podporo se Kristjan še posebej zahvaljuje g. Francu Gregorčiču, prav tako pa tudi ravnateljici OŠ Šmarjeta ge. Nevenki Lahne in g. Hinku Grdunu.

naporno. Trening je skupinski; dečki posebej, deklice posebej. Preden gremo na orodja, se ogrejemo in naredimo vaje za moč. Klub iz Most smo izbrali povsem naključno, ko nekoč na tekmovalju v Renčah nismo imeli trenerja. Treningi potekajo skozi vse leto s krajšimi premori, saj je za vsak izgubljeni dan v gimnastiki potrebnih deset dni intenzivnega dela. Poleg tega se moram odpovedati tudi igram z žogo, pri katerih obstaja nevarnost poškodb, zaradi delovanja »napačnih« mišic pa tudi plavanju.

Rad tekmuješ? Na katerih tekmovanjih si že nastopil in kakšne rezultate si dosegel? V kateri disciplini si osvojil naslov državnega prvaka? Je bila huda konkurenca?
Tekmujem rad, kljub temu, da imam pogosto

tremo, kar se včasih pozna tudi na nastopu; največkrat pa mine, ko začnem z vajo. Nazadnje sem nastopil na TeamGymu v Ljubljani v skokih na mali prožni ponjavi. Dvakrat sem bil že tudi državni podprvak; v Sečovljah in v Renčah. Pred dvema letoma sem se udeležil tudi evropskega prvenstva v Novem Sadu, kjer sem med 56 udeleženci zasedel zelo solidno 20. mesto. Konkurenca je kar huda, še posebej v klubih Narodni dom in Sokol Bežigrad. S petimi fanti smo po rezultatih zelo blizu in nikoli ne vemo, kako si bomo razdelili vodilna mesta.

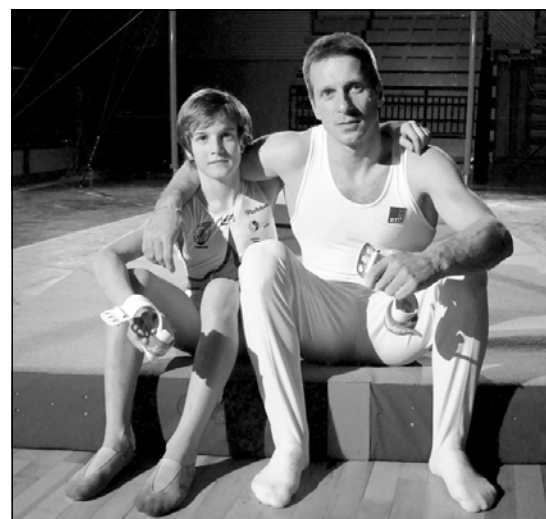
Kaj ti pomeni gimnastika in kaj poleg gimnastike še rad počneš v prostem času? Kakšni so tvoji načrti, želje, pričakovanja za naprej?

V gimnastiki res uživam, zato mi ogromno pomeni. Poleg športa mi veliko pomeni tudi druženje s prijatelji iz kluba. Prostega časa nimam ravno veliko, ko pa ga imam, se rad družim s prijatelji. Poleg tega rad kolesarim, rolam, všeč so mi tudi igre z žogo. Večkrat bi si želel ogledati kakšen film v kinu, vendar za to žal ponavadi zmanjka časa. Z gimnastiko vsekakor želim nadaljevati. V šoli imam poleg tehničnega in likovnega pouka najraje športno vzgojo, zato bom osnovnošolsko izobraževanje po vsej verjetnosti nadaljeval na športni gimnaziji, za naprej bom pa še videl.

■ Bojana Medle

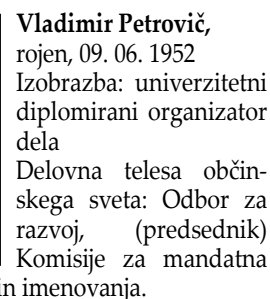

Kristjan pri treningu na bradlji.

Kristjan s svojim vzornikom Aljažem Peganom.

■Bojana Medle

zgodovini in geografskim posebnostim posameznih držav. Pozabili nismo niti na kulinariko, šport in glasbo. Dolenjsko smo predstavili kot deželo dobre hrane, cvička in prijaznih ljudi.

■ **Nevenka Lahne**, vodja projekta

9

Dan druženja treh generacij

V soboto, 10. maja, se je na notranjih in zunanjih športnih površinah OŠ Šmarjeta odvijal Dan druženja treh generacij. Prireditelj je pripravila Osnovna šola Šmarjeta v sodelovanju z mladinsko oddajo RTV Slovenija, Šport in špas, ki želi ozavešiti šolarje, mlade in starejše, o kvaliteti življenja, ki ga lahko dosežemo s spoštovanjem med seboj povezanih vrednot: športa, zdravja in ekologije.

Dejavnosti, ki so se jih lahko udeležili, so bile: pohod, predstavitev nordijske hoje in hoja (možnost izposoje palic), nogomet, streljanje z zračno puško, pikado, med dvema ognjema, namizni tenis, aerobika v naravi, štafetne igre (za otroke vrtca in starše).

V okviru prireditve je potekala tudi akcija zbiranja starega papirja;

vstopnina za vsakega posameznika je bila namreč sveženj papirja. Zbrali so čez dve toni papirja, tako zbrana sredstva pa bodo namenili za nabavo igrač v vrtcu Sonček.

Prireditve se je udeležila tudi županja Občine Šmarješke Toplice mag. Bernardka Krnc, ki je v svojem pozdravnem nagovoru poudarila pomen druženja generacij, medsebojnega dialoga in gojenja družinskih vrednot. Pohvalila je tudi prizadevanje šole za gojenje vseh teh vrednot in čestitala vodstvu in učiteljem za aktivno vključevanje v življenje in delo občine in širše skupnosti ter za dosežke na področju dejavnosti.

Direktor direktorata za turizem RS, mag. Marjan Hribar, je prireditelj Dan druženja treh generacij ocenil kot zelo uspešno. Pohvalil je

izbor dejavnosti in samo udeležbo; sodelovalo je kar 130 udeležencev. Zaključek prireditve so popestrili učenci OŠ Šmarjeta s pestrim glasbenim programom.

Najmlajša udeleženka prireditve je bila komaj enoletna Lučka Tomažin iz Šmarjete, najstarejši udeleženec 74-letni Alojz Štrasberger iz Orešja, najštevilnejša družina pa družina Cvelbar iz Šmarjeških Toplic, iz katere so bile na prireditvi udeležene vse tri generacije – stara starša, oče, mati in trije otroci.

V duhu medgeneracijskega sodelovanja in humanitarnosti je prireditelj Dan druženja treh generacij uspela in prispevala k večjemu zavedanju pomena ohranitve okolja, zdravja in medčloveških vrednot.

prvi svetovni vojni v času upravitelja g. Demšarja

Štiri dni v januarju tega leta je bilo vse učiteljstvo odvezano šolskega pouka, ker se je pritegnilo v Komisijo za žigosanje bankovcev. Takratni denar Avstro-Ogrske, krona, se uporablja do leta 1920, po tem letu postane plačilno sredstvo samo dinar.

Aprila je bila komisjska razprava zaradi graditve nove šole na prostoru pri kapelici sv. Jožefa. Nova šola naj bi imela 4 učne sobe, stanovanje za vodjo šole in pritokline.

Šolska oblast iz Krškega priporoča, naj se v sled pridobljene nove domovine, samostojnosti in svobode vadi pesem Lepa naša domovina. Izvaja se tudi revizija zgodovinskega pouka. Šolski prostori morajo biti na voljo političnim strankam. Učiteljska plača se izenači s plačo državnih uradnikov. Šolske zamude se zaradi dela ne opravičujejo. Nemščina je ukinjena kot obvezni predmet. Ob praznikih se mora izobesiti večja državna zastava. Šolska kronika je dobila novo rubriko z naslovom Patriotske slovesnosti.

Vsi prvoobhajanci so bili obdaro-

vani s strani kateheta Ivana Puclja s štrucami in lepimi spominskimi podobami. Takratni otroci so se po vsej verjetnosti bolj razveselili kruha, kot se današnji razveselijo bogatih daril ob takih priložnostih.

Njegovo veličanstvo na obisku v Sloveniji, prevzvišeni knezoškof pa v Šmarjeti

Malo dosedanjih zapisov v šolski kroniki je tako obširnih, rdeče podčrtanih in opisanih s tako hvalnimi besedami. Danes bi temu rekli evforija. Prepustimo besedo kroniki.

Šolsko mladino se je opozorilo na prevesel dogodek, ki je doletel Hrvaško in posebej našo Slovenijo v dneh 26. do 29. junija 1919, ko je namreč naš junaški prestolonaslednik regent Njegovo Visočanstvo Aleksander počastil lepo našo domovino. Po vseh železniških postajah, koder se je vozil, ga je šolska mladina in drugo občinstvo vznemirjeno pozdravljalo in mu klicalo: »Dobrodošli!« Do 100.000 občinstva se je zbralo ob dohodu Njegove Visokosti v našo dično Ljubljano. Vseposodi je ljudstvo kar drgetalo v pričakovanju videti ter navdušeno pozdraviti priljubljenega narodnega junaka regenta Aleksandra.

Obisk škofa v času birme je vedno označen

kot pomemben in slaven dogodek, ki mu posvetijo veliko pozornosti. Spodaj navedeni zapis je v originalu malo protisloven, saj sta za isti dogodek navedena dva različna datuma in navedba, da je zakrament svete birme prejelo štiristo otrok, kar je v popolnem neskladju s podobnimi poročili.

Dne 16. junija 1920 je počastil našo župnijo prevzvišeni gospod knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič. V ta namen se je zbralo več občinstva, župljanov, gospodov duhovnikov in šolska mladina s svojim učiteljstvom na sprejemnem mestu v Dolenji vasi, kjer so bili postavljeni tudi lepi slavoloki.

Pridna deklica – učenka Cilka Cvelbarjeva je prevzvišenega, poleg zastopnice Marijine družbe, prisrčno pozdravila ter mu izročila lep, svež, dišeč šopek. Po cerkvenem blagoslovu se je podal v spremstvu gospodov v šolo, kjer je šolska mladina prav dobro odgovarjala na razna vprašanja gospoda kateheta Ivana Puclja.

Bože pravde

Narodna himna, Bože pravde, se prebivalstvu cele SHS primerno obrazloži. V šolskih naznanilih se kot pristojna dežela vpiše Slovenija. Učitelji morajo z vso močjo delovati na to, da se

➔ zatre razvada kajenja med šolsko mladino. Novembra 1920. leta je bil prvič odprt oddelek za oddaljene učence.

Prvih pet dni meseca februarja 1921 je bilo vse učiteljstvo zaposleno pri ljudskem štetju. Konec šolskega leta 1920/21 se je učence tretjega razreda poučevalo tudi v srbohrvaščini. Poljedelski pouk se v tem letu ni vršil, ker so bili vse učne dni razredi zasedeni zaradi poka oddaljenih učencev. V rubriki Posebnosti je navedeno, da smo na plebiscitu na Koroškem izgubili velik del slovenskega Korotana. O Rapalski pogodbi, glede določitve mej med Jugoslavijo in Italijo, je zapisano, da smo z njo izgubili nad 300.000 najzavednejših Slovencev in mnogo dobre, rodovitne slovenske zemlje.

Učiteljstvo se mora do konca šol. leta 1920/21 naučiti pisati in brati cirilico. Iz šolskega gradiva se mora izločiti vse slike, berila, pesmi in drugo, kar bi kvarno vplivalo na domoljubje. Aprila 1921 je bil poslan dopis, s katerim se obvešča, da se v novem šolskem letu uvede novi matični list in izkaz o šolskem napredku. Uvedeta se dva nova predmeta: srbohrvaščina in deška ročna dela.

Smrt in poroka, otroci pa na počitnice

Oktober 1921 je imela šolska mladina mašo v spomin na umrlega, tako obče priljubljenega, junaškega vladarja kralja Petra I. – Osvoboditelja.

Junija 1922 se je ves bratski narod SHS veselil srečnega dogodka, ko se je poročil priljubljeni kralj Aleksander I. z romunsko princesinjo Mariolo. Kako je naklonjen zlasti nam Slovincem, je dobro posvedočil že s tem, da je takoj drugi dan s svojo visoko družico odpotoval v svojo krasno poletno prebivališče na Bled. Šmarješki otroci so bili tega dogodka še posebej veseli, saj je višji šolski svet s posebnim odlokom odredil tridnevne počitnice za vso šolsko mladino.

Nov krajni šolski svet in poroka učiteljic

Na poziv okrajnega šolskega sveta so se izvolili novi zastopniki občin v krajevni šolski svet. Za občino Šmarjeta je bil kot zastopnik cerkve imenovan župnik Ivan Perko, kot zastopnik šole gospod nadučitelj Ivan Demšar. Za člane so bili imenovani posestniki g. Ivan Dežman iz Strelaca, Janko Karlovšek in Janko Mole iz Šmarjete ter Franc Zalokar iz Vinice. A. Ulm, veleposestnik iz Klevevža, je bil predlagan za šolskega nadzornika. V Mokronogu se je 13. maja 1922 prvič vršila okrajna učiteljska konferenca. Z odlokom se naroča učiteljstvu, da se morajo strogo držati od številke 20 dalje štetja in računanja po dekadičnem sestavu (20+2), tako kot v srbohrvaščini.

Fotografija razreda je nastala okoli leta 1910 pred občinsko pisarno v Šmarjeti. Uporabljena je bila kot razglednica, ki jo je moj pokojni stari oče Jakob Medle poslal domačim na Jugorju pri Brusnicah. Takrat je služil pri stricu Juriju Mikuliču v Orešju, ki mu je bolezen pobrala vse otroke, zato je Jakoba vzel za svojega. Na hrbtne strani je napisal, da ga naj pridejo kaj obiskat, dokler ni še toliko dela. Na desni (z brado in brki) je gospod upravitelj Demšar. Na levi pa po vsej verjetnosti kaplan Ivan Perko, ki je poučeval verouk.

Dopis izdan 21. septembra 1921 obvešča, da višji šolski svet v tedanjih razmerah ne more braniti učiteljicam moštiti se. Učenci so opozorjeni, da ne smejo kvariti slik Njegovega Veličanstva po svojih berilih in drugod.

Otroci pomagajo lačnim Rusom, doma pa obirajo žitnega hrošča

Šolsko leto 1922/23 se prične s praznovanjem šestdesetletnice smrti knezoškofa Antona Martina Slomška, ki ga v spominih omenjajo kot visokega cerkvenega dostojanstvenika, vrlega vzgojitelja, ljubitelja mladine in slovenskega naroda.

V našo lepo Šmarjeto so na izlet prišle učenke 7. razreda mestne dekliške osemrazredne osnovne šole. V gostilni Janka Karlovška so bile za primerno ceno dobro pogostjene. Vse učenke so si ogledale na novo preurejene toplice, kjer so se tudi kopale. To leto se odpove svoji funkciji predsednika krajevnega šolskega sveta Janko Mole zaradi preobilice poslov. Mesto predsednika prevzame J. Karlovšek. Kot novi član krajevnega šolskega sveta se imenuje Janez Muhar, posestnik iz Orešja.

Šolska mladina zbere lepo število jajc, ki so se prodala za 157 din. Od tega se pošlje 120 din Jugoslovanski Matici, 37 din pa po čeku v Ljubljano za pomoč gladojočim v Rusiji. Na polju nagaja žitni hrošč, katerega uničenje priporočajo po šolski mladini.

Krajevne znamenitosti – nova rubrika v kroniki

Nova rubrika opozarja na to, da se lahko Šmarješke toplice uspešno tržijo, hkrati pa nakazuje uspešno sodelovanje šole in toplic. Povod za vključitev teh vsebin v kroniko je po vsej verjetnosti nova gradnja in posodobitev kopališč (Aleksandrova kopel). V šolski kroniki je zapisano:

V letih 1922 in 1923 so na novo preuredili dve poslopji – kopališči v Šmarjeških Toplicah, ter času primerno uredili. Opaža se, da je v letu 1923 obisk tujcev precej večji, kot je bil v prejšnjih letih, ko so bile še lesene kabine. V tem letu je prevzela v oskrbo toplice za dobo 5 let hotelirka iz Maribora ga. Ana Žičkar od lastnika gospoda Alojzija Zajca, posestnika iz spodnje Šiške, hotel Bellevue.

V šolskem letu 1923/24 je navedeno, da je prevzel upravo Šmarjeških toplic za tekoče leto Janko Karlovšek, posestnik iz Šmarjete. Šmarječani upajo, da bo v novo preurejene in na novo preslikane prostore v lepo in krasno okolico prišlo mnogo obiskovalcev.

Šmarječani brez vina in pridelkov, imajo pa novo brizgalno

19. julija 1923 je padala kot oreh debela toča, mnogo je bilo debele kot golobja in celo kot kurja jajca. Napravila je ogromno škodo. Zlasti je uničila pridelek po vinogradih, tako katastrofalno, da po Koglem, Vinvrhu, Mladi gori ne bodo imeli ljudje kaj brati. Pa tudi po sosednjih bližnjih vinogradih in na polju je

škoda ogromna. Ta škoda se je na čez cenila na 2.360.000 din. Vihra toče je prihrumela od Mirne Peči ter divjala čez Gorjance blizu do Zagreba.

Poleti 1924 je dobilo ognjegasko društvo v Šmarjeti novo brizgalno. Brizga je bila 3. avgusta istega leta blagoslovljena po gospodu župniku Ivanu Perku, ko je bil načelnik požarne brambe Leopold Stezinar iz Gorenje vasi. Šmarješka požarna bramba je bila ustanovljena na prigovarjanje Janka Karlovška, ki je bil tudi njen prvi načelnik.

Šolski izleti

Izleti šmarjeških šolarjev so bili v dosedanjih zapisih bolj redkost. Ponavadi jih niso opravili, če pa so že šli, so šli običajno na Vinji vrh. Poročilo o izletu v šolski kroniki vam predstavljam v originalnem zapisu. Sicer pa ste že opazili, da v prispevkih uporabljam izrazoslovje iz kronike.

Dne 4. junija 1924 je napravila naša šolska mladina izlet na Vinvrh. Nameravali smo izleteti že v maju, a je nas zadržalo slabo vreme.

Zbrali smo se ob 7. uri zjutraj ter odrinili veselo prepevaje in dobre volje pod vodstvom vsega učiteljstva in obeh g. katehetov na prijazen Vinvrh, kamor smo prispeli malo pred 8. uro.

Ko smo se malo ohladili, smo šli v cerkev sv. Jožefa, kjer smo bili pri sveti maši, pri kateri smo

lepo peli. Po sveti maši smo zbrali otroke v vrsto ter jim dodelili nekaj sladkorčkov, g. župnik jim je še posebej razmetal precej bonbončkov. Deklice so se igrale na prijaznem hribčku, a dečkom je razkazoval šolski voditelj prijazno okolico. Ob 1/4 10^h smo se zbrali na odhod v toplice, kamor smo prišli skozi Mlada vina in Družinsko vas ob 10^h.

Ker so bili učenci prav dobre volje in so lepo peli, so nas bili povsod prav veseli. V Šmarjeških toplicah so bili učenci prav dobro pogoščeni s pečeno teletino, kruhom, kuhanimi hruškami in sadjevcem. K tem troškom so prispevali roditelji otrok, g. kateheta in učiteljstvo ter razni drugi prijatelji in dobrotniki šolske mladine, za kar jim bodi vsem najlepša zahvala! Suhe hruške je pa daroval sam predsednik krajnega šolskega sveta g. Janko Karlovšek, ki je kot najemnik Šmarjeških toplic dovolil vsem prosto kopel.

Nepopisno so bili učenci veseli prijetnega kopanja in jih kar ni bilo mogoče spraviti iz tople vode. Po 30-40 otrok je šlo v en bazen, tu je bilo vrišč in vik, da ni bilo slišati drug drugega. Ko so se po kopanju nasitili dobre pečenke in okusnega belega kruha, kar so zamočili s hruševno vodo in s sadjevcem, smo se podali v gozd in tam igrali različne igrice. Tudi nas sta razveseljevala harmonika (Rugelj Ivan-Lahan in gramofon Ivana Weissa). Streglo pa je učencem vse učiteljstvo, g. kateheta ter vse osebje topliško.

Ne sme se pozabiti, da je najemnik toplic g. Janko Karlovšek povabil v gostilniške prostore oba g. kateheta, učiteljstvo, organista, Ivana Weissa na dobro kosilo in izborno kapljico, za kar mu bodi tudi na tem mestu izrečena najlepša zahvala.

Ko smo se tako dobro pokrepčali ter se otroci naigrali in naskakali, smo se poslovili prav židane volje od dobrih topličanov ter med petjem in vriskanjem pohiteli proti Šmarjeti, medtem ko so nas oni, ki so bili blizu doma, že preje zapustili. Ta veseli dan bo ostal vsakemu v dobrem spominu.

Srečen odhod in tragična prihodnost

Po moji oceni je gospod Ivan Demšar zapisal to poročilo zelo doživeto. Posebno všeč mi je bilo tisto o telečji pečenki, pa brezplačno kopanje, da ne omenim pogostitve v gostilniških prostorih. To je po dvajsetletnem delu tudi njegov zadnji zapis v šolski kroniki. Gospod nadučitelj je bil leta 1924 na lastno prošnjo razrešen upraviteljstva v Šmarjeti ter bil imenovan za učitelja v Studencih pri Mariboru. Začasno vodstvo je prevzela Ana Šeme. Prvega maja 1925 je nastopil upraviteljsko službo Jožko Špenko. V naslednjem prispevku vas bom seznanil z resnično tragičnimi dogodki, ki so se zgodili v času njegovega upravljanja.

■ Jože Novak

Pomladni meseci v znamenju cvička

V mesecu marcu smo v društvu organizirali že četrto ocenjevanje društvenih vin, ki smo ga izvedli v prostorih gostilne Prešeren v Dolenjem Kronovem. Letos v sestavi aktivnih društvenih članov, ki so strokovno izpeljali postopek ocenjevanja in strokovne ocenjevalne komisije

iz Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, Zavoda Novo mesto v sestavi ge. Katarine Merlin, g. Jožeta Simončiča, g. Jožeta Zupančiča, g. Gregorja Štembergerja in vodje g. Sama Hudoklina.

Komisija je vzorce vin ocenjevala po 20-točkovni Buxbaumovi metodi, po kateri je pozitivna

ocena 14.01 točke in več, saj se ocenjujejo vina, pri katerih je geografsko poreklo poznano. Za izračun povprečne ocene vzorca se je upoštevala ocena treh degustatorjev, ker sta se najnižja in najvišja ocena črtali. Komisija je ocenila skupno 117 vzorcev vina, od tega vzorcev za vino cviček

(61), žametovka (2), dolensko rdeče (7), modra frankinja (12), dolensko belo (15), bela zvrst (1), laški rizling (7), beli pinot (1), chardonnay (2), kerner (1), sauvignon (1), renski rizling (1), bela zvrst – polsuho (1), laški rizling – polsuho (1), chardonnay – polsuho (1), laški rizling – polsladko

Mimoidoče so na študentski Cvičkariji poleg cvička razveseljevali tudi suhomesnati izdelki.

Čeprav je močan naliv trajal ves čas povorke in po njej, smo si na Glavnem trgu poiskali streho in nadaljevali z zabavo po vinogradniško.

14

Praznovanje 1. obletnice ustanovitve Društva podeželskih žena in deklet Bela Cerkev

V nedeljo, 30. marca 2008, smo v Beli Cerkvi praznovali 1. obletnico ustanovitve našega društva DPŽD Bela Cerkev. Program se je začel ob 15. uri. Dogodek smo združili s praznovanjem materinskega dne, ki smo ga v okviru našega društva prav tako praznovali prvič. Tako je bil to kar dvojni ženski praznik. Praznovale smo vse ženske – matere, dekleta, deklice – bodoče matere ... Nismo pozabile tudi na naše drage moške; tudi oni so praznovali v mesecu marcu svoj praznik - dan mučencev, praznik, na katerega so izredno ponosni. Tako smo to zadnjo nedeljo v mesecu marcu v Beli Cerkvi praznovali prav vsi.

O življenju in delu društva, od prvih začetkov skozi prehojeno prvo leto delovanja, je spregovorila predsednica društva ga. Sonja Košak. Društvo je bilo ustanovljeno z namenom druženja, povezovanja žensk vseh starosti in poklicev, s ciljem oživitve kraja, ohranjanja naravne in kulturne dediščine, tradicionalne kulinarike kraja ... Že od nastanka se društvo aktivno vključuje v življenje kraja: prireja družabna srečanja, skrbi za okolje in promocijo domačega kraja, organizira predavanja, tečaje, sodeluje in organizira različne razstave, delavnice, prireditve; skratka odzove se vedno, ko je potrebno in prispeva k dogajanju v našem kraju. Predsednica Košakova je na kratko povzela tudi realizirane aktivnosti v prvem letu delovanja društva.

V nadaljevanju je sledil pester kulturni program, ki ga je vodila ga. Majda Kušer Ambrožič.

Najprej so se predstavili učenci 9. razreda OŠ Šmarjeta z odlomkom iz prve slovenske komedije Antona Tomaža Linhartarja – Županova Micka in poželi velik aplavz.

Med premorom so zaigrali mladi harmonikarji: Gregor Kopina, Andrej Perše in še en Andrej Perše ter Jaka Škrbec. Zaigrala je tudi Kristina Kočevnar na sintesizer.

Posebej za to priložnost se je sestal dekliški pevski zborček in ob spremljavi g. Brane Ambrožiča prvič zapel venček najlepših pesmic za mamice. Lepo je bilo poslušati mlade glasove, navdušili so poslušalce in verjamemo, da jih bomo še slišali. Z dvema recitacijama sta se predstavili Tjaša in Tadeja. Zapel je tudi pevski duet Martina in Martina, pevki z dolgoletnimi pevskimi izkušnjami, a skupaj v duetu tokrat prvič. Nato so se nam predstavili še »vrtičkarji« pod vodstvom Vlade Gazvoda in Vesne Dežman z igrice Muca Copatarica in navdušili gledalce.

Na oder in k besedi smo povabili tudi županjo Občine Šmarješke Toplice mag. Bernardko Krnc. Izrekla je vso pohvalo društvu, katerega članica je tudi sama in nam zaželela

mного uspehov tudi v prihodnje.

Na koncu programa smo se članice DPŽD Bela Cerkev zahvalile vsem, ki so društvu pomagali na kakršenkoli način, vse od ustanovitve naprej, in tako prispevali k temu, da je društvo zaživelo in tako uspešno prehodilo prvo leto svoje poti. Najbolj zaslužnim smo v zahvalo in spomin podelile spominke »medalje« iz lesa z vgraviranim znakom

Veliko presenečenje, predvsem za otroke, je bila velikanska torta s pravim ognjemtom.

Po končanem programu so članice presenetile z razstavo domačih dobrot.

društva. S prvo veliko medaljo smo se članice zahvalile predsednici Sonji Košak za njen veliki prispevek k delu društva. Nato smo se zahvalile še Betki in Petru Verščaj za strokovno pomoč, Vinotoču Pavlin, ki je bil naš prvi dom, Vinogradnikom Vinji vrh – Bela Cerkev za vso moralno in materialno podporo, Občini Šmarješke Toplice in županji mag. Bernardki Krnc, OŠ Šmarjeta za sodelovanje, vsem nastopajočim, ge. Majdi Kušer Ambrožič in g. Branetu Ambrožiču za sodelovanje pri programu kot tudi vsem udeležencem prireditve.

Zahvalile smo se tudi vsem donatorjem in sponzorjem. To so:

Vinogradniško društvo Vinji vrh – Bela

Cerkev, Občina Šmarješke Toplice, Krka d.d. Novo mesto, Plastoform d.o.o. Šmarjeta, Terme Krka d.o.o. Novo mesto, Jordan d.o.o. Draga, Instalacije Dulc Stranje, Trgovina Prilovce, Prešeren Jože d.o.o. Kronovo, Intertour d.o.o. Straža, Integral voznik d.o.o., Farmel d.o.o. Novo mesto, Dama d.o.o. Novo mesto, Frizerstvo in pedikura Sokol Vera s.p., Majcen Renata fizioterapija Šmarješke Toplice, Turistično društvo Šmarješke Toplice, Stella – Pokorny Robert s.p., Lušina Franc s.p. Bela Cerkev, Jože Luzar s.p. Škočjan, Elektroinstalacije Hribar Jože s.p., Mlin Košak in Dual ekspres.

Prav tako smo se zahvalile tudi vsem dobrim ljudem, ki so pomagali s svojimi storitvami, materialom ter delom, in sicer:

Mlinu Košak, Vinotoču Pavlin, Slavku Hribarju, Milanu Šketlju, Vinku Bobiču, Adrijani Čelič, Darku Pungersiču, Francu Hočevanju in IBBI PLUS d.o.o. iz Domžal.

Nato so deklice, podmladek našega društva, vsem ženskam razdelile rože za lepši praznik.

Sledila je pogostitev vseh udeležencev. Članice smo se ponovno potrudile in spekle različne dobrote ter pripravile pravo kulinarčno pašo za oči.

In še presenečenje večera – velika praznična torta, s prižgano baklo ob pesmi »vse najboljše drage ženske«. Ob prigrizku in kozarčku cvička, ob zvokih harmonike in pesmi se je veselje še dolgo nadaljevalo.

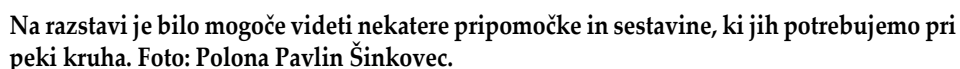
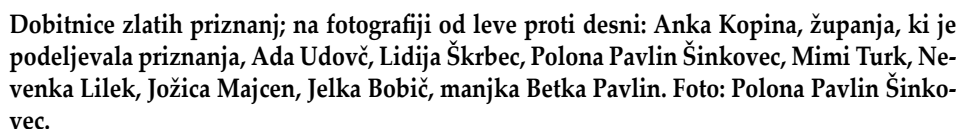
Članice smo bile nad udeležbo na praznovanju 1. obletnice in materinskega dne izredno zadovoljne, obiskovalci v prenapolnjeni dvorani pa navdušeni. Že sam odziv na povabilo je dokaz, da je društvo v kraju zaživelo, saj nas podpira veliko ljudi, ki so pripravljeni z nami tudi sodelovati. Smo mlado društvo, a lahko smo ponosni na uspehe v tem kratkem obdobju. Ob ustanovitvi nas je bilo 25 članic, danes pa nas je v društvu že 62 in lahko rečemo, da smo društvo treh generacij. To je vsekakor pozitivno, saj se generacije med seboj dopolnjujejo in se druga od druge lahko marsikaj naučijo. V društvo so pristopile ženske različnih poklicev, z mnogimi znanji in talenti. Zelo dobro je, da smo tako raznolike in da znamo te mnoge talente v nas prepoznati in svoje znanje ter izkušnje deliti tudi z drugimi.

Naš največji uspeh je, da nam je v tem kratkem obdobju uspelo združiti ženske domačega kraja, različnih starosti in poklicev, vse, ki so pripravljene sodelovati v društvu, se spoznati in spoprijateljiti med seboj, s skupnim ciljem, da naredimo veliko dobrega zase in za naš kraj. S to idejo bomo živele in delovale tudi vnaprej.

■ Polona Pavlin Šinkovec in Marjanca Dežman

Kruh je velikodušno darilo narave in nadomestljivo živilo. Če zbolimo, šele prav nazadnje izgubimo željo po kruhu. In ko nam kruh spet tekne, je to prvi znak okrevanja. Kruh lahko jemo kadarkoli: zjutraj, popoldan, zvečer. Jesta ga lahko otrok ali starec. Kruh nas spremlja od rojstva do smrti. Prvi hlebec kruha so baje spekli Egipčani pred 6000 leti. Egipčani so zgneteno testo pustili stati in v njem se je dogajalo nekaj čudnega.

Na Slovenskem imamo prva pisna pričevanja o uživanju kruha iz 13. stoletja. Nekvašeni kruh pa naj bi poznali, skupaj z drugimi prebivalci tega dela sveta, vsaj pet tisoč let. Kruh na Slovenskem ne pomeni le hrane,

ampak tudi bogato dediščino in simbol. Kolčina in vrsta kruha sta bili merili življenjske ravni, tudi sredstvi za označevanje družbene pripadnosti. S kosom kruha je slovenski človek označeval posameznika, npr. »ta je dober kot kruh«. S kruhom so povezana dobra in slaba obdobja, časi suše in lakote, slabe letine in polnih kašč. Z njim je povezano tudi vsakdanje življenje med letom. Z opravili od setve do mlačve, mlinarstva in peke, tako predstavlja tudi del naše kulturne dediščine. Peka kruha je bila svečan dogodek, nekakšen hišni obred. Družina je natančno vedela, kdaj bo mati pekla kruh. Nadela si je bel predpasnik, si zvila lase pod belo ruto, skrbno zakurila peč do prave toplote in začela pripravljati vse za peko. Moko je stresla v mentrgo (posebno mizo, ki ima pod ploščo nekakšno korito za mesenje, gnetenje testa). Pripravila si je še grebljo za razgrebljanje žerjavice, omelo ter lesen lopar za dajanje kruha v peč. Ko je presejala moko, je v mentrgi začela gnesti testo. Če ni imela kvasa, je zamesila kruh z drožmi – s skisanim hlebčkom testa, ki ga je prihranila od prejšnje peke. Prvič je testo vzhajalo v mentrgi. Ko ga je ponovno pregnetla, je testo razporedila po peharjih, kjer je vzhajalo drugič. Nato je drugega za drugim polagala hlebce na lesen lopar, a preden jih je dala v peč, je vsak hlebec zarezala z lesenim nožem. Spoštovanje do kruha ji ni dovoljevalo narediti v hlebec zarezo s kovinskim nožem. Posebno veselje je naredila otrokom, če je za vsakega od njih oblikovala poseben majhen hlebček. Ne le po koledarju, tudi po opojnem vonju, ki je prihajal iz krušne peči, je družina vedela, kakšen dan je: navaden delovnik ali pa morda praznik.

Znan pregovor pravi – Če človek pol sveta obteče, najboljši kruh doma se peče. Da to drži, smo dokazale tudi članice Društva podeželskih žena in deklet Bela Cerkev, ki smo v okviru društva 19. 4. 2008 organizirale ocenjevanje in razstavo kruha iz različnih vrst žit. Ocenjevanja se je udeležilo 27 članic, prinesle so 51 kruhov. Za ocenjevanje krušnih izdelkov so prišli v poštev:

- **pšenični kruh** (pšenični beli kruh, pšenični polbeli kruh, pšenični črni kruh, pšenični polnozrnati kruh),
- **rženi kruh** (iz različnih tipov ržene moke – najmanj 80 %),
- **kruh iz drugih krušnih žit** (pirin kruh, soržični kruh),
- **mešani kruh** (iz mešanice pšenične, ržene, ječmenove, ovsene, ajdove, koruzne, prosene, sojine ali polnozrnat moke, drobljenca ali kosmičev),

- **kruh posebnih vrst** (kruh s posebnimi lastnostmi, ki so mu dodane posebne surovine: mlečni, maščobni kruh, kruh s semeni, kruh z zelenjavo, kruh z zelišči oziroma z začimbami, ki vsebuje toliko začimb, da daje kruhu značilen okus, kruh z zrnji, krompirjev kruh).

Kaj so ocenjevali:

- **zunanj videz in obliko**; oblika kruha, barva skorje, izgled površine skorje – maks. 15 točk,
- **vonj skorje in sredice**; vonj skorje, vonj sredice – maks. 15 točk,
- **videz in lastnost skorje ter sredice**; debelina in enakomernost skorje, povezava skorje in sredice, barva sredice, poroznost sredice, elastičnost sredice, enakomernost sredice vodni prstani, grudice – maks. 25 točk,
- **okus skorje in sredice**; okus skorje in sre-

dice, topnost skorje in sredice – maks. 25 točk.

Razvrstitev v kakovostne razrede:

75,0 – 80,0 točk = zlato priznanje,
70,0 – 74,9 točk = srebrno priznanje,
60,0 – 69,9 točk = bronasto priznanje.

Kdo je ocenjeval?

Komisijo je sestavljalo pet članov: Beti Verščaj (predsednica), Marjeta Dolinar, Valerija Poreber, Tjaša Vidrih, Drago Košak.

Dobitnice zlatih priznanj (razvrstitev po št. dobljenih točk od najvišje do najnižje):

Anica Kopina	čebulni
Lidija Škrbec	krompirjev
Anica Kopina	ajdov, koruzni in bel
Jelka Bobič	ajdov s kimljem
Ada Udovč	z drobnjakom

Betka Pavlin	praznični, mlečni
Jožica Majcen	ajdov
Polona Pavlin	makov
Marija Turk	koruzni
Nevenka Lilek	mlečni

Razdeljenih je bilo še 19 srebrnih ter 21 bronastih priznanj. Komisiji, vsem udeležencem tekmovanja ter vsem tistim, ki ste pri pripravi te prireditve kakorkoli pomagali, najlepša hvala v imenu celotnega društva.

Za naše mlado društvo smo ocenjevanje in razstavo kruha pripravile prvič. Na to smo zelo ponosne in hkrati upamo, da bo ta dogodek postal tradicionalen. Ker pa se h kruhu idealno prileže tudi vino, smo za to prireditev združili moči z Društvom vinogradnikov Vinji vrh – Bela Cerkev in jo poimenovali **Sožitje kruha in vina**.

■ Beti Verščaj in Sonja Košak

Razstava ocenjenih kruhov. Foto: Polona Pavlin Šinkovec.

Razstava ocenjenih (srebrnih) kruhov. Foto: Polona Pavlin Šinkovec.

Smo lani zadnjič občudovali lotose v Šmarjeških Toplicah?

Jezerce v objemu zdraviliškega parka Term Šmarješke Toplice je edino rastišče lotosa v naravi na Slovenskem, saj le-ta uspeva v tropskih in subtropskih predelih vse od Japonske do srednje Azije in Kaspijskega jezera. Dišeči rožnati cvetovi so vsako leto v Šmarješke Toplice privabili množico občudovalcev od blizu in daleč. V prvi polovici junija so se lotosovi popki že množično ozirali za soncem, letos pa jih lahko preštejemo na prste ene roke. Bolj natančen pogled razkrije vzrok – lotose so napadle uši, ki so se razširile že po celotnem jezercu in ne prizanašajo ne popkom ne listom. Močno upam, da bo pristojnim vendarle uspelo ohraniti ta naravni biser, ki v svoji domovini velja za sveto rastlino.

■ Bojana Medle

Oljčno olje – moda ali zdravje?

V sredo, 4. junija ob osmi uri zvečer, smo imeli v Kulturnem domu v Beli Cerkvi izredno poučno izobraževanje o oljčnem olju, katerega je organiziralo Društvo podeželskih žena in deklet Bela Cerkev. Predavala nam je univ. dipl. ing. živilske tehnologije Anica Pajer, ga. Betka Verščaj pa nam je za degustacijo pripravila nekaj odličnih dobrot, katerih glavne sestavine so bile olive in oljčno olje. Za vse tiste, ki se predavanja niste mogli udeležiti sem pripravila kratek povzetek najpomembnejših dejstev o oljčnem olju, ki sem

kategorije, pridobljeno neposredno iz oljk
in zgolj z mehanskimi postopki.

- Deviško oljčno olje; oljčno olje, pridobljeno neposredno iz oljk in zgolj z mehanskimi postopki.
- Lampante oljčno olje (svetilno olje); oljčno olje, neprimerno za prehrano (uporablja se predvsem za tehnične namene).

2. Rafinirano oljčno olje; oljčno olje, pridobljeno iz deviškega oljčnega olja s postopki rafinacije oz. s pomočjo kemijskih dodatkov.

3. Mešanica rafiniranega in deviškega

čutljivo na oksidacijo z UV svetlobo, zato je bolje, da je hranjeno v temnih steklenicah. Da oljčno olje ni predolgo odprto, ga kupujemo v manjših količinah ali po nasvetu naše prodajateljice prelijemo v manjšo embalažo.

Verjetno se tudi vi sprašujete, kako vemo, katero olje je dobro? Seveda to vedenje običajno pridobimo z udeležbo na izobraževanjih in s poskušanjem različnih vrst olja. Mi smo imeli priložnost poskusiti dve vrsti olja – eno malo starejše, ki je že spremenilo vonj in okus, vendar še vedno dobro in tisto pravo, vrhunsko, sveže olje, ki je močno dišalo po košeni travi in je bilo nekoliko bolj grenkega okusa. To olje je bilo pridelano na eni izmed zasebnih istrskih kmetij. Priznam, da je to olje resnično drugačno od okusa tistih, ki jih kupimo v naših trgovinah. Naša predavateljica nas je poučila, da so le-ta običajno že nekaj časa v svetlem prostoru na policah trgovin, zato je tudi njihova kakovost vedno slabša. Tako se tudi njihov okus počasi spreminja, mi pa smo se nanj predvsem privadili. Zato je zelo pomembno, da pri nakupu preverite leto proizvodnje in ne pozabite, da je uporabno največ eno leto in pol, pa čeprav na deklaraciji včasih piše drugače.

Za olje vrhunске kakovosti morajo biti torej vsi postopki od pridelave do obiranja in predelave plodov kakovostno izpeljani. Temu primerne so tudi visoke cene oljčnega olja. Ekstra deviško oljčno olje Slovenske Istre je eno najboljših oljčnih olj z geografskim poreklom, kar pomeni, da mora biti pridelano, predelano in pripravljeno na določenem geografskem območju, saj so njegove lastnosti izključno ali bistveno posledica geografskega okolja. Za ekstra deviško oljčno olje Slovenske Istre je značilna visoka vsebnost oleinske kisline in nizka vsebnost linolne kisline, zato je to olje tudi bolj stabilno in bolj zdravo. Po tem se tudi najbolj razlikuje od kakovosti dalmatinskih, grških in španskih olj, katerih sestava in kakovost se približuje običajnim vrstam rastlinskih olj.

Oljčno olje je pridelano iz oljk različnih sort ali iz ene sorte oljk in mora ustrezati določenim zahtevam. Ekstra deviško oljčno olje Slovenske Istre mora biti predelano v skladu z najnovejšimi potrjenimi izsledki razvoja oljarn in pridobljeno iz plodu oljke izključno z mehanskimi postopki pri temperaturi pod 27 °C. Oljke morajo biti predelane v roku 48 ur od obiranja. Med postopkom predelave ni dovoljeno dodajati nobenih dodatkov, razen vode.

Kot zanimivost morda še to, da iz 100 kg oliv iztisnejo od 15 do 30 litrov olja, odvisno od kakovosti. Zato je temu primerna tudi cena vrhunskega ekstra deviškega oličnega

Degustacija oljčnega olja.

jih povzela po predavanju, nekaj »tehničnih« podatkov pa po zloženki o oljčnem olju, katerega je izdalo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Oljčno olje (tako ga imenujejo prebivalci Slovenske Istre) je torej iztisnjen sok iz plodu oljke (olive). Ga. Anica nas je najprej seznanila s samo kemijsko sestavo živalskih in rastlinskih maščob, pojasnila razliko in utemeljila, zakaj oljčno olje ni nikakršna moda, temveč izredno zdravo hranilo. Oljčno olje je lahko prebavljivo, pospešuje izločanje želodčnih sokov in omogoča boljšo absorpcijo vitaminov, zlasti vitamina E. Varovalni učinki pa so posledica visoke vsebnosti antioksidantov, predvsem biofenolov, ki preprečujejo oksidacijske procese tako v olju kot tudi v človeškem organizmu. Poleg teh pa so zelo pomembne sestavine oljčnega olja v maščobah topne oblike vitaminov D, E, K, A. Glede na vrsto tehnološkega postopka in kakovostne parametre se oljčna olja razvrščajo v naslednje kategorije in podkategorije:

1. Deviško oljčno olje

- Ekstra deviško oljčno olje; oljčno olje višje

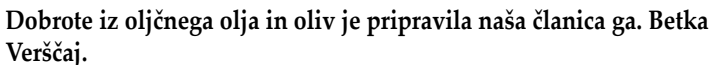
oljčnega olja; oljčno olje, ki vsebuje zgolj rafinirano oljčno olje in olje, pridobljeno neposredno iz oljk.

4. Olje iz oljčnih tropin; olje pridobljeno iz oljčnih tropin s topili, ki ga ni zaslediti na policah naših trgovin.

Posebnost deviškega oljčnega olja je v tem, da je olje pridobljeno iz sadeža – oljke izključno z mehanskimi postopki. Tako pridobljeno olje – oljčni sok, je deviško, ker ni ne kemijsko ne toplotno obdelano ter ne vsebuje nobenih dodatkov (aditivov).

Olje ohrani bogato aromo 12-18 mesecev, zato je rok trajanja deviškega oljčnega olja do 18 mesecev. Kot maščobni proizvod je lahko uporabno tudi več let, izvorna sestava olja se v tem času ne bo spreminjala, spreminjale pa se bodo substance, kot so vitamini, biofenoli in vse snovi, ki dajejo olju aromo, vonj, okus in barvo. Olje s pretečenim rokom trajanja je lahko še vedno dobro za cvrtje, vendar še zdaleč ne ustreza zahtevanim kriterijem, ki veljajo za vrhunsko oljčno olje.

Olje hranimo v temnem prostoru in pri temperaturi 12-15 °C. Olično olje je zelo ob-

tako kot večina gurmanov vnaprej rezervirajte letno zalogo olja pri enem izmed kmetov Slovenske Istre.

[illegible]

O zdravih učinkih oljčnega olja nam je predavala ga. Anica Pajer.

Zato smo sklenile, da bomo v jesenskem času, pod vodstvom naše članice ge. Betke Verščaj, pri-

■ Polona Pavlin Sinkovec

Navodila avtorjem člankov za prihodnje številke smo že objavili v prvi številki Razgledov, vendar jih kot pomoč pri pisanju člankov objavljamo ponovno.

Iz tega razloga v uredništvu vljudno naprošamo vse, ki bi se želeli s svojimi članki oglasiti v naslednjih številkah, da svojih prispevkov **ne oblikujete**. To pomeni, da za **celotno** besedilo uporabljate **isto vrsto, velikost in barvo pisave**. Besede, ki jih želite poudariti, pa lahko označite krepko in take bodo ostale tudi v končni obliki teksta. Celotno besedilo, vključno z naslovi, naj bo natipkano z **malimi tiskanimi črkami**. Zelo pomembno je tudi, da **fotografij**, ki bi jih radi dodali vašim prispevkom, **ne vključite v samo besedilo**, temveč jih pošljete naknadno v originalni obliki in ne v programu Word. V Wordu se kvaliteta fotografij namreč znatno poslabša in zato ni primerna za tisk. V besedilu tako navedete le ime foto-

V primeru, da fotografij niste posneli sami, je potrebno pod njo **navesti avtorja oziroma vir**, iz katerega ste fotografijo dobili. Podobno je s teksti, ki jih povzimate po drugih avtorjih, kajti v nasprotnem primeru se kršijo avtorske pravice.

■ Bojana Medle

Navkljub delu v vrtovih, sadovnjakih in vinogradih smo bile letošnje pomlad v Društvu podeželskih žensk Šmarjeta še kako delavne in dejavne.

Kot smo že poročale, se je od začetka januarja dramska skupina pripravljala na uprizoritev igre »Podgorska sap'ca«. Premiera gledališke igre je bila 15. 3. 2008 v kulturnem domu v Šmarjeti in je popolnoma navdušila obiskovalce. Zaradi velikega zanimanja je bila čez dva tedna ponovno uprizorjena, sredi aprila pa je ponovitev doživela še v Kulturnem domu v Beli Cerkvi.

Vsebinska igra je povzeta iz življenja preproste kmečke družine iz sredine preteklega stoletja. Zgodba govori o mladem dekletu, ki se omoži s hribov v dolino in si zelo prizadeva vzpostaviti svojo veljavo v družini, v kateri ženska nima popolnoma nobene veljave oz. besede. S prihodom »ta mlade« k hiši se vse spremeni.

ka predstave Marija Pavlin ter igralci na tem področju nimajo veliko izkušenj, so predstavo izpeljali zelo profesionalno. Motivacije in veselja celotni ekipi za nadaljnje delo, po tako pozitivnem odzivu občinstva, ne manjka. Njihova največja želja je še čim večkrat napolniti dvorane in nasmejati obiskovalce.

4. aprila sta Osnovna šola Šmarjeta in KUD Šmarjeta v Kulturnem domu v Šmarjeti pripravila prireditev Pozdrav pomladi. Na prireditvi so nastopili učenci iz Osnovne šole Šmarjeta, ženski pevski zbor Jasmin, folklorna skupina Plamen, Trebeški Drotarji iz Artič. S skeči so za smeh poskrbeli člani dramske skupine Društva podeželskih žensk Šmarjeta. Rdeča nit prireditve sta bili pomlad in pomladanska opravila.

A black and white photograph of a large group of approximately 40 people, including men, women, and children, posing for a group photo outdoors. They are arranged in several rows, with some standing and some kneeling or sitting in the front. The group is diverse in age. To the right of the group, a man in a dark religious habit (a nun) stands prominently. The background features a large, ancient-looking tree with thick branches on the left, and a building with a wooden balcony or walkway visible behind the group. The setting appears to be a park or a wooded area with hills in the distance. The overall tone is formal yet communal.

ansambel Mladi odmev. Članice Društva podeželskih žensk Šmarjeta smo za ta namen napekle kruh, potice in ostalo drobno pecivo, ki smo ga z veseljem ponudile obiskovalcem.

V soboto, 12. 4. 2008, smo se z avtobusom odpeljale na strokovno ekskurzijo na Notransko. V Ribnici smo si ogledale postopek izdelave suhe robe. Pot smo nadaljevale do Nove Štifte, ki leži na vzhodni strani Ribniškega polja. Kraj je znan po baročni cerkvi iz 17. stoletja. Značilnost cerkve je osemkotna zasnova in cerkvena ladja s 27 metrov visoko kupolo. Znamenitost cerkve so rezbarije in oltarji, rezljani iz lesa. Cerkev je romarska in je posvečena vnebovzetju Marije. V neposredni bližini, na dvorišču samostana, stoji preko 350 let stara lipa.

V Starem trgu pri Ložu smo si ogledale lovsko zbirko in polharski muzej. Po kosilu pa je sledil ogled Cerkniškega jezera. Name ravale smo si ga ogledati z vožnjo z lojtnikom, vendar pa smo si ga zaradi slabega vremena ogledale kar iz avtobusa. Cerkniško jezero je veliko kraško polje s presihajočim jezerom in je največje jezero v Sloveniji, saj meri do 29 km². Voda v Cerkniško jezero priteka skozi podzemске jame. Edini površinski dotok Cerkniškega jezera je Cerkniščica. Glavni vodotok Cerkniškega jezera,

dolg 17 km je Stržen, ki vijuga po jezerskem dnu. Cerkniško jezero nima površinskih odtokov, vsa voda iz jezera tudi odteka skozi podzemskie jame. Jezero se ponaša z veliko ekološko, biotsko in krajinsko vrednostjo. Domov smo prispele v poznih večernih urah.

Nekaj sladkih dobrot, ki so jih napekle naše pridne članice, smo prodale na 15. Šmarješkem teku v Šmarjeških Toplicah, v želji, da bi promovirale svoje društvo in postale bolj prepoznavne v širši okolici. Svoje dobrote smo ponudile tudi obiskovalcem na ploščadi ob Poslovno-stanovanjskem objektu Prinovec v Šmarjeških Toplicah, kjer je potekala proslava v okviru 2. srečanja županij Evropske unije. V zabavnem programu so sodelovale ljudske pevke Šmarjetke.

Program dela, ki smo si ga zadale za letošnje leto, je pester in zahteva veliko naporov, ki pa so z vztrajnostjo in obiski na prireditvah, na katerih sodelujemo, bogato poplačani. Želimo si, da bi naše prireditve tudi v prihodnosti obiskovali s tolikšnim zanimanjem. Članice Društva podeželskih žensk Šmarjeta se bomo potrudile, da boste obiskovalci odhajali z naših prireditev vedno zadovoljni.

20

Notranjska – skrita lepota

Planinska skupina Šmarjeta se je letos najprej podala na Notranjsko. Pot nas je peljala po Ljubljanskem barju mimo Plečnikovega spomenika – cerkve sv. Mihaela. Cesta je postajala vse bolj ozka in ovinkasta, vzpenjala se je vse više in više, da bi kar hitro zagledali naselje Rakitna. Po sredi ravnice vijuga Rakitnica, ki na severu polja izgine v kraškem ziju. Izletniki lahko posedajo ob jezeru, dolgem 110 in širokem 50 metrov.

Naš cilj je bilo Klimatsko mladinsko okrevališče, kjer poteka šola mladih bolnikov, ki imajo težave z dihalci. Glavna medicinska sestra nam je nazorno, ob prijetnem sprehodu, predstavila vzorno urejeno zdravilišče in okolico. Po kratkem počitku in okusni obari v zdraviliški jedilnici, smo se napotili na Krim (1107 m), razglednik nad Ljubljanskim barjem. Do slovenske osamosvojitve, do leta 1990, je bil vrh nedostopen navadnim smrtnikom, slovenska vojska pa je stavbo na samem vrhu podarila planincem.

Z avtobusom smo nadaljevali pot mimo Cerknice v Grahovo, gručasto naselje ob vznožju Slivnice. Med drugo svetovno vojno je v tem kraju umrl nadarjeni slovenski pesnik France Balantič. Ob stari osnovni šoli je spominsko obeležje temu mlado umrlemu poetu. Z zanimanjem smo prisluhnili recitacijam Balantičevih pesmi, v katerih je napovedal svojo prerano smrt.

Čakala nas je še »slovenska Si-

birija« – Babno polje. Na dnu polja prihaja do močnega toplotnega obrata, zato so pogoste zgodnje jesenske pozebe. Tam so zaradi toplotnega obrata izmerili 1929. leta najnižjo temperaturo v Sloveniji, 29,6 stopinj pod lediščem.

Naša zadnja postaja so bile Bloke. »Kdor pride na Bloke, pride vragu v roke«, pravijo domačini. No, z nami ni bilo tako. Bloke so nas pričakale v pomladnem sijaju. Bloke so zibelka slovenskih smučarjev, domačini pa trdijo, da je prek njihovih krajev tihotapil sol tudi Levstikov Martin Krpan.

Naše drugo pomladno potepanje se je začelo v Pivki, v muzeju Prekrižane meje. Z zanimanjem smo si ogledali delno obnovljene italijanske vojašnice, razstavo tankov in film o zgodovini ter lepotah Pivške doline.

Na gričku nad Ilirsko Bistrico nas je pozdravil upokojeni učitelj in navdušen planinec Vojko Čeligoj. Spregovoril nam je o bogati zgodovini Bistrice, ob sprehodu po razglednem griču pa smo spoznali še bližnjo in daljno

okolico. Nepozaben je bil pogled na okoliške hribe in kulturne znamenitosti v mestu. Nato smo se z avtobusom povzpeli do Planinskega doma na Sviščakih pod Snežnikom. Navdušeni smo bili nad svežino gorske narave. Nekateri so nabirali zdravilne rastline, dobri hodci pa smo se napotili do razgledišča, od koder je bil lep pogled na s soncem obsijani Snežnik.

Popoldan smo se odpeljali na Brkine, zeleni grebenški otok med kraškima dolinama, Matarskim podoljem in dolino reke Reke. Prva slikovita vasica je Prem. Na izpostavljenem slemenu stoji palacij. Med gradom in znamenito cerkvijo sv. Helene se vrstijo lepo urejene hiše, pokrite s korci, značilno brkinsko kritino. Pod cerkvijo sameva stara ljudska šola, kjer ni več slišati otroškega živčava in tudi ne Dragotina Ketteja, ki je v njej zavekal na ta svet leta 1876 in so mu v šoli uredili spominsko sobo. Komaj trileten je Kette izgubil mamo, petnajstleten pa še očeta. Nadarjenega fantiča so dobri sorodniki poslali v šole. Kot gimnazijec je nekaj časa preživel tudi v Novem mestu. Zeleni Krki in mestu je posvetil kar nekaj pesmi. Doživeto nam jih je med vožnjo prebrala Veronika, kajti čas nas je neusmiljeno preganjal. Radi bi si namreč ogledali še središče Brkinov Pregarje. Na pragu župnijske cerkve sv. Lovrenca nas je sprejel vaški župnik. Spre-

govoril nam je o življenju Brkincev nekoč in danes, mi pa smo njemu in Bogu v zahvalo ubrano zapeli nekaj pesmi.

Med vožnjo proti Obrovu smo uživali, ko so se od nas poslavljale skromne brkinske vasice, v katerih je iz leta v leto manj otroškega vrišča. Mladi odhajajo v večja gospodarska središča, kjer je življenje lažje, kakor na hribovitem brkinskem svetu. Zaman smo se ozirali, če bomo za vaškim vogalom zagledali škromata. Morda ga bomo srečali prihodnje leto za pusta, če se bomo spet podali v te gostoljubne kraje, kamor mestno onesnaženje ne seže.

■ Jože Perše

Na podlagi 9. člena Zakona o medijih (Uradni list RS, št. 110/2006 – UPB1), prvega odstavka 17. člena Statuta Občine Šmarješke Toplice (Uradni list RS, št. 21/2007) in drugega odstavka 21. člena Odloka o izdajanju občinskega glasila Razgledi (Uradni list RS, št. 60/2007) je županja, mag. Bernardka Krnc, sprejela Cenik oglasnega prostora v Razgledih. Zainteresirani pokliče na tel. št.:

031/312501 – Jernej Petrovič.

Cenik oglasnega prostora v Razgledih

Zadnja stran	700 EUR
1 stran-platnice	500 EUR
1 stran	400 EUR
1/2 strani	200 EUR
1/4 strani	100 EUR
1/8 strani	50 EUR
plačan članek-črnobel	200 EUR
plačan članek-barvni	250 EUR

**Prostovoljno gasilsko društvo
Orešje v soboto, 28. junija 2008,
ob 20h pri gasilnem domu v
Orešju organizira**

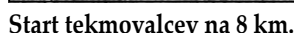
**veliko
gasilsko veselico,
na kateri bo nastopil
ansambel Korenine.**

■ **Slavko Hribar**

■ Boštjan Štrasberger, predsednik

A black and white photograph of a large group of men, approximately 30 in total, posing for a group portrait outdoors. The men are arranged in several rows, with some standing and others kneeling or sitting in the front. Many of the men are wearing white polo shirts, some of which feature a small crest on the chest. They are also wearing various types of shorts and trousers. In the background, there is a statue of a man in a military-style uniform, standing on a pedestal. To the left of the statue, there is a building with a gabled roof and a window. The ground appears to be paved with cobblestones or bricks. The overall atmosphere is formal yet relaxed.

14. Šmarješki tek je uspešno za nami

V nedeljo, 11. maja, je v Šmarjeških Toplicah v organizaciji Športnega društva Šmarjeta in Turističnega društva Šmarješke Toplice potekala rekreativno-športna prireditev Šmarješki tek, ki poteka pod okriljem Olimpijskega komiteja Slovenije in sodi v akcijo Slovenija teče za zdravje, šteje pa tudi za točkovanje Dolenjskega tekaškega pokala.

Letos je tekmovalo rekordno število tekmovalcev. Vseh aktivnih udeležencev je bilo kar 420. Udeleženci so lahko tekmovali v različnih kategorijah. Najmlajši so tekli na 300 oz. 600 m, ostali tekmovalci pa na 2 in 8 km razdalji.

Vsi tekmovalci so prejeli topel obrok, spominsko majico, vodo ter brezplačno kopanje v bazenih Term Šmarješke Toplice.

Absolutni zmagovalec na 8km je bil Primož Kobe, na 2km pa Franci Menič. Najhitrejša tekmovalka je bila Mateja Šuštaršič. Rezultati teka so objavljeni na spletni strani: www.smarjeski-tek.com.

V sklopu prireditve smo pripravili tudi pohod na Stari

Start najmlajših.

grad, katerega se je udeležilo 30 pohodnikov. Na prizorišču prireditve so se predstavila tudi lokalna društva, ki so prikazala lokalne običaje in ponudila lokalne dobrote. Društvi vinogradnikov Šmarjeta in Vinji vrh- Bela Cerkev sta pripravili degustacijo cvička in suhomesnatih dobrot, Društvo podeželskih žensk Šmarjeta pa degustacijo peciva.

Posebna zahvala velja podjetjema Plastoform in Terme Šmarješke Toplice, ki nam vsako leto stojita ob strani in tako omogočita izpeljavo naše prireditve.

Tudi drugo leto vabljeni na jubilejni 15. Šmarješki tek.

Za OO Šmarješki tek,
■ Boštjan Štrasberger

Organizacijski odbor. (Fotografije: Miha Ban.)

Rezultati rekreativne nogometne lige

Nogomet, beseda, ki je v naši občini izgovorjena ničlikokrat in to ne brez razloga. Že sam pogled na lestvico sezone 2007/2008 kaže, da smo ena izmed bolj razvitih občin v tem športu in dejstvo, da je v naši občini skoraj 10 % prebivalstva vključenega v nogometno ligo, pove dovolj. **Kapo dol!**

Edina slaba stran lepega je pogled na naša igrišča, a tudi ta problem se počasi rešuje in **Lestvica sezone 2007/2008:**

1. liga

		tekme	zmage	neod.	porazi	razl. zadetkov	difer.	točke
1.	RENAULT NISSAN SERVIS TIMI	16	14	2	0	94 : 22	72	44
2.	BV TR. STRASBERGAR PODLJUBEN	17	10	3	4	58 : 40	18	33
3.	ELDORADO - MAKOMA	16	10	2	4	68 : 46	22	32
4.	PAGRAS	16	9	1	6	65 : 38	27	28
5.	AVTOSERVIS PARKELJ	16	7	2	7	42 : 59	-17	23
6.	KLUB MAROF 103	17	5	5	7	38 : 49	-11	20
7.	GOSTIŠČE KOLESAR	16	6	1	9	40 : 44	-4	19
8.	SINDIKAT KRKA	16	5	2	9	46 : 42	4	17
9.	ŽUŽEMBERK	16	5	0	11	34 : 79	-45	14 (-1)
10.	PLASTOFORM ŠMARJETA	16	1	0	15	26 : 92	-66	2 (-1)

Vse tekme v prvi ligi še niso odigrane, a končni vrstni red ne bo veliko drugačen.

2. liga

		tekme	zmage	neod.	porazi	razl. zadetkov	difer.	točke
1.	ŠMIHEL	18	15	2	1	76 : 37	39	47
2.	GENESIS PUMPA BAR	18	11	1	6	56 : 43	13	34
3.	VINICA	18	10	1	7	46 : 43	3	31
4.	KRKA 79	18	8	3	7	39 : 47	-8	27
5.	ŠOFERSKA OTOČEC	18	7	3	8	38 : 45	-7	24
6.	PUB RAVBAR STRAŽA	18	7	1	10	54 : 42	12	22
7.	FUŽINA DVOR	18	7	4	7	40 : 51	-11	22 (-3)
8.	SLATNIK - PETELINJEK ZARJA	18	6	3	9	32 : 33	-1	21
9.	LOG 2000	18	6	1	11	40 : 45	-5	19
10.	KOŠENICE	18	2	3	13	37 : 72	-35	9

3. b liga

		tekme	zmage	neod.	porazi	razl. zadetkov	difer.	točke
1.	INTERTOUR	17	12	3	2	64 : 27	37	39
2.	MIROVNIKI	17	11	2	4	61 : 38	23	35
3.	BRUSNICE	17	11	0	6	55 : 30	25	33
4.	BAR VIVA - HRUŠICA	17	9	2	6	59 : 40	19	29
5.	GABRJE	17	9	2	6	49 : 31	18	29
6.	ZNASS RATEŽ	17	6	1	10	40 : 56	-16	19
7.	KRIŽE - SOBE BRULC	17	6	1	10	32 : 54	-22	19
8.	DUAL EXPRES BC	17	5	3	9	37 : 58	-21	18
9.	MUHABER	17	4	1	12	36 : 57	-21	13

4. b liga

		tekme	zmage	neod.	porazi	razl. zadetkov	difer.	točke
1.	KELTI - SILVANOL	16	14	1	1	76 : 22	54	43
2.	ZBURE	16	12	1	3	69 : 34	35	37
3.	BANAT	16	9	0	7	34 : 37	-3	27
4.	KOROŠKA VAS	16	8	2	6	43 : 32	11	26
5.	PAHA	16	7	2	7	39 : 39	0	23
6.	GABRJE TEAM	16	5	1	10	46 : 50	-4	16
7.	DOLŽ	16	5	1	10	31 : 44	-13	16
8.	ŽALOVČE	16	4	1	11	28 : 60	-32	13
9.	MEHOVO	16	3	1	12	22 : 70	-48	10

bi lahko omilila uvrstitev NK Vinica v prvo ligo, a žal je fantom zmanjkalo nekaj točk. V predzadnji tekmi jih je premagala ekipa Genesis Pumpa bar, ki si je tako priigrala odločilno prednost. Vseeno pa lahko z dvignjenimi glavami rečejo, da so sezono odigrali zelo dobro. Bravo! V naslednji sezoni bo sicer Vinčanom malo težje, saj prihaja iz tretje lige NK Intertour, ki je letos navduševal z dobro igro in si zaslužno

priigral prvo mesto. Izgubili so le dve tekmi! Tik za njimi, v tretji ligi, so končali Nk Mirovniki, ki so odigrali spomladanski del lige brez poraza. Edine točke so izgubili na tekmi proti Nk Intertour, ki se je končala z rezultatom 2:2 z golom Mirovnikov v zadnji sekundi tekme. Kot član ekipe Mirovniki moram reči, da je bila to tekma, ki je pokazala, da imamo v naši občini nogometaše s srcem. V tretji ligi ostaja ekipa NK Dual expres Bela Cerkev, po letih verjetno najstarejša ekipa v občini. Težko je najti besede, s katerimi bi se dalo opisati ekipo, ki je lahko v ponos vsem nogometašem. Tudi četrta liga nam je postregla s dobrim nogometom,

Spomin na Ilko Vašte

Letos mineva 117 let od rojstva pisateljice Ilke Vašte, ene najplodovitejših slovenskih romanopisk, ki je z desetimi objavljenimi zgodovinskimi romani na četrtem mestu med slovenskimi književniki te vrste. Vendar pri tem ni pomembno samo to, da gre za gospo, ki je objavila lepo število romanov, ampak tudi zato, da gre za naše gore list, tega pa ne ve vsakdo.

Pomen pisateljice Ilke Vašte je vsekakor velik, saj se je pisateljica lotila različnih tem in se pokazala kot dobra poznavalka slovenske zgodovine in nekaterih pomembnih osebnosti (npr. Prešerna, Vodnika, Valvasorja, Trdine, Zoisa, Kopitarja itd.). V svoje delo je vložila veliko energije, saj je morala temeljito preučiti številne arhive (na nek način gre pri njej za zgodovinski diskurz), da je prišla do potrebnih podatkov, ki jih je oblikovala s svojo neizmerno domišljijo in ljubeznijo. Najbolj pa je svoje občutke izrazila v avtobiografiji *Podoba iz mojega življenja*, ki na iskren način predstavijo njeno življenje in tudi potek njenegega ustvarjanja. Ilka Vašte tematsko in slogovno ne zaostaja za sodobniki svojega časa (morda samo v primerjavi s kakšnim od njih piše bolj preprosto). Njene knjige pa so navkljub mnogim zgodovinskim podatkom berljive in zanimive.

Ilka Vašte, krščena kot Klorida Franja Burger, je bila rojena 2. junija 1891, in sicer v Novem mestu. Bila je prvorojenka Franje Rohrmann in davčnega pristava A. Burgerja, ki je bil prav tako kot ona znan po svoji uporniški naravi (ta je bil večkrat

NK Zbure prihaja v tretjo ligo, za kar jim lahko iskreno čestitamo. Takoj za njimi je NK Banat, za katere upam, da bodo v sezoni 2008/2009 našli toliko moči, da se prebijejo v tretjo ligo. Ne gre pozabiti tudi na ekipi Žalovič in Pahe, ki bodo v naslednjih letih še pošteno mešale načrte ekipam v četrti ligi.

Lestvica nam pokaže, da smo uspešni. A še bolj smo družabni in veseli, da poznamo igro in leto igramo. »Kako ste igrali?« je vprašanje, ki ga znova in znova slišim vsepovsod. Najti skupno točko, igro v kateri uživa toliko ljudi, je težko, a nam v naši občini to uspeva.

Nogometni pozdrav, Mitja Pavlič

NK Mirovniki in NK Intertour pred velikim derbijem.

prestavljen z enega delovnega mesta, zato se je morala družina Burgerjevih večkrat seliti). Njeno življenje je bilo polno najrazličnejših prelomnic, kar je vplivalo tudi na njeno delo. Skozi njeno avtobiografijo *Podobe iz mojega življenja* pa se pred bralci in bralkami razkrije praktično vse njeno življenje, ki je bilo zares pestro, polno najrazličnejših podob.

Ilka si je že od malega želela postati pisateljica, in njen talent je bil opažen že zelo zgodaj. Kasneje ji je v življenju uspelo predvsem zaradi velike količine dela, ki ga je vložila v pisanje svojih del. Objavila je šestnajst knjig, tri so ostale v rokopisu. Izpod njenega peresa so vzkli naslednja dela: *Upor, Mejaši, Vražje dekle, Svet v zatonu, Rožna devica, Zaklad v Emoni* (zgodovinski romani in povesti), *Roman o Prešernu, Izobčenec* (biografska romana), *Podobe iz mojega življenja* (avtobiografija) ter *Visoka pesem* (drama). Njeno najbolj priznано delo je gotovo *Roman o Prešernu*, v katerem je pisateljica prikazala življenje našega največjega pesnika Franceta Prešerna in tudi njegovih sodobnikov; delo je tudi dramatisirala (*Visoka pesem*, 1940). Pomembno je omeniti, da njeno slovstveno zapuščino hrani Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto in da se po njej imenuje tudi ulica v Novem mestu.

Ilka Vašte je bila tudi ena izmed najbolj branih pisateljic, kar kaže na to, da je snov, ki jo prikazuje, zelo zanimiva, pa tudi njenemu slogu ni ničesar

očitati. Pokazala je izredno zanimanje za zgodovino slovenskega naroda in s pomočjo številnih znanih osebnosti orisala, zakaj je prihajalo do določenih dogodkov, situacij. Sama je bojdala pravila, da je vedno pisala za preproste ljudi in mladino, zato je tudi nekatere kritike niso prizadele.

Ilki Vašte so bili podarjeni različni darovi. Imela izrazito pisateljsko žilico, bila pa je tudi dobra slikarka, ki se je učila celo pri Ivani Kobilci. Svojega talenta pa ji ni uspelo v celoti izraziti, saj ji družina ni mogla omogočiti šolanja na slikarski akademiji (prednost je imel njen brat, kar nazorno opiše tudi v svoji avtobiografiji). Ilka je postala učiteljica. V svoji vlogi je bila zelo prepričljiva, sicer po mnenju mnogih svojih učenk stroga, vendar tudi pravična.

Politično je bila Vašetova liberalno usmerjena (sodelovala je tudi z OF; po koncu vojne pa je opravljala dosti političnih funkcij), ravno nasprotno kot njen mož, vendar z njim nikoli ni razpravljala o veri ali politiki. Vendar pa je svoj vpliv prenesla predvsem na svojo mlajšo hčerko Zalo, ki je bila zaradi svojih nazorov med vojno dolgo zaprta. Ilka je medtem skrbela za vnukinjo in bolno hčer.

Ilka Vašte v avtobiografiji *Podobe iz mojega življenja* podrobno opiše svoje življenje in na zanimiv način začenja svojo pripoved. Pred nas postavi prijateljico Ilko, ki nagovarja pisateljico Ilko, naj napiše roman o svojem lastnem življenju, a pisateljica je skeptična v zvezi s tem, kajti v življenju se ji je toliko zgodilo, da bo toliko vsebine težko spraviti na papir (»... Ako napišem resnico, bodo rekli, da se šopirim in hvalim bodisi z dobrimi ali slabimi. Če resnico zamolčim, bodo rekli, da je moja skromnost vso stvar zvodnila, da sem v svojih življenjskih podobah zabrisala vse močnejše tone,

bodisi svetle, bodisi temne. Če napišem podobe iz svojega življenja, bom seveda povsod sama silila v ospredje, če ostanem v ozadju, pa to ne bodo podobe iz mojega življenja. Kako naj torej pišem, da bo zagotovo vsem prav?«). Pisateljica na več mestih opiše svoj uporniški značaj, ki ji je včasih prišel prav, drugič pa spet ne (»Menda je moj značaj res preveč uporniški. Nasilja nisem mogla nikdar mirno prenašati – ponižnosti – razen v svoji veliki ljubezni do moža – pa nisem nikoli poznala.«). Ni se ji zdelo prav, da je bilo dekletom prepovedano javno nastopati na sokolskih telovadnih prireditvah (bila je članica vaditeljskega zbora Ženskega telovadnega društva). Ni pa marala plesati, zato se je uprla in se raje zatekla k svoji veliki ljubezni, to je branju knjig. Tragičnost njene življenjske zgodbe se odkriva že bolj na začetku izpovedi, ko ji umre bratranec, s katerim je bila v sporu in jo je ta želel videti pred svojo smrtjo. Kasneje ji je umrl še brat. Smrt, izguba je pravzaprav prisotna skozi celotno avtoričino življenje. Kasneje izgubi še moža, brez katerega si življenja ni mogla več predstavljati. Vendar je imela z njim dve hčeri, za kateri je morala poskrbeti. Ena je bila že itak bolehna, med vojno pa je tudi popolnoma zblaznela zaradi svoje duševne bolezni, na koncu pa jo je morala prepustiti ustreznim ustanovam, saj je bila precej nevarna za svojo okolico. Njena druga hči je bila zaradi svojih liberalnih nazorov dolgo zaprta, Ilka pa je dolgo trepetala za njeno usodo, saj ni točno vedela, kje je in če je sploh še živa. Tako njeno življenje vsekakor ni bilo postlano z rožicami, pa tudi sama je po vihravih vojnih dogodkih kmalu tako zbolela (tuberkuloza vratnega vretenca), da ni bila več zmožna opravljati svojih opravil, kot jih je prejel, kar jo je zelo žalostilo in močno oviralo.

Pisanje je bilo tisto, ki je pisateljico še proti koncu njenega življenja napolnjevalo z radostjo. Nekoč je sama dejala, da želi spoznati naravo, predvsem pa človeka, ki je naravi najbližji. Kot učiteljica se je podala na kmete, a je kmalu je ugotovila, da ne more izhajati samo iz drugih, iskati vira za svoje pisanje le izven sebe (»Takrat še nisem vedela, da sem predvsem potrebovala lastnih življenjskih izkušenj, ki brez njih noben pisatelj ne dozori. Nisem še vedela, da le trpljenje prinaša pravo zrelost. Želela sem si le ven iz tesne družinske ograde, ven iz mesta sploh. Kmet je naraven, ne pozna pretvarjanja, je zanimivo, prvobiten, nepotvorjen, sem si umišljala in trdno vztrajala pri svoji želji, dokler se nista oče in mati vdala.«).

Pomen Ilke Vašte je velik zaradi njenega naporenega, težavnega preučevanja, saj je morala pisateljica za pisanje svojih zgodovinskih romanov večkrat podrobno raziskati arhive. Pri svojem pisanju je pokazala izreden talent in neizmerno domišljijo in težko bo bilo reči, da je v čem zaostajala za svojimi sodobniki. Lotevala se je za slovenstvo pomembnih tem, velik pomen pa ima tudi njeno prikazovanje ženske in njene vloge v družbi, kjer vladajo moški. Ženska v njenih delih je navadno prikazana kot upornica, borka za težko uresničljive pravice.

Za zaključek pripovedi o Ilki Vašte bi dodala, da ni bila pomembna samo za Novomeščane, ampak tudi za prebivalce naših krajev, saj je večkrat omenjala in tudi obiskala Šmarjeto, Šmarješke toplice, Klevež in Otočec. Predvsem pa pisateljica nikdar ni pozabila na lepe domače kraje, ki so bili pomemben vir njenih moči za prepotrebno delo, ki se ga je lotevala z neizmerno ljubeznijo in predanostjo.

■ Katja Grahut

kamen, imenovan podnožnik ali prag.

10) Lega

Kadunc / Kodunc (Kodunc, »Na/U kodunc«) / m.edn., št. 109 – travnik / njiva.

Etimologija: kadunja – SES: 'plitvejša vdolbina, kotanja'.

Pod vasjo (Pod vasjo) / ž.edn., št. 65 – njive.

11) Lastništvo

Graččak (Graščak, »Na graščakuv«) / m.edn., št. 116 – vinograd.

Razlaga: Prej vinogradi z zidanci v lasti gradu Turjak.

Na grajskem (»Na grajskm«) / sr.edn., št. 1 – njiva.

Razlaga: Njiva je pripadala gradu Klevevž.

Štrimfl (Štrimfl, »Na štrimfli«) / m.edn., št. 26 – travniki.

Razlaga: Travniki so bili v lasti nekega Štrimfla.

12) Nepojasnjena imena

Babje štenge (Babje štenge, »U babjih štingah«) / ž.mn., št. 118 – gozd.

Opis: Teren je zelo strm, poln kamenja. Potka je vodila med drevesi proti mlinu v dolini. Potrebno je precej previdnosti med hojo po njej, še posebej navzdol.

Davč (Davč, »U davčki«) / m.edn., št. 64 – njiva.

Opis: Njiva leži v nekakšni dolinici med gozdom in njivami / travniki na drugi strani.

Etimologija: Njen izvor bi lahko iskali v glagolu daviti se, morda v samostalniki davek ...

Maluh (Maluh, »U/Na maluh«) / m.edn., št. 18 – vinograd.

Na hadinah (Na hadinah) / ž.mn., št. 62 – njive.

Etimologija: had – SES: 'grško mitološko podzemlje'.(!)

Na pintrčki (Na pintrčki) / m.edn., št. 3 – njiva.

Pod špajžvo (Pod špajžvo) / ž.edn., št. 12 – gozdiček.

Opis: Med drevesi teče studenček do kamnitega studenca.

Žuntavka (Žuntavka, U/Na žuntavk) / ž.edn., št. 25 – sadovnjak.

Opis: Prej je bila tu zelo grda njiva, da so morali orati z dvema porama konj na enkrat.

Župnica (»Župnca«, »U/Na župnc«) / ž.edn., št. 126 – njiva.

Etimologija: župa – SES: 'del staroslovske kneževine, okrožje,

skupnost ene ali več vasi v zgodnjem fevdalizmu, župnija'.

Naj se na koncu ustavim še pri nekaterih imenih. Ledinska imena, ki se nanašajo na kmetijstvo in gospodarstvo nam povedo največ o tem, s čim so se ukvarjali prebivalci znotraj katastrske občine Zbure v preteklosti; dominantna sta poljedelstvo in živinoreja. Kontinuiteto lahko potegnemo z naselitvijo Slovanov na območje današnje Slovenije v 6. st.; v mislih imam ekstenzivni način obdelave zemlje s požigalništvom. Del gozda, ki so ga hoteli izkrciti, so posekali, položili les po tleh in ga zažgali. Pepel so enakomerno raztresli po tleh in zemljo prekopali. Nato so na isto površino največkrat sejali trikrat, nato približno dve leti uporabljali kot pašnik in nato za približno 15 do 30 let prepustili gozdu (Leksikon 2004: 458). Ledine *Trebež*, *U laz*, *Kočavez laz* in *U lazah* (glej zgoraj) so nastale s požiganjem, trebljenjem gozda. Sicer pa je požigalništvo, kljub začetkom ornega poljedelstva med 9. in 11. stoletjem, ponekod eksistiralo vse do časov po 2. sv. vojni. Dokončno pa izgine leta 1953, ko ga Zakon o gozdovih označi za zastarel način. Na požigalništvo nas danes spominjajo sivi madeži pepela na zasneženih poljih pozimi, saj marsikatera gospodinja nese pepel, iz centralne ali katere druge peči kar na bližnjo njivo ali vrt. Poznali so tudi kolobarjenje s praho, le to se je začelo uveljavljati med 9. in 11. stoletjem, konec 20. st., pa je prevladoval na Slovenskem že šestletni kolobar, sestavljen iz različic zaporedja žita, detelje in krompirja (Leksikon 2004: 226). Prebivalci takratnega ozemlja k. o. Zbure so pasli živino na *Prelogih*. Na živinorejo in z njo povezano pašo opozarjata tudi imeni *U grajencu* in *U zgončki* (glej razlago zgoraj). Od srede 18. pa do 20. st. začne hlevska živinoreja izpodrivati pašno. Poveča se število travnikov; za to je tu lahko dokaz ledina *Veliki travnik*. Listnjak oz. stelnjak, ime *Nad listnjakom* (glej zgoraj), je bil namenjen shranjevanju stelje za živino. Med živinorejskimi panogami ni prevladovala samo govedoreja, ampak zagotovo tudi prašičereja, saj so imeli šev-

nico(e), v katerih so sušili izdelke iz svinjskega in govejega mesa. Na obravnavanem območju je za to dokaz ime *Nad ševnico*. Na prašičerejo spominjata tudi *Cerovec* in *Pod cerovcem* (glej razlago zgoraj).

Nekdanje socialno posestne odnose razkrivajo imena z osnovo gmajna (glej zgoraj). Paša na gmajni se je začela 23. ali 24. junija in se končala 1. novembra. Prisotnost fevdalizma je potrjena z imenoma *Pod Klevevžem*, *Na grajskem*, *Graččak* in *Na marofu* (glej zgoraj). Še posebej marofi, tudi pristave, so se oživljali na Slovenskem med 16. in 17. stoletjem.

Ob imenih *Slape* in *Pri kapelici* tudi o pobožnosti prebivalstva ne gre dvomiti in pomembnosti, ki (so) jo pripisovali cerkvenim praznikom.

V obrtništvu je zastopano samo mlinarstvo; ledina *Pri mlinu*. Po današnjih ostankih sodeč, je ob Radovljih in pa tudi Laknici mlelo več mlinov.

Najslajše pa sem prihranila za konec; v mislih imam vinsko kapljico pridobljeno iz tukajšnjih vinogradov. Le-ti so potrjeni tudi z ledinskim imenom *Ključce* (glej razlago zgoraj). Prav vinogradništvo je poleg ekstenzivnega obdelovanja zemlje s požigalništvom, nomadske živinoreje in ovčereje, tista sestavina, ki so jo prevzeli Slovani ob naselitvi od staroselcev. Ime *Graččak* (glej razlago zgoraj) pa nas opomni na vinograde, ki so bili v lasti zem. gospodov in so jih dali v zakup posameznikom po t.i. gorskem pravu. V 16. stoletju je bilo to pravo uzakonjeno. Uredbe med lastniki in obdelovalci so bile zapisane v t. i. gorskih bukvah.

Za 2. pol. 18. st. je značilno za celotno območje Slovenije prehajanje na zidane oz. delno zidane hiše. Relevantnost podatka je v imenih *U bajs*, *Zaloška hosta*, *Pesek in Melce* (glej zgoraj). Ta imena nam namreč sporočajo, da so imeli dovolj gradbenega materiala v preteklosti, tako lesa, kot peska.

Naj še opozorim na kar tri imena z orehom v osnovi; *Orešnica*, *Na orešnc* in *Orehovka* (glej zgoraj). Oreh in njegov koščičast sad je bil vsestransko uporaben. Po revoluciji leta 1848 je bil eden od

predpisov takratne oblasti tudi sajenje orehov na dvoriščih, saj velja oreh za protipožarno drevo. Morda gre iskati nastanek teh imen prav tu ...

Seznam literature:

Badjura, Rudolf 1953: Ljudska geografija: terensko izrazoslovje. Ljubljana: DZS.

Baš, Angelos, ur. 2004: Leksikon etnologije Slovencev. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba.

Bezljaj, France 1976: Etimološki slovar slovenskega jezika, Knjiga A – J. Ljubljana: Založba mladinska knjiga.

Kultura in način življenja Slovencev – Geneza, struktura in oblike gospodarskega prizadevanja: zapiski s predavanj.

Merkur, P. 1994: Toponomastika občine Zgonik. Znanstvena razprava. Zgonik, str. 115 – 126.

Roblek, Polona 2003: 'Ledinska imena v katastrski občini Tupaliče. Imenoslovni poskus.' *Traditiones* 32 / 2: 93 – 115.

Snoj, Marko 1997: Slovenski etimološki slovar. Ljubljana: Založba mladinska knjiga.

Sore, Anton 1993: 'Ledinska in krajevna imena v Savinjsko-Sotelski Sloveniji.' *Geografski vestnik* 64 / 65: 91 – 115.

Volčič, Janez 1887: Zgodovina šmarješke fare pri Novem mestu. Novo mesto: J. Kranjec.

Internetna vira:
http://sigov3.sigov.si/cgi-bin/htqlcgi/arhiv/eisk_kat.htm
<http://www.sigov.si/slovar.html>

Seznam informatorjev:

Andrejčič Pavlina (1956, Zbure), Blažič Antonija (1929, Žaloviče), Golob Alojz (1930, Grič pri Klevevžu), Gorenc Ivanka (1940), Vincencij (1936, Zbure), Gričar Franc (1922, Sela pri Zburah), Ivančič Elizabeta (1942, Radovlja), Kolenc Jože, ml. (1969, Zalog), Kovačič Silva (1940, Zbure), Lunder Karolina (1936, Radovlja), Markelc Pavla (1944, Zalog), Rangus Franc (Radovlja), Rodič Tončka (1933, Radovlja), Sladič Leopoldina (1926, Čelevec), Smrekar Mica (Šmarjeta), Srčič Marija (Grič pri Klevevžu), Šinkovec Franc (Zalog), Štimfel Ana Ivana (1932, Koglo), Vovk Alojz (1939), Alojzija (1935, Čelevec)

■ Suzana Gorenc

Občina Šmarješke Toplice

Vir življenjske energije

NAPOVEDNIK DOGAJANJA ZA JUNIJ, JULIJ IN AVGUST 2008

12. Srečanje na Vinjem vrhu ob Dnevu državnosti v sredo, 25. junija 2008, ob 11h.

Turistično društvo Šmarješke Toplice organizira tradicionalno, letos že 12. srečanje na Vinjem vrhu ob Dnevu državnosti. Zaželeno je, da se na vrh odpravite peš. Poskrbljeno bo za kulturni program in zabavo.

Nogometni turnir v Beli Cerkvi v nedeljo, 29. junija 2008, od 8h dalje.

Športno-turistično društvo Bela Cerkev prireja nogometni turnir zaprtega tipa na športnem igrišču v Beli Cerkvi.

Gasilska veselica v Beli Cerkvi v soboto, 5. julija 2008, ob 20h.

Prostovoljno gasilsko društvo Bela Cerkev organizira gasilsko veselico na vaškem trgu v Beli Cerkvi; zabaval vas bo ansambel Spev.

„Festival glasbe in športa“ v Šmarjeti in Šmarjeških Toplicah od petka, 11., do nedelje, 13. julija. „Rock Šmarjeta“, v soboto, 12. julija 2008, pri Kulturnem domu v Šmarjeti.

Mladinski klub Šmarjeta v okviru Festivala glasbe in športa pri Kulturnem domu v Šmarjeti organizira tradicionalno prireditev Rock Šmarjeta, na kateri bodo nastopili Vlado Kreslin & Mali bogovi, Otium, D'Ne-eb, BHC, Elektrošok, The Cheshna.

„Dan športa“, v nedeljo, 13. julija 2008, v športnem parku v Šmarjeških Toplicah.

Športno društvo Šmarješke Toplice v okviru Festivala glasbe in športa v športnem parku v Šmarjeških Toplicah organizira Dan športa, na katerem se bo mogoče pomeriti v nogometu in košarki.

Kontaktne osebe: Mitja Pavlič 040 666 178 in Dejan Jerele 041 744 741. Vabljeni!

Gasilska veselica v Šmarjeti v soboto, 19. julija 2008, ob 19h.

Prostovoljno gasilsko društvo Šmarjeta organizira gasilsko veselico pri gasilnem domu v Šmarjeti, zabavali vas bodo Ansambel Roka Žlindre in Saša Lendero.

Postavitev društvenega klopotca na Koglem v petek, 15. avgusta 2008.

Društvo vinogradnikov Šmarjeta vas vabi na postavitev društvenega klopotca na Koglem.

4. Tradicionalna postavitev klopotca na Vinjem vrhu v soboto, 16. avgusta 2008.

Društvo vinogradnikov Vinji vrh-Bela Cerkev vas vabi na postavitev društvenega klopotca na Vinjem vrhu.

Športno-turistični dan v Beli Cerkvi v četrtek, 31. avgusta 2008.

Športno-turistično društvo Bela Cerkev vas vabi na prireditev Športno-turistični dan, ki bo na zadnji avgustovski dan potekala v Beli Cerkvi.

Vljudno vabljeni na prireditve!

Tanja Brate, TIC Šmarješke Toplice

2. srečanje županj Evropske unije v Šmarjeških Toplicah

Za nami je 2. srečanje županj Evropske unije, katerega se je udeležilo 23 županj iz osmih evropskih držav: Avstrije, Cipra, Češke, Litve, Madžarske, Malte, Slovaške in Slovenije. Srečanje je potekalo od 14. do 17. maja, in sicer v različnih krajih po Sloveniji, z osrednjim dogajanjem v Šmarjeških Toplicah, kjer jih je gostila županja mag. Ber-

navdušene. Uradne otvoritve srečanja in okrogle mize »Ženske v politiki« v Termah Šmarješke Toplice so se poleg evropskih županj udeležile tudi poslanke državnega zbora, nekatere slovenske županje, podžupanje

nardka Krnc.

V sredo, na prvi dan obiska, so se županje udeležile otvoritvene slovesnosti na ploščadi pri SPS Prinovec v Šmarjeških Toplicah, kjer se je s kulturnim programom predstavila celotna občina. V pristrčnem srečanju so se predstavili učenci OŠ Šmarjeta z glasbenimi in plesnimi nastopi, ljudske pevke Šmarjetke in Mešani pevski zbor PGD Zbure, ki je zapel slovensko in evropsko himno. Na stojnicah so se predstavila društva z domačimi dobrotami, mlinar in čebelar s svojimi izdelki ter ekološka kmetija in društvo za biodinamično pridelavo. Na ogled so bile tudi stare domače obrti, kot je izdelava klopotca in predenje na kolovrat. Županje so bile nad sprejemom, pogostitvijo in prijaznostjo domačinov

in drugi.

Županje so v četrtek obiskale Ljubljano, kjer so obiskale ministra za lokalno samoupravo in regionalno politiko g. Ivana Žagarja, si ogledale parlament, kjer jih je sprejel predsednik državnega zbora g. France Cukjati ter se na Ljubljanski grad odpeljale z vzpenjačo. Po ogledu našega glavnega mesta jih je v Mestni hiši sprejel župan Mestne občine Ljubljana g. Zoran Janković. V popoldanskem času so se odpeljale na Bled, kjer jih je gostil župan g. Janez Fajfar. Županje so bile navdušene nas slovenskim biserom, kjer so si med drugim ogledale grad, se s pletno odpeljale na blejski otok, kjer so si zaželele željo in pozvunile z zvoncem. Večer so

zaključile z ogledom in pogostitvijo na Posestvu Pule, kjer jih je nagovoril župan Občine Mokronog-Trebelno g. Anton Maver. Posestvo so si ogledale v spremstvu župana Občine Šentrupert g. Ruperta Goleta, ki je hkrati tudi arhitekt, ki je posestvo zasnoval, ter lastnika posestva g. Jožeta Anderliča.

V petek so se odpravile v Novo mesto, na ogled tovarne zdravil Krka ter na sprejem k županu Mestne občine Novo mesto Alojziju Muhiču. Zaplesale so tudi v maturantski četvoriki na Novem trgu in se po Krki zapeljale z Rudolfovim splavom. V večernem

času so se odpravile v Belo krajino, kjer so si ogledale Tri fare, galerijo in muzej, kasneje pa še podjetje Kolpa in Metliko, kjer jih je gostila županja Renata Brunskole. Še posebej navdušene so bile nad Vinsko vigredjo, kjer so sodelovale tudi v programu.

V soboto so se županje po ogledu wellness centra Term Šmarješke Toplice odpeljale s turističnim vlakcem na ogled gradu Otočec in sprejem pri grofici, popoldne pa so bile navdušene nad strokovnim delom dneva, predavanjem g. Marka Koščaka »Turizem na podeželju« in nad značilno dolensko zidanico na Koglem. Za zaključek jih je pozdravil tudi direktor Direktorata za turizem mag. Marjan Hribar.

■ Petra Grajžl,
avtor fotografij: ■ Peter Klinc.

Še nekaj vtisov, ki so nam jih županje poslale po prihodu domov:

»V imenu čeških županij bi se rada najlepše zahvalila za odlično organizacijo srečanja prejšnji teden, toplo in čudovito atmosfero, ki ste nam jo pričarali v vaši prekrasni državi.«
(Hana Danihelkova, Češka)

»Na žalost smo prispeli domov. Rada bi pohvalila odlično organizacijo in se vam zahvalila za lepe dneve v Sloveniji. Slovenija je prekrasna država, ljudje pa prijazni in izredno gostoljubni.«
(Edit Balogh, Madžarska)

»Z mojem svo prispela varno na Ciper. Najino bivanje v Šmarjeških Toplicah je bilo nepozabno, vaši gostoljubnosti pa ni konca. Hvala za vse, kar ste storili za naju v dneh bivanja v prekrasni državi.«
(Maria Ioannou, Ciper)

Neda Ukraden na plesišču ogrela tudi evropske županje

Ves teden je bila vremenska napoved za soboto slaba. Vendar je organizatorica Zora, iz gostilne „Pri Jovotu“ v Družinski vasi, s svojim optimizmom pregnala vse oblake in v soboto, 17. maja, uspešno izpeljala veliki koncert Nede Ukraden na prostem pri gostilni „Pri Jovotu“.

Zabavni program z ljudskimi pevkami Šmarjetkami, skeči dramske skupine Društva podeželskih žensk Šmarjeta, nagradnimi igrami in Podgorjanskimi muzikanti se je pričel že ob 17h in stopnjeval vzdušje do nastopa najpopularnejše pop pevke bivše Jugoslavije, Nede Ukraden, v večernem času. Pevka je nastopila na odru, ki so ga posebej za to priložnost postavili nad potokom Toplica in zbrano publiko

navdušila z znanimi pesmimi kot so: Zora je, Oči tvoje govore, Srečo moja ... in drugimi hiti.

Neda Ukraden je med drugim povedala, da se na Dolenjsko

rada vrača, saj ima tukaj veliko hvaležne publike in da bi v okolici Šmarjeških Toplic z veseljem tudi živela.

Prireditev so v neformalnem

delu 2. Srečanja županj Evropske unije obiskale tudi evropske županje, ki so se ob petju Nede Ukraden ognjevitno zavrtele tudi na plesišču.

Zakorakal je v 91. leto

*Ta presneta leta, koliko jih je,
vsakdo jih nabere, kdaj, še sam ne ve,
vsem hitro čas beži,
z malo sreče se vsakomur visoko let obeta,
sedaj IVAN, se to vam zgodi.*

V pomladnem mesecu aprilu se je pred 90 leti v vasi Male Lašče rodil simpatičen, preudaren mož in oče Ivan Perhaj, sedaj stanujoč v Zg. Družinski vasi. Svoj jubilej je zelo zavestno pripravljaval in tako zakorakal 100. letu nasproti v Krmelju, kjer je deloval od 1957. leta, in ga praznoval v krogu najožjih sorodnikov, znancev, soborcev, prijateljev iz društev, organizacij RK, županov in krajanov Družinske vasi.

V življenju je stopal ravno prav hitro, niti prepočasi, niti prehitro. Preudarno je lovil svoj korak in svoje življenjske poti. Kot drugi od osmih otrok v družini v Malih Laščah je končal osnovno šolo in se nato zaposlil kot gozdni delavec. Vojaški rok je odslužil v Kraljevi gardi v Beogradu in edini živeči soborec se je udeležil tudi njegovega rojstnega dne. Kot mlad fant je spoznal, da bi Slovenci izgubili vse, ko so nas napadli sovražniki. Vedel je, da je potrebno v boj in to na Primorsko, Dolenjsko, udeležil pa se je tudi znamenitega pohoda po Štajerski. Bil je aktiven in je prejel več priznanj: sre-

brno plaketo ZBNOV, srebrno plaketo Zveze društev vojaških vojnih invalidov, zlato plaketo RK, plaketo rezervnih oficirjev in podoficirjev s posvetilom. Boril se je za svobodo, družino in dom.

Poročil se je; njemu in ženi Jožici sta se rodila sinova Ivo in Drago. Prijeten dom v

z bolnimi, neguje pravo prijateljstvo in tovarništvo. Vse življenje je zvest samemu sebi, ne obrača se po vetru, za svoje ideale je pripravljen zastaviti svoj ugled. Pogumno in vztrajno se je v življenju boril, molče je spremljal življenjski izziv. Prav tako je lahko v današnjem času vzor mlajšim gene-

Krmelju sta si ustvarila, dobila tudi vnuka, katerega sta se najbolj razveselila. Po ženini smrti se je preselil k sinu v Družinsko vas, kjer ima spet nove prijatelje in vaščane. Živi tudi za druge, gradi prijaznejše, bogatejše čase. Še danes aktivno spremlja, kaj se dogaja v naši družbi. Obiskuje in pokramlja

racijam. V občini Šmarješke Toplice je član ZBNOV, član DU Cela Cerkev in RK Bela Cerkev.

Ob koncu praznovanja smo mu prisotni nazdravili in mu zaželeli še veliko obletnic in življenjskih moči.

■ Milena Činkole

Domača glasbena rock zasedba – BHC

Po treh letih od ustanovitve postregli z debitantsko ploščo

Domačo glasbeno zasedbo BHC sestavljajo Jernej Darovec na vokalni, Jaka Darovec na bobnih, Uroš Turk na bas kitari ter Borut Perše na električni kitari.

Kot pravijo, njihovo poznanstvo sega veliko dlje nazaj od samega nastanka benda, saj eno polovico tvori bratovska naveza, drugo polovico in celoto pa povezuje prijateljstvo iz predšolskih in osnovnošolskih let. Skupaj jih je pripeljala želja do igranja in predvsem izražanja skozi avtorsko glasbo.

Fantje iz glasbene zasedbe BHC so korenine pognali poleti 2005 z vajami v domačih garažah, izkušnje pa so že pred tem nabirali v nekaterih lokalnih dolenjskih skupinah.

Od krstnega nastopa na novomeški gimnaziji decembra 2005 so skozi svoje kratko ustvarjanje zabeležili kar nekaj odmevnih rezultatov. Začelo se je že spomladi leta 2006, ko so se prijavili na natečaj YounGunz Tour (turneja mladih perspektivnih glasbenih skupin), kjer so bili sprva izbrani med 15 finalistov. Na enem izmed treh predizbornih koncertov, ki je sledil izboru, pa so kmalu zatem postali zmagovalci in za nagrado maja 2006 nastopili v družbi slavne ameriške zasedbe Dog Eat Dog v Ljubljani. Istega leta so se prijavili tudi na razpis za Rock Otočec, kjer so najprej zmagali na predizbornem koncertu v Novem mestu, nato pa še na nacionalnem izboru v Slovenskih Konjicah. Sledil je nastop na največjem glasbenem festivalu pri nas.

Poleg omenjenih nastopov med njihove odmevnejše koncerte sodijo festival Cvičkarja v Ljubljani in Mariboru leta 2007, Rock Šmarjeta 2007, Rock Jernejevo 2006, ŠentROCKjanž 2007 in Festival Kolektivc 2007. Koncertirali pa so tudi po mnogih slovenskih klubih, od tega največkrat v LokalPatriotu v Novem mestu.

Leto 2008 se bo v zgodovino skupine zagotovo zapisalo kot prelomno, saj je četverec, ki sicer prihaja z Vinjega Vrha in Brezovice, pri založbi MultiRecords 4. aprila izdal debitantsko ploščo z naslovom BHC. Na naslovni sliki zgoščenke je mozaik 100 fotografij ljudi, ki so pomagali pri izdaji ploščke, ali pa so na kak drugačen način povezani s to zasedbo. Sama plošča ponuja 12 pesmi, ki so po besedah njihovega producenta in dobrega prijatelja Mihe Arnuša »polne erotičnih uvertur, divjih vrhuncev in prijetnih popotovanj v romantične doživljaje«. Zgoščenka je v kratkem času naletela na zelo pozitiven odziv tako pri poslušalcih kot kritikih.

Ob pogovoru so člani skupine povedali,

da se ravno v teh dneh na radijskih postajah po vsej Sloveniji začneja promocija prvega singla s ploščo z naslovom Muza. Pesem govori o muzah, takšnih, ki jim dajejo zgolj navdih, pa tudi takšnih, ki jih obdajajo v vsakda-

<http://bhc.si>. Glasbo zasedbe BHC lahko kmalu ujamete tudi v živo, in sicer na Rock Šmarjeti ter Rock Jernejevem, ki potekata letos julija in avgusta.

■ Anka Turk

Zasedba BHC od leve proti desni: Jaka Darovec, Uroš Turk, Jernej Darovec in Borut Perše. Foto: Marko Pirc.

Naslovnica zgoščenke s portreti 100 ljudi, ki so pripomogli k zgoščenki ali pa so drugače povezani z zasedbo. Foto: Marko Pirc.

njem življenju.

Glasba domače rock zasedbe BHC je zelo adrenalinska in ritmična, ravno pravišnja za prihajajoče poletne mesece. Ker zasedbo v tej sestavi v veliki večini dobro poznam že od malih nog, vem, da bodo v prihodnje z novimi singli še bolj presenetili in navdušili, zagotovo pa boste o njihovih uspehih lahko brali še veliko.

Vsi tisti, ki pa bi želeli izvedeti še več o njih, oziroma vas je njihova glasba navdušila, imate na voljo tudi njihovo internetno stran

Baldrijan (*Valeriana officinalis*)

Baldrijan ali zdravilna špajka je trajnica, ki zraste do 1,2 m visoko. Ima pernatno deljene liste in belo-rožnate cvetove. Rastlina izvira iz Evrope in severne Azije, kjer raste na bolj vlažnih rastiščih.

Zdravilna dela rastline sta korenina in korenika, ki vsebujeta do 1,4 % eteričnega olja, katerega sestavine so pomembne za delovanje baldrijana. Indijska ajurvedska medicina in tradicionalna kitajska medicina ga že od nekdaj uporabljata pri zdravljenju nespečnosti in nerвозe.

Baldrijan je danes najbolj uporabljan sedativ v Evropi. Obstaja namreč več kot sto farmacevtskih pripravkov, ki ga vsebujejo. Dokazano je, da deluje pomirjevalno, umirja tesnobo, spodbuja apetit in znižuje zvišan krvni tlak. Pomaga pri nespečnosti, predvsem zaradi živčnosti, in je učinkovito zdravilo pri spopadanju s stresom, saj pomaga pri utrujenosti, psihični napetosti, razdražljivosti, tesnobi in motnjah zbranosti. Sprošča prenapete mišice, pomaga pa tudi pri astmi, kolikah, menstrualnih bolečinah in sindromu razdražljivega črevesja. Pravi Baldrijan po biodinamiki pripada planetu Saturnu; ta deluje s toploto in tako tudi B-D preparat 507, ki ga naredimo iz cvetov Baldrijana.

Uporaba preparata:

- za kompostni kup
- pri zmrzali do - 4 ° C z njim zaščitimo sadno drevje
- za obilnejše cvetenje pri jagodah ali cvetju
- za boljše dozorevanje žit pred žetvijo

■ Jože Lusavec

Pričevanje skupnosti Cenacolo

Abstinenčna kriza

Nisem odvisnik ... Lahko odneham, kadar hočem. Res?

Zapor. Prvi dan brez heroína. Kriza. Po telesu so ga spreletavali krči, ščipali sedaj tu, sedaj tam. Začelo ga je zebsti, boleli so ga sklepi in mišice, ves čas je zehal, teklo mu je iz nosu. V pljučih ga je zbadalo, kot bi vdihoval zdrobljeno steklo in ne zrak. Opo- tekel se je nazaj do postelje, se vrgel nanjo in ležal kot v transu. Mišice so ga neznansko bolele, poskusil je vstati. Strašna bolečina v glavi, omahnil je nazaj. »Mamica moja, kje si? Prosim, pomagaj mi.« Je zadremal, padel v nezavest? Ko se je zbudil, je bil popolnoma premočen, obleka se je lepila nanj, kot bi ravnokar prišel izpod tuša. Zeblo ga je. Kako ga je zeblo! S poslednjimi močmi je vstal, stopical na mestu, a ni pomagalo. Večerja. Bruhanje. Kri. Noč. Koraki, dva, tri, štiri, obrat. Prividi. Tako zelo je bil utrujen, oči so se same od sebe zapirale, zaspati ni mogel. Heroin, prosim, prosim, samo za zdravilo, ne za užitek.

Nov dan. Jutro. Strašna žeja. Toplo mleko, ki ga ni pogrelo. Še vedno ga je treslo. Jesti ni mogel. Ponovno bolečina, ta strašna bolečina. Od nje ni mogel stati, sedeti, ležati. Po kolenih se je odplazil od okna, v želodcu, prsih ga je peklo, kot bi kdo zakuril ogenj v njem, grabili so ga krči, velikokrat mu je poskočila noga ali ga je vrglo v zrak z vsem telesom. Tudi glavi ni bilo prizaneseno, včasih jo je metalo v zrak, da se je trgala od telesa.

Čas se je ustavil. Kdaj se je dan prevesil v noč in ta v jutro, ni opazil. Odprtih oči je sanjal. Mrk. Zbudil se je, ko je treščil z glavo ob kovinsko posteljno nogo. Ni vedel ne kje je, ne koliko je ura. Bil je na tleh, prepognjen v dve gubi, da bi ga manj bolelo v želodcu. Vendar notri je bil nož, nož, ki se je odpiral, zapiral, odpiral, zapiral. Paralo mu je prsi. »Zakaj me nihče ne obišče? Mamica, mamica moja, kje si? Zakaj me ne odpelješ od tod?«

Ničesar se ni več spominjal, še tega ni vedel več, da je narkoman, da trpi, da bi ga odrešila čisto majhna doza. Ni čutil, da si še vedno želi umreti. Samoumevno je začel sprejemati morskega ježka v želodcu, nož v prsih, mrz. Bil je kot puščava. Niti solze niso več našle poti iz oči. Mišica zapiralka ni delovala. Teklo je od njega spredaj, zadaj. Ničesar se ni zavedal.

Zdravnik, injekcija valiuma. Šele pod tušem je začel prihajati k sebi. S pomočjo paznikov se je vrnil v celico in v trenutku zaspal. Zbudil se je moker, spet ga je vse bolelo. Z za-

dnjimi močmi se je odplazil do stranišča, od njega je tekla krvava driska. Obupne bolečine. Od šibkosti in bolečin se ni mogel pobrati s školjke. Pomagali so mu pazniki.

Noč, kratek počitek. Mišica zapiralka je med spanjem spet popustila. Telo ni imelo kaj izločiti, samo sluz. Zlezel je z ležišča in opazil, da ni več tako šibak. Lahko je hodil. Naenkrat je spet začutil tisto grozno slabost. Začel se je daviti. Žolč mu je silil skozi nos in usta. Izbruhal ga je. Zraka, zraka. Vpil je od bolečine. Vzel je zalet in se z vso silo udaril s čelom ob rob postelje. Nobene bolečine ni več čutil, nasprotno, prav prijetno mu je šumelo v glavi.

Prebudil se je s strašnim glavobolom. Hotel je vstati, zavrtelo se mu je, omahnil je nazaj. Zdelo se mu je, da mu črvi glodajo meso in kosti, telo mu je v krčih poskakovalo, v glavi ga je zbadalo, kot bi mu kdo zabadal igle v možgane. Tulil je. Naenkrat je skočil pokonci, zagrabil stol in ga treščil v steno. Potem je zagrabil mizo in jo z vso silo treščil v leseno steno stranišča. Bil je močan kot gorila. Naslednji hip je začel z vso silo udarjati po rešetkah. Zlomil si je desno roko. Začel je udarjati z levico, v tistem hipu so ga pograbile roke paznikov. Brcal je kot konj, udarjal z glavo, grizel, pljuval. Strgal se je paznikom iz rok in skozi odprta vrata celice stekel na hodnik, kjer se je z vso silo zaletel v stebri in potem z vso močjo treščil na tla, naravnost na obraz.

Zdravljenje na Kliničnem centru. Obljuba sebi in staršem, da se ne bo več drogiral. Koliko časa? Zaposlitev. Srečanje s starimi znanci narkomani. Ob pogovoru in pijači se mu je zgodilo to, kar se mu je dogajalo, odkar je bil čist. V njem se je razraščalo nekaj neobvladljivega, od tesnobe mu je zastajalo srce. Dopust. Zabava, druženje, ni rekel ne, poizkusil je bovljo, mešanico kokaina in heroína. Počutil se je sproščene, v devetih nebesih, po nosu ga je praskalo kot vedno, kadar je bil zadet.

Vrnitev na stara pota. Srečanje s starim prijateljem. »Sem kar vedel, da se boš spet navlekel,« mu je rekel z žalostnim obrazom. »Ma daj, ne seri, nisem navlečen. Kdaj pa kdaj se zadenem, to je vse.« Le-ta mu je odgovoril: »Pa dobro, koga imaš za norca? Bil si moj favorit. Če bi ostal na suhem, potem bi mogoče tudi jaz začel upati. Tako pa pejt v pizdo!«

Po letu dni je globoko zabredel. Prošnje,

rotenja, moledovanja matere niso nič pomagala. Začela ga je pregovarjati, naj gre v komuno. Ni hotel, obljubil je, da bo čez mesec dni čist. Ni bil, največ kar je zdržal brez doze, je bilo deset ur in triindvajset minut. Mati je prekinila stike z njim. Začel je prodajati vse, kar se je dalo, najemati posojila tu in tam, krasti ... Šele ko so ga začeli loviti nekakšni izterjevalci dolgov, je poklical mamo in se pozanimal o komuni. (povzeto po knjigi

Pričevalci iz skupnosti Cenacolo. Od leve proti desni: Stanko, Emil, Dalibor. Foto: Lidija Markelj.

Kodrlajsasti piton, avtorja: Marko Ješe in Branko Gradišar. Izdala založba Rotis).

Komuna – šola za življenje

Leta 2004 je skupnost Cenacolo na Vrhu pri Škocjanu odprla prvo hišo v Sloveniji za zdravljenje odvisnosti od mamil, od alkohola, tobaka, iger na srečo in celo od hrane, dobrodošli pa so tudi takšni, ki enostavno niso odvisni od ničesar, le smisla življenja ne najdejo. Namenjena je fantom. Prostor jim je za nedoločen čas odstopila družina Rupar iz ZDA. Na otvoritvi je bila prisotna tudi karizmatična sestra Elvira, ustanoviteljica skupnosti Cenacolo (na dovoljenje za ustanovitev prve skupnosti je čakala kar 6 let, zavrnili so ji 11 prošenj, prvo je ustanovila leta 1983, danes jih deluje že več kot 50 po vsem svetu). V nagovoru obiskovalcev je večkrat poudarila, da mladih ne smemo obsojati, pač pa jim pomagati in pri tem ljubiti tudi tiste, ki živijo drugače. »Dolžnost nas vseh je, da jim povrnemo dostojanstvo in pomagamo zaceliti rane v srcu, da bo v njem spet prostor za upanje.« V skupnosti načeloma ne zavračanje nikogar, pogoj pa je, da se starši odvisnikov pred sprejemom le-teh udeležijo kolokvijev, kjer se naučijo pomagati svojemu otroku v času abstinenčne krize, pozneje pa tako spremljajo njegovo življenje v skupnosti (iz vse Slovenije se sestajajo vsako soboto v Ljubljani). Stiki med starši in otroki se po vključitvi v skupnost pretrgajo za dalj časa. Izkušnje so pokazale, da se odvisniki tako

lažje podredijo zahtevam skupnega življenja, kajti po vstopu v skupnost vsak dobi t.i. angela varuha (nekoga, ki živi v skupnosti že dlje časa), ki mu pomaga pri vključevanju v skupnost, bojih, ki jih bije z drogo, razumevanju ... Predvsem pa ima izkušnje in pozna laži in maske odvisnikov. To je velika preizkušnja, oba se učita ljubiti sočloveka v trpljenju in darovanju. Za marsikoga je to prva preizkušnja iskrenega prijateljstva, prijateljstva, ki ne zahteva ničesar v zameno.

Pričevanje skupnosti v Beli Cerkvi

V sredo, 7. 5. 2008 so nas v Beli Cerkvi obiskali trije stanovalci skupnosti: Stanko, Dabilor in Emil. Prihajajo iz različnih držav iz različnih mest, krajev, pa vendar so si njihove zgodbe tako podobne. Po drogi so posegli pri 15, 16 oz. 18 letih. Kaj jih je vodilo v to? Radovednost? Izkazovanje pred prijatelji, češ, jaz si upam? Dokazovanje pred samim seboj, saj lahko preneham kadar hočem, saj jaz nisem

lje in globlje. Odvajanje. Abstinenčna kriza. Prenehaš za tri mesece, pol leta. Vendar, pozdravljeno je telo ne pa duša, ali kot je rekel eden od pričevalcev: »Telo je strupe izločilo, vendar glava ni došla vseh sprememb. Še vedno smo iste osebe z istimi problemi, težavami, strahom ...« In ponovno je tu tvoja prijateljica droga, en odmerek, samo eden, da mi da pogum, da se počutim močnega, svobodnega in ponovno začaran krog. Prenehanje, začetek, laganje sebi in ostalim. Končno me starši postavijo pred vrata. Na milost in nemilost sem prepuščen ulici, vračam se domov, moledujem, prosim, obljubljam neverjetno. Ne morem verjeti, da me mama ne spusti v dom, kljub temu, da ve, da ulica lahko prinese smrt. Pa tako me ima rada. Počasi se začnem zavedati, da so mi starši postavili izbiro: življenje ali smrt, zdravljenje (komuna) ali ulica? Odločim se za zdravljenje. V času abstinenčne krize je vseskozi nekdo ob meni, kajti ulica ni daleč, prav tako ne »prijatelji«,

ki ti rade volje dajo odredilno dozo.

Prihod v skupnost. Dodelitev angela varuha, ki te seznani z delovanjem skupnosti, z načinom življenja v skupnosti. Angela, ki je s tabo štiriindvajset ur na dan, ki namesto tebe dela, ki skupaj s tabo trpi, se bori proti klicu

prati, kuhati, pospravljati, opravljati zidarska dela, dela na vrtu, mizarska dela, vodovodna, smetarska ... Odvisni so od svojega dela in od dobrotnikov. Marsikdaj ostanejo brez kakšne stvari kot sta sol ali olje. Kar skuhamo, morajo pojesti. Na krožnikih ne sme ostati ničesar. Pranje. Razen posteljnine vse perejo na roke. Začetki so težki, nato pa gre. Vsega se da naučiti.

Dela imajo razdeljena. Vedno sta v skupini dva. Vstajajo ob 6. uri zjutraj (tisti, ki so zadolženi za živino ter kuhinjo, prej). Prvo srečanje je v kapeli. Molijo prvi del rožnega venca (če se molitev kdo ne udeleži – zaradi drugačne veroizpovedi ali česa drugega – v tem času opravlja potrebna dela), poleg molitve nekdo od njih bere in komentira besedilo iz Svetega pisma, eden izmed prisotnih pa izpove to, kar živi; navaja svoje probleme in težave, premagujoč tako tišino kakor strah, da drugi izvedo, kakšen je v resnici. Delovni dan se začne po zajtrku. Ob dvanajsti uri je kosilo. Do pol dveh je prosti čas, katerega preživijo skupaj v pogovoru ali pranju potrebnih stvari. Popoldne ob delu molijo drugi del rožnega venca. Delovni dan končajo ob osemnajsti uri. Sledi malica, kopanje in preoblačenje, srečanje v kapelici, kjer molijo tretji del rožnega venca in se pogovarjajo o tem, kako so preživeli dan. Okoli dvajsete ure je večerja, po njej trenutki prostega časa in potem počitek. Ob dvaindvajseti uri ugasnejo luči.

V skupnosti nimajo televizorja, radia, računalnikov, časopisov (razen njihovega). Njihovo najvažnejše delo je graditev njihove notranjosti, zato ni pomembno, kaj delajo, temveč kako delajo. Delo služi kot sredstvo, da bi se med seboj bolj spoznali in združili svoje sposobnosti. Ko se posameznik odloči ali ugotovi, da je dovolj trden, da začne samostojno življenje, lahko odide. Običajno ostanejo notri štiri leta. Lahko tudi več.

Izpoved Tadeja T.:

»Hvala Bogu, da sem našel prav to skupnost! Ko sem prišel sem, nisem bil tako srečen, kot sem sedaj. Vstopil sem, ker drugam nisem več mogel iti. Doma so mi takrat rekli: »Ali greš v skupnost, ali pa ven iz naše hiše!« Skupnost, za katero mnogi pravijo, da je komuna, se zelo razlikuje od drugih komun, ker se sestra Elvira v njej ni nikoli popolnoma posvetila samo problemu mamil. Pravi, da je droga zadnja izmed problemov. Vsaka oseba mora biti sprejeta ne zaradi tega, kar počne, temveč zaradi tega, kar je.

Sestra Elvira vedno pravi: »Če Bog želi mojo skupnost in vse, kar želi, da naredim, mi bo dal za to tudi sredstva in še ostalo, kar potrebujemo.« Od vsega začetka je zaupala.

Obiskovalci so pozorno prisluhnili pričanju Emila iz Slovaške. Foto: Lidija Markelj.

kot ostali? Pa vendar padaš globlje in globlje. Ker se tvoje potrebe po »šutu« povečujejo, začneš »dilat«, iščeš nove stranke, nove kandidate. In tako se krog širi. Starši? Marsikdaj tvoje obnašanje pripisujejo puberteti, kajti nikogar ni, ki bi jih poučil o drogi, če pa že kaj posumijo, jim ti vztrajno tajiš. In nasedejo, posebno mame, saj nas imajo rade. Ko pridejo do krute resnice, nas prosijo, naj gremo na zdravljenje, nam iščejo pomoč, se obračajo na razne inštitucije in nas skušajo prepričati. Pa mi? Vedno si govorimo: ta je zadnji, jutri bom prenehal. Vendar ta jutri je daleč, daleč. Ni denarja. Krademo na vsakem koraku, kjerkoli in komurkoli moremo. Najlažje je pri domačih. Odneseemo vse stvari, ki jih je moč odnesti. Najprej zlatino, potem vse ostalo. Lažemo, grozimo ... Padamo glob-

droge in zla, ki ti pomaga na tak ali drugačen način, skratka oseba, ki je že prehodila pot ozdravljenja, ki pozna ukane in nakane narkomanov, oseba, ki je ne moreš vrteti okoli prsta. Za oba je to velika korist. Za varuha, ker se v trpljenju uči imeti rad, za novega fanta pa, ker je morda prvič našel iskrenega prijatelja in nekoga, ki skrbi zanj brez vsakršnega interesa. Stanko je dobil fanta, ki ni hotel jesti ničesar drugega kot sladice. Teden dni je jedel njegovo hrano, potem pa ga je postavil pred dejstvo. Če ne boš pojedel tega, ne boš dobil sladice. In je šlo. Korak za korakom, pa vendarle.

V komuni moraš biti ponižen, moraš znati vse pretrpeti, potrpeti, živeti moraš za sedanjost. V komuni ni zasebnosti, je skupnost, je celota. V skupnosti morajo vse postoriti sami:

➔ Sprejme samo prostovoljne prispevke; kar nam kdo da, to imamo. Toda na začetku sesti Elviri ni bilo lahko; nihče ni vedel zanjo. Na začetku sploh nobenemu ni lahko. Petnajst dni smo jedli na primer samo špagete, ali kako drugo jed. Ni bilo niti nožev niti vilic, vendar sestra Elvira ni hotela popustiti. Resnično je verovala in ravno tako trdno vero ima še danes. Čim dlje časa živiš tu, tem bolj vidiš, da ima prav, in tem bolj veruješ. Nekoč, ko spet nismo imeli mleka, smo dolgo časa pili čaj. Toda čaj te ne nasiti in težje delaš. Nekega dne pa je stala pred menoj velika skodelica mleka; nisem mogel verjeti. Prišla je namreč skupina avstrijskih romarjev in nam kupila kravo. Bili smo presrečni, toda tudi to mleko ni zadoščalo za vse nas. In kaj se je zgodilo? Nekega dne sta dva moža pripeljala v našo hišo kravo. Takrat je bilo pri nas posebno veliko smeha. Podarili ste nam jo vi, Slovenci. Hvala. In takih dogodkov je še mnogo. Dobimo tudi cement, železo in druge stvari. Naša skupnost je na glasu kot zelo zahtevna, torej ne išče nečesa, ampak vse. Prej smo vse imeli, pa smo izbrali smrt, zdaj nimamo ničesar, vendar imamo vse. Lahko bi šli v kakšno drugo skupnost, ki je mnogo lažja, kjer bi imeli cigarete in časopise, lahko bi gledali televizijo, lahko bi se srečevali s punco, kjer bi lahko spili kozarec piva ali vina. Mnogi so slišali, da pri nas vsega tega ni, vendar so vseeno prišli.»

(internetni vir: <http://www.stjost.si/~medzugor-jel/cenacolo/prs.htm>, 3. 6. 2008)

■ Napisala Danila B.:

Na novo postavljeni temelji za življenje; novo rojstvo, upanje, zaupanje v lastne otroke, nove sanje, novi cilji... ne samo za odvisnike ... za vso družino ... in navsezadnje tudi družbo... ko prekineš ... prenehaš zreti smrti v oči ... vsak dan posebej ... ko visi golo življe-

nje na nitki ... je olajšanje v duši neverjetno ... in od srca ti popadajo vse skalce ... da se daleč sliši ... in res mora se slišati ... ta problematika je tako zažrta v sodobno družbo ... in ne izbira več ... rešitev je v prepoznavanju in vedenju v tem ... ker nikoli ne veš, kje pa kdaj te bo zadelo ... tudi sama sem razmišljala, da se to meni, mojemu otroku ... pa že ne more zgoditi ... pa se na žalost je ... in danes na te stvari gledam obratno; vesela sem, da se je moj sin odločil za življenje, ki ga je dobil, polno preživeti ... Skupnost poznam z druge, starševske, strani ... kjer se dobivamo in pomagamo ... drug drugemu prebroditi stiske... izmenjujemo naše izkušnje... O teh novih fantih v skupnosti ... ni potrebno izgubljeni besed ... že same fotke o njih vse povedo ... dobri gospodarji ... se čuti na navznoter in vidi navzven ... Ida ... tebi še posebna hvala ... hmmm ... ker si edina mama ... ki te imajo ... čisto pri roki ...

■ Rokova mama Danila

(internetni vir: <http://www.lokalno.si/si/aktualno/arhiv/?id=7865&sort=AS>, 3. 6. 2008 objavljeno na strani studia D kot komentar na intervjuu Studia D, ki so ga opravili z Rokom, Igorjem in go. Ido Zalokar)

Dovolite mi, da se zahvalim ge. Idi Zalokar, ki nam je omogočila srečanje s stanovalci skupnosti, vsem, ki ste kakorkoli pomagali,

Razstava in prodaja njihovih izdelkov (po simbolični ceni). Foto: Lidija Markelj.

posebna hvala pa Stanku, Daliboru ter Emilu za odprtje srca in duše, za njihova pričevanja.

Na Upravnem oboru društva smo se dogovorile, da bomo na našem naslednjem srečanju, to je **2. julija 2008 od 20. – 21. ure** v Kulturnem domu v Beli Cerkvi **zbirale prostovoljne darove** za skupnost, kot so:

- čistila,
- toaletni papir,
- živila (testenine, olje, sol, sladkor, vložena živila itd.)

Za darove se vam že vnaprej zahvaljujemo in vas vabimo, da se priključite k darovanju. **UO Društva podeželskih žena in deklet Bela Cerkev**

■ Sonja Košak

Sodelovanje z nevladnimi organizacijami, društvi, občino in Zavodom za zdrav

Zdravje je pozitiven koncept, ki obsega družbene in osebne danosti ter fizične sposobnosti. Zaradi tega promocija zdravja ni samo odgovornost zdravstvenega sektorja, ampak vodi preko zdravega življenjskega sloga do doseganja blagostanja.

Premajhna telesna aktivnost, nezdrava prehrana, razvade (prekomerno pitje alkohola in kajenje tobaka, poseganje po nedovoljenih drogah) ter stres spadajo med dejavnike tveganja za razvoj kroničnih nenalezljivih bolezni. Te bolezni so danes najpogostejši vzrok obolenja in umiranja odraslih ljudi pri nas in drugod v razvitem svetu. Naš cilj je zato – preko osveščanja prebivalcev in zmanjševanja števila ljudi z

nezdravim življenjskim slogom – doseči boljše zdravje, ki je ena od osnovnih potreb in za večino ljudi najvišja vrednota v življenju. To lahko dosežemo z uveljavitvijo gibalne in prehranske strategije, ki jo je sprejela Vlada RS v letu 2007 (http://mz.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/dokumenti/).

Promocija zdravja je proces, ki omogoča posamezniku ali skupini, da poveča nadzor nad lastnim zdravjem, ga ohranja in krepi. Predstavlja stičišče dognanj različnih področij in zahteva vključevanje ter koordiniranje dela številnih partnerjev, saj se jo le tako lahko približa ljudem in zagotovi stalne aktivnosti, na podlagi katerih lahko pričakujemo želene rezulta-

te. Vendar pa zdravstvo tega ne zmore samo: preko zdravega življenjskega sloga namreč poskušamo doseči tiste vrednote posameznika, ki bodo vzdrževale oz. podaljševale naše zdravje v aktivni dobi in tako zagotavljale tudi bolj zdravo in samostojno starost.

Na Zavodu za zdravstveno varstvo Novo mesto smo pripravljeni na strokovno pomoč: prenašanje znanj in veščin ter delavnic, ki jih imamo pripravljene na področju promocije zdravja. Naša želja je sodelovati z občinskimi upravami pri pripravi razpisov in izdelavi kriterijev za dodelitev sredstev. Mnenja smo, da bi

Opredelitev zunajzakonske skupnosti

Vprašanje, ali med dvema oseba ob-
staja zunajzakonska skupnost, je med dru-
gim pomembno pri uveljavljanju določenih
pravic enega partnerja napram drugemu in
v primeru uveljavljanja pravice do dedova-
nja, če umre eden od partnerjev; pomembno
je tudi v tistih primerih, ko naj bi partnerja le
skupno uveljavljala pravice napram državi.

Odgovor izhaja iz določbe 12. člena Zako-
na o zakonski zvezi in družinskih razmerjih
(Uradni list RS, št. 69/2004-UPB1 in 101/2007-
odločba US; - dalje ZZZDR): Zunajzakonska
zveza obstaja, če dlje časa traja življenjska
skupnost moškega in ženske, ki nista skleni-
la zakonske zveze. Takšna skupnost ima za
zunajzakonska partnerja po zakonu enake
pravne posledice, kot če bi sklenila zakonsko
zvezo, vendar pod pogojem, da niso podani
razlogi, zaradi katerih bi bila zakonska zveza
med njima neveljavna.

Zunajzakonska skupnost nastane s so-
glasjem partnerjev in svobodno voljo obeh
partnerjev, ki dejansko zaživita skupaj. Zu-
najzakonska parterja se (za razliko od uradne
razveze zakonske zveze) razideta neformal-
no – bodisi po sporazumu obeh ali na željo

enega.

Zunajzakonska partnerja uživata skladno
z ZZZDR enake pravice in obveznosti kot
poročena zakonca, če so izpolnjeni vsi na-
slednji pogoji:

Življenjska skupnost med partnerjema
mora trajati dalj časa; zakon ne določa, ko-
liko časa oziroma koliko let. Sodišče po po-
trebi za vsak primer posebej odloča, ali gre
za zunajzakonsko skupnost ali ne. Pri presoji
je odločilno, da traja toliko časa, da nastane
podobnost med njo in življenjsko skupnostjo,
ki jo srečamo med trajanjem zakonske zveze.
Gre za ugotavljanje na eni strani čustvenih in
gospodarskih potreb partnerjev ter na drugi
strani za okolico vidne pogoje, kot so skup-
no bivanje s skupnim gospodinjstvom, kar
mora trajati relativno daljši čas. Na čas tra-
janja skupnosti, da se šteje za zunajzakonsko
skupnost, lahko odločilno vpliva tudi rojstvo
otroka, partnerja morata biti različnega spola
– gre za skupnost moškega in ženske (pra-
vice in obveznosti istospolnih partnerjev ter
njihovo registracijo ureja drug, poseben Za-
kon o registraciji istospolne partnerske skup-
nosti – Uradni list RS, št. 65/2005).

Zunajzakonska skupnost mora med part-
nerjema pomeniti življenjsko skupnost, torej
imeti mora enako vsebino kot življenjska
skupnost poročenih zakoncev. Ta vključuje
čustveno, duhovno, spolno in ekonomsko
skupnost, med partnerjema ne sme biti raz-
logov, zaradi katerih bi bila zakonska zveza
med njima neveljavna. (1) Moški in ženska,
ki želita ustanoviti veljavno zunajzakonsko
skupnost, morata v njen nastanek svobod-
no privoliti. (2) Zakonsko zvezo lahko pra-
viloma sklenejo le polnoletne osebe, vendar
lahko pristojni organ osebi, stari vsaj 15 let
in mlajši od 18 let, po predhodnem pregledu
vseh pomembnih subjektivnih in objektivnih
okolščin, dovoli sklenitev zakonske zveze.
Zgolj mladoletnost enega izmed partnerjev,
ki živita v dalj časa trajajoči skupnosti, sama
zase absolutno še ne izključuje možnosti iz-
enačitve pravnih posledic za partnerja v taki
skupnosti s pravnimi posledicami, ki bi jih
imela zanju sklenitev zakonske zveze. (3) Po-
leg tega noben od partnerjev ne sme že biti
poročen ali biti v drugi zunajzakonski skup-
nosti. (4) Naslednji razlog, ki vpliva na (ne)ve-
ljavnost zakonske zveze in zato na možnost
nastanka zunajzakonske zveze, je morebitna
dalj časa trajajoča težja duševna prizadetost
ali nerazsodnost. (5) Zunajzakonska partner-
ja ne smeta biti krvna sorodnika v ravni črti
ali stranski črti do četrtega kolena, kakor tudi
ne v odnosu skrbnik-varovanec. (6) ZZZDR

zahteva, da je
namen zunajza-
konske skupnosti
skupno življenje
– iz upravičenih
razlogov pa je
dopustno, da v
zunajzakonski skupnosti partnerja določen
čas živita ločeno, npr. zdravljenje, zaposlitev
v drugem kraju.

Osebnе pravice in dolžnosti zunajzakon-
skih partnerjev po ZZZDR so:

Partnerja sta se zavezana vzajemno spo-
štovati, si zaupati in si medsebojno pomagati
(t.j. da si med drugim priznavata medseboj-
no enakopravnost, drug drugemu pomagata
v moralnem in materialnem pomenu ter da
sta si zvesta).

Zunajzakonska partnerja svobodno odlo-
čata o rojstvu otrok.

Med trajanjem zunajzakonske skupnosti
je dolžnost partnerjev živeti skupaj (razen v
primeru upravičenih razlogov).

Kraj skupnega bivališča določita zunajza-
konska partnerja sporazumno.

Sporazumno odločanje o skupnih zade-
vah (t.j. tistih, ki pomenijo tekoče potrebe
življenjske skupnosti).

Za preživljanje družine prispevata zunaj-
zakonska partnerja v sorazmerju s svojimi
možnostmi (zunajzakonski partner lahko
prispeva k preživljanju v denarju, v naravi
ali z delom).

Preživljanje partnerja – zunajzakonski
partner, ki nima sredstev za življenje, pa brez
svoje krivde ni zaposlen ali je nesposoben za
delo, ima pravico, da ga drugi zunajzakon-
ski partner preživlja, če je to v njegovi moči
(če bi bilo s preživljanjem partnerja ogroženo
lastno preživljanje zavezanca ali preživljanje
otrok, te dolžnosti preživljanja partnerja ni).

V primeru prenehanja zunajzakonske
skupnosti so posebej pomembne naslednje
pravno priznane pravice in obveznosti:

Posebno premoženje, ki ga je imel zu-
najzakonski partner pred ustanovitvijo zu-
najzakonske skupnosti, ostane njegova last
in z njim samostojno razpolaga. Posebno
premoženje je tudi tisto premoženje, ki ga
zunajzakonski partner pridobi neodplačno
med trajanjem zunajzakonske skupnosti (na
primer dedovanje), darila – torej ne z delom.
Če drugi partner vlaga v to posebno premo-
ženje, ima do prvega partnerja, čigar last je
to premoženje, ali stvarnopravni zahtevek
(npr. lahko zahteva solastni delež, če je vred-
nost vložka dovolj visoka, kar se presoja za
vsak primer posebej. To ne velja za vlaganja

Pravni nasveti

Uvajamo novo rubriko Pravni nasveti, v
kateri bo mag. Fredi Bančov, univ. dipl.
prav., odgovarjal na vprašanja bralcev.
Tokrat je opredelil pojem zunajzakon-
ske skupnosti, v prihodnjih številkah pa
bo morda odgovoril prav na vaše kon-
kretno vprašanje, zato ste lepo vabljeni
k sodelovanju.
Uredništvo

stveno varstvo Novo mesto

se lahko z delom vsako-
letnih občinskih razpisov
sofinancirala društva in
nevladne organizacije
ter tako podprle njihove
aktivnosti zdravega živ-
ljenjskega sloga. Tako bi se lahko vzpostavilo
stalno sodelovanje med občinami in zdrav-
stvenim sektorjem, hkrati pa bi k sodelovanju
pritegnilo motivirana društva in nevladne
organizacije v občini. To bi pomenilo sinergijo
in usmeritev energije v lokalnih skupnostih v
iste postavljene cilje.

■ Brigita Zupančič-Tisovec, dipl. fiziot.

Direktor:

Dušan Harlander, dr. med., spec.

→ v nepremičnine!), ali (praviloma) le obligacijskopравни zahtevek (drugi partner lahko zahteva le izplačilo vložka, ne more pa zahtevati (so)lastninske pravice ali drugih stvarnih pravic – to velja še posebej za vlaganja v nepremičnine);

skupno premoženje je premoženje, ki je pridobljeno z delom med trajanjem zunajzakonske skupnosti. Skupno premoženje je skupna last partnerjev in deleža pri skupnem premoženju sta nedoločena. S svojim nedoločenim deležem na skupnem premoženju partner ne more razpolagati, npr. ne more ga sam odsvojiti ali obremeniti. Pravice na nepremičninah, ki so skupno premoženje, se vpišejo v zemljiško knjigo na ime obeh partnerjev kot njuno skupno premoženje po nedoločenih deležih. S skupnim premoženjem zunajzakonska partnerja razpolagata skupaj in sporazumno. Lahko pa se dogovorita, da bo z njuno celoto ali le del skupnega premoženja upravljal le eden izmed njiju. Skupno premoženje se deli ob prenehanju zunajzakonske skupnosti, na zahtevo upnika in med trajanjem zunajzakonske skupnosti na podlagi sporazuma partnerjev (v obliki notarskega zapisa delilne pogodbe) ali na podlagi zahteve enega partnerja (v tem primeru se premoženje deli v skladu s pravno domnevo, da sta deleža na skupnem premoženju enaka. Le če partnerja s to pravno domnevo nista zadovoljna, lahko dokažeta, da sta prispevala k skupnemu premoženju v drugačnem razmerju, pri čemer sodišče upošteva tudi druge okoliščine, kot so na primer pomoč, ki jo partner daje drugemu partnerju, varstvo in vzgoja otrok, opravljanje domačih del);

za obveznosti, ki jih je imel zunajzakonski partner pred nastankom zunajzakonske skupnosti, kakor tudi za obveznosti, ki jih prevzame po sklenitvi zunajzakonske skupnosti, odgovarja s svojim posebnim premoženjem in s svojim delom na skupnem premoženju. Za obveznosti, ki obremenjujejo oba zunajzakonska partnerja, ki so nastale v zvezi s skupnim premoženjem in ki jih prevzame en partner za tekoče potrebe družine, odgovar-

jata oba partnerja nerazdelno ali solidarno tako s skupnim kakor tudi s svojim posebnim premoženjem. Če ob poravnavi dolga, ki bremeni oba partnerja, eden izmed njiju plača več, kot znaša njegov dolg, ima pravico do regresa (povrnitve ustreznega dela) od drugega partnerja.

Nazadnje še nekaj besed o dedovanju med zunajzakonskima partnerjema. Zakon, ki ureja dedovanje, določa, da dedujeta drug po drugem tudi moški in ženska, ki živita v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti. To pomeni, da zunajzakonski partner deduje na podlagi zakona po zapustniku v prvem in drugem dednem redu. Če deduje v prvem dednem redu, deduje skupaj z zapustnikovimi potomci (naravnimi in posvojenimi) po enakih delih. Če pa deduje v drugem dednem redu (če zapustnik ni imel potomcev), dobi praviloma polovico zapuščine, drugo polovico pa dobijo starši zapustnika ali njihovi potomci po načelu reprezentance. Če deduje na podlagi oporoke, veljajo pravila oporočnega dedovanja.

mag. Fredi Bančov, univ. dipl. prav.

Varstveni dodatek, invalid

Varstveni dodatek je dodatna denarna pravica k pokojnini, ki zagotavlja prejemniku nizke pokojnine večjo materialno in socialno varnost, če za to izpolnjuje določene pogoje. Varstveni dodatek torej ni samostojna pravica. Za pridobitev pravice do varstvenega dodatka morajo biti izpolnjeni določeni pogoji:

- da ima uživalec starostne, invalidske, vdovske oziroma družinske pokojnine stalno prebivališče v Republiki Sloveniji,
- da njegova pokojnina ne dosegaja mejnega zneska za odmero varstvenega dodatka, ki sedaj znaša 403,63 EUR,
- da skupaj z družinskimi člani nima drugih dohodkov, ki bi zadostovali za preživetje.

Zakon podrobno določa vrsto dohodkov, ki vplivajo na izpolnitev pogojev premoženjskega cenusa za upravičenca in družinske člane, ki z njim prebivajo v skupnem gospodinjstvu. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ) lahko kadarkoli zahteva,

da upravičenec predloži dokazila ter podatke, ki izkazujejo premoženjsko stanje. To je ZPIZ tudi preverjal vsako drugo leto. S predpisom, ki je začel veljati od 1. 2. 2008 dalje, pa je bilo preverjanje upravičenosti do varstvenega dodatka **ukinjeno**, vendar je uživalec varstvenega dodatka dolžan ZPIZ-u takoj sporočiti vsako spremembo premoženjskega stanja in druge spremembe, ki vplivajo na njegovo uživanje.

Varstveni dodatek se odmeri po lestvici v odstotku glede na pokojninsko dobo k starostni in invalidski pokojnini ter k pokojnini po umrlem zavarovancu ali upokojencu glede na število družinskih članov, upravičenih do pokojnine po umrlem.

Varstveni dodatek pripada upravičencu od dneva pridobitve pravice do pokojnine, če je zahtevek za varstveni dodatek vložil v roku šestih mesecev od vročitve odločbe o pravici do pokojnine. Pozneje vložena zahteva pa ima za posledico pridobitev

RECENZIJA KNJIGE: CELOSTNA EK

Pot v zavestno družbo, soavtorjev Srečka Šorlija, dr. Dušana Klina

Ko sem se letos »zavestno« pripravljal na državno meddomsko prireditve na Rogli »domijado« – športno, kulturno in družabno srečanje mladih iz večine dijaških domov v RS (Dijaški dom Novo mesto je bil nosilec tokratne organizacije prireditve), katere nosilna tema je bila »kako ohraniti naš planet?«, sem naletel na izredno zanimivo knjižico, ki se okoljske tematike dotakne na tako izviran način, da jo preprosto morate prebrati in ozavestiti razloge, zaradi česa vse se moramo vsi in vsak zase potruditi oblikovati nov, spremenjen življenjski slog, ki bo morda dolgoročno pomagal ohraniti ta dokazano edini živi planet v kozmosu.

Kaj me je pravzaprav tako navdušilo v tej knjigi? Verjetno v prvi vrsti to, da nas avtorji zlahka prepričajo, da so pozitivne spremembe realno možne in da lahko prav

vsak posameznik k temu nekaj prispeva in kajpak veliko pripomore h kakovostnim spremembam lastnega življenja. Že v uvodnem poglavju zasledimo naslednjo zanimivo misel: »Resnična sreča izhaja iz neposrednega stika človeka z naravo in človek se mora vedno znova uravnovežiti, kar nam uspeva le z naravo.« In še: »V sebi moramo imeti osebni temelj varovanja narave in celostna ekologija je pravi steber tega temelja,« zaključuje uvodno razmišljanje dr. Ana Vovk Korže, profesorica iz FF Maribor. Nato sledijo poglavja, kot so:

- Pravilno delovanje potrebuje jasno vizijo.
- Novejša znanstvene teorije o zavesti.
- Zavest je brezčasna in neskončna.
- Zavestno veselje.
- Bio-kozmologija.
- Zavesten človek.

- Zavesten življenjski slog.
- Nuja po uporabi sonaravnih (zavestnih) tehnologij.

In če se malo več pomudimo pri zadnjih dveh poglavjih, lahko hitro ugotovimo, da celostna ekologija ni nekaj preabstraktnega in utopičnega, za kar se nima smisla truditi, ampak povsem otipljiv življenjski projekt, dostopen sleherniku. K zavestnemu življenjskemu slogu avtorji pripišejo vsem razumljive vsebine, kot so: zdrava narava, vsakodnevna sprostitve, zdrava prehrana, kvalitetni medčloveški odnosi, vsakodnevno gibanje in polno dihanje. Skratka nič takega, kar se ne bi dalo udejaniti; mogoče je še največ objektivnih težav pri zagotavljanju zdrave narave, pa še na tem področju se da narediti več, kot se

nina, dodatek za pomoč in postrežbo, letni dodatek

pravice od dneva izpolnitve pogojev, vendar največ šest mesecev za nazaj od prvega naslednjega meseca po vložiti zahteve. Vendar pa se varstveni dodatek ne zagotavlja vsem vrstam pokojnin. Pravice **nimajo**: užívalci pokojnin, priznanih po Zakonu o starostnem zavarovanju kmetov, užívalci državnih pokojnin ter užívalci pokojnin, ki so bili zavarovani za ožji obseg pravic.

Invalidnina je denarno nadomestilo za ugotovljeno telesno okvaro, nastalo med zavarovanjem ali v času uživanja pokojnine. Obstoje telesne okvare ugotavlja invalidska komisija ali drugi izvedenci zavoda. Invalidnina se odmeri glede na stopnjo in vzrok nastanka telesne okvare v času njenega nastanka. Za pridobitev pravice do telesne okvare morajo biti izpolnjeni pogoji:

- da gre pri zavarovancu ali

upokojevcu za določeno vrsto telesne okvare,

- da je ta okvara nastala med zavarovanjem ali uživanjem pokojnine,
- da upravičenec ob nastanku telesne okvare izpolnjuje pokojninsko dobo za pridobitev pravice do invalidske pokojnine.

Pravice do invalidnine za telesno okvaro **nimajo** užívalci pokojnin po Zakonu o starostnem zavarovanju kmetov, užívalci državnih pokojnin ter užívalci pokojnin, ki so bili zavarovani za ožji obseg pravic, npr. nekateri kmetje. Prav tako nimajo pravice do invalidnine užívalci vdovske ali družinske pokojnine, če nimajo izpolnjenega pogoja svoje pokojninske dobe za pridobitev te pravice.

Dodatek za pomoč in postrežbo je denarni dodatek, ki ga po zakonu pridobi upravičenec do pokojnine za poplačilo stroškov zaradi nege in pomoči, potrebne za opravljanje osnovnih življenjskih potreb. Potrebo po pomoči prav tako ugotavlja invalidska komisija

ali drugi izvedenci zavoda.

Pravico do dodatka za pomoč in postrežbo lahko pridobijo osebe s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji:

- užívalci starostne, invalidske, vdovske ali družinske pokojnine,
- slepi in slabovidni, ki so sklenili delovno razmerje,
- zavarovanci, ki oslepijo v času trajanja delovnega razmerja,
- osebe, ki so kot užívalci pokojnine oslepele,
- slepe osebe, ki so zdravstveno zavarovane po drugem zavarovancu ali upokojevcu,
- nepokretni zavarovanci, ki jim je zmožnost premikanja zmanjšana najmanj za 70 %, ki so zaposleni primerno svojim delovnim zmožnostim.

Dodatek za pomoč in postrežbo znaša:

- za osebe, ki jim je dodatek potreben za opravljanje večine osnovnih življenjskih potreb 133,97 EUR,
- za osebe, ki jim je stalna pomoč neogibno potrebna za opravlja-

nje vseh osnovnih življenjskih potreb 267,95 EUR,

- ter za najtežje prizadete osebe, ki potrebujejo za stalno izvajanje zdravstvenega nadzora pomoč svojcev oz. strokovno pomoč zdravstvenega tehnika 382,79 EUR.

Tudi do tega dodatka **nimajo** pravice upokojevcu starostnega zavarovanja kmetov, užívalci državne pokojnine ter tisti upokojevcu, ki so bili zavarovani za ožji obseg pravic. To so pretežno nekateri kmetje.

Letni dodatek (ali po starem regres) bo v letu 2008 znašal 353,46 EUR in 214,75 EUR. Mejo za izplačilo višjega oz. nižjega zneska letnega dodatka predstavlja znesek za odmero dodatnih pravic v mesecu, ko je letni dodatek izplačan. Višina zneska za odmero dodatnih pravic trenutno znaša 382,79 EUR. Do letnega dodatka **nimajo** pravice upokojevcu starostnega zavarovanja kmetov, užívalci državne pokojnine ter tisti upokojevcu, ki so bili zavarovani za ožji obseg pravic. To so pretežno nekateri kmetje. ■L.Š.

OLOGIJA

a rja in Nataše Kern

zdi na prvi pogled – zaznati je že občuten porast permakulturnih gibanj tudi v Sloveniji. Pa tudi pri morda bolj zagonetnem drugem elementu celostne ekologije, uporabi sonaravnih tehnologij, je že kar viden napredek, saj se vse več držav, posebej evropskih, odloča za tovrstne tehnologije (biorafinerije, obnovljivi viri energije ...) in učne programe oz. poklice (biotehnolog, biokemijski inženir, bionik ...).

Znana krilatica »misli globalno – ukrepaj lokalno« je prav na uvajanju sprememb na okoljskem področju zelo na mestu in je neke vrste garant, da bo zeleni planet zemlja tak tudi ostal.

Ker je knjiga tudi orodje in orožje je ne priporočam samo šolnikom in kulturnikom, ampak tudi kmetom, delavcem in vojakom.

■ Marjan Grahut

Za pisma bralcev – pohvale, pobude

Zahvaljujemo se županji za dolge, izčrpne odgovore, za trud, ki ga vlaga v delo, toda nismo zasledili pravega odgovora – zakaj so se ravno v naši občini tako podražili ti prispevki za grobove, saj krajan plačujemo tu in ne drugje! Svetniki so se strinjali – zakaj, ker mora vsak, ki ima grob, plačati, torej je to čisti zaslužek, čeprav vemo, da so stroški z odvozom vsakovrstnih smeti, ki jih krajan navozimo v kontejner, tudi papirji, ki vanj ne sodijo. Ali so se s tem zahvalili volivcem?

- Glede spremembe namembnosti zemljišč imajo veliko besedo svetniki – stališče občine, ne se zgovarjati na druge!
- Menimo, da je dovolj bregov, ki se jih da pozidati, Gobovce in ostale njive bi bilo pa lepo, če bi pustili sedanjim namenom, njivam in travnikom!
- Pohvalimo delo Suzane Gorenc o ledinskih imenih v KO Zbure. Bi se našel kdo, ki bi to naredil za vso našo občino? Lepo je, da se ohranijo stara imena, saj mladi ne vedo za Čile, Obrh, Kumi vrh ..., ker so prekrščevalci vse združili v Šmarješke Toplice, Brezovico itd.
- Predlagamo, da se ocenjuje posamezne domači-

je, kmetije in ne celotno vas – tako je včasih že bilo.

- Bi se dalo dati prošnjo pristojnim za označitev poti do pokopališča – en smerokaz pri kapelici sv. Jožefa in drugega pri cerkvi sv. Marjete? Ljudje od drugod se velikokrat ne znajdejo.
- Odcep za Gorenjo vas kliče k omejitvi hitrosti pri sv. Jožefu vsaj na 50 km/h, ker mnogi prehitro pridrvijo iz zburske smeri. Marsikomu je zadnji trenutek uspelo zavreti, kakšne težave ima šele voznik turističnega vlakca!
- Pa še to: na sestanku z občani je županja predčasno odšla, lahko bi rekli – ušla vprašanjem. Najlepša hvala!

OO N. Si Šmarješke Toplice
■ Peter Repovž, tajnik

P. s.
V Domoznanskem društvu Šmarjeta nimamo blagajničarke, za kar se prof. Jožici Dolenšek opravičujem.

Strategija razvoja turizma naše občine

Občina Šmarješke Toplice je v juniju 2007 sprejela Odlok o koncesiji za opravljanje nalog turistično-informacijskega centra Občine Šmarješke Toplice. Koncesija za opravljanje omenjene dejavnosti je bila podeljena podjetju Konvikt d.o.o., ki je bilo zadolženo tudi za izdelavo razvojno-strateškega dokumenta Strategija razvoja turizma občine Šmarješke Toplice. Dokument je nastal v sodelovanju z domačimi zainteresiranimi javnostmi, s sodelovanjem županje in občinskih svetnikov, kot prvi skupni razvojni dokument za področje turizma in predstavlja pomemben korak pri ustvarjanju skupne zanimive turistične destinacije, tako na lokalnem kot tudi na širšem področju.

Namen strategije je definirati globalne trende, usmeritve, vizijo, želje, cilje in temeljna področja razvoja turizma v občini Šmarješke Toplice, opredeliti način, aktivnosti in pogoje, kako to doseči, s pomočjo analize obstoječih danosti in stanja turistične dejavnosti ter z identifikacijo razvojnih možnosti določiti obseg in intenzivnost razvoja turistične dejavnosti v občini Šmarješke Toplice ter določiti vlogo in pomen temeljnih nosilcev turistične dejavnosti. Obenem pa tudi pospeševati in motivirati povezovanje privatnega in javnega sektorja ter civilne družbe občine pri aktivnem razvoju turizma in profesionalizaciji oz. identifikaciji razlogov ter potreb za profesionalno organizacijo razvoja turistične destinacije.

Časovno strateški dokument zajema dolgoročno obdobje (do leta 2018), srednjeročno obdobje (do leta 2013) in kratkoročno obdobje (do leta 2010).

Pri pripravi Strategije razvoja turizma občine Šmarješke Toplice se je izhajalo iz:

- analize turističnih trendov v Sloveniji, Evropi in svetu,
- obstoječega stanja in pozicioniranja turizma v občini Šmarješke Toplice,
- analize turistične ponudbe,
- analize prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT analize),
- analize političnega, ekonomskega in socialnega okolja v državi (analize PEST) in
- iz primerjalnih analiz podobnih turističnih destinacij.

Iz analiziranega so se izoblikovali:

- razvojni model,

- vizija razvoja,
- razvojne usmeritve in cilji ter
- ključni razvojno-investicijski projekti in aktivnosti na področju turizma.

Strategija razvoja turizma

Ključna za uspešno uresničevanje strategije je določitev smeri in intenzivnosti razvoja turizma v občini Šmarješke Toplice. Glede na dobro geostrateško lego občine Šmarješke Toplice ob avtocestnem križu, je ob pravilnem trženju v prihodnjih letih mogoče pričakovati znatno povečanje obiska, nočitev in prometa z naslova turizma.

Obstoječe nočitvene kapacitete so v luči teh trendov nezadostne, predvsem pa se kaže pomanjkanje v gostinski in trgovinski ponudbi ter v ponudbi dodane vrednosti, ki jo predstavljajo športno-rekreativne aktivnosti, tematske poti, zidaniški turizem, etnološko kulinarčne posebnosti, kulturni turizem, doživetja.

Vizija razvoja turizma

Občina Šmarješke Toplice bo postala mednarodno prepoznavna turistična destinacija zdravja, ki se nahaja v čudoviti, neokrnjeni naravi. Uveljavila se bo kot destinacija zdravja, termalne sprostitve, dobrega počutja, aktivnih športov, kulturnega bogastva ter posebnih doživetij v naravi in ob etnoloških posebnostih na podeželju.

Dinamična in atraktivna bo vedno nudila gostom nepozabna doživetja in osvežujočo drugačnost v objemu zelenih gričev, vrelcev energije in čarobnega podeželja, med gostoljubnimi in zadovoljnimi domačini ter v pristnem domačem okolju. Turistična ponudba bo kakovostna, izvirna in konkurenčna.

Predvidene investicije:

- izgradnja novega hotelskega kompleksa z wellness vsebino,
- izgradnja več družinskih hotelov s specializirano ponudbo,
- izgradnja apartmajskega naselja za goste s posebnimi potrebami in željami, kot je dostop za invalide, ponudba za ljubitelje malih živali, športnike itd.,
- obnova in vlaganje v nove zasebne nastanitve,
- izgradnja več gostinskih objektov, ki bodo kvalitetni ponudniki gostinskih storitev,
- izgradnja nakupovalnega središča in odprtje več manjših trgovin, ki bodo turistično naravnane, ter razvoj dopolnitvenih storitvenih dejavnosti,
- odpiranje novih turističnih kmetij in objektov zidaniškega turizma,
- izgradnja več novih vodnih površin, od tega polovico zunanjih in polovico pokritih vodnih površin,
- izgradnja športno-rekreativnih objektov,
- izgradnja prometne infrastrukture, ki bo omogočala povečan transfer turistov.

Zaključek

Strategija je živa stvar in se v obdobju lahko spreminja, dopolnjuje in prilagaja dejanskim razmeram na domačem in mednarodnem turističnem trgu ter samim razmeram v občini Šmarješke Toplice.

Bistveno je, da opredeljeno strategijo razvoja turizma posamezni neposredni in posredni turistični ponudniki, javni in tudi civilni sektor, sprejmejo in v njej vidijo vsaj del, če že ne v celoti, svoje osebne vizije, cilje, in sam način, kako doseči zastavljene cilje in uresničiti to vizijo.

Strategija razvoja turizma občine Šmarješke Toplice je bila sprejeta na 15. redni seji Občinskega sveta Občine Šmarješke Toplice, ki je bila v torek, 27. maja 2008, ko so jo svetniki Občine Šmarješke Toplice soglasno sprejeli. Gre za strateški dokument, ki bo občini Šmarješke Toplice omogočal ustrezno vključevanje v nove nacionalne razvojne strategije turizma ter predstavlja osnovo za izkoriščanje možnosti črpanja različnih domačih in tujih razvojnih sredstev.

■ Tanja Brate,
TIC Šmarješke Toplice

Ali poznamo razsežnosti turizma v svetu?

Turizem je gospodarsko najmočnejša panoga, je gibanje gostov – potnikov iz kraja v kraj, iz države v državo in s celine na celino. V turizmu nastopa po nekaterih podatkih strokovnjakov preko 60 različnih gospodarskih panog na mnoge načine. Najbližje temu je gostinstvo s hoteli in restavracijami, sledijo kmetijstvo, živilska industrija, trgovina in druge. Slovenija je zabeležila leta 2007 7 milijonov turistov, kar je 6 % več kot leto prej. Le-ti so pri nas preživel 1,2 noči, kar je 7 % več kot leta 2006.

Glede na omenjena dejstva se mora izboljšati vzgoja in izobraževanje na vseh nivojih, posebno v turizmu in gostinstvu, kjer naj se poudarja, posebno v stiku s tujimi gosti, slovenska odličnost. Malokdo ve, da so bili v zgodovini štirje Slovenci rektorji dunajske univerze, dva sta bila učitelja monarhov, slovenski škof je ustanovil pevski zbor Dunajski dečki, pa še bi se kaj našlo.

Naše šolstvo, posebno višje, je ukalupljeno v zakonske okvire brez strokovne logike. Zavedati se moramo, da je stroka nad zakonom. Nihče si ne sme lastiti tistega, kar ne zna ali mu ne pripada. Vse premalo je v tem šolstvu altruizma – nesebičnosti in požrtvovalnosti. Velikokrat so politika in vodstva šol do višješolskega izobraževanja gostinskih in turističnih delavcev v cinizmu in negativizmu. Nihče si ne more lastiti avtonomije nad izobraževanjem gostinsko-turističnih delavcev, če za to ni strokovno izobražen. Velikokrat so strokovni učitelji neprimerni in nehygienični. Bojim se, da diplomantom vsaj nekaterih šol nihče ne bo pel ode. Vprašljivim zasebnim šolam bi se prilegel pogovor: »Ko denar spregovori, poštenost odide.«

Zlo je plod neznanja in nerazumevanja. Velikokrat se odraža kot nasilje nad stroko. Šole se morajo prilagoditi potrebam stroke in ne stroka s študenti šoli. Izobraževanje z neprimernimi predavatelji kljub zakonskim zadostilom ne bo dajalo dodatne vrednosti študentom in stroki. Šola se mora ravnati po strogih pravilih, če želi pridobiti na avtoriteti. »Facta laqumitur« – le dela govorijo. Ne pozabimo, da je kakovost zastoj. Hrana ni le prehransko blago, pač pa promocija v stroki (GAD). Prihodnost ne pripada tistim, ki so zadovoljni s sedanostjo. Potrebno je poudarjati znanje za umetnost gostoljubja. Direktor hotela Emorates Palace je dejal: »Gostje se pri nas ne smejo počutiti kot doma. K nam prihajajo zato, ker smo nekaj posebnega, ker jim ponujamo skoraj vse, česar doma, ne glede na svoje premoženje, nimajo. Za naše goste je samo najboljše dovolj dobro. Če hočemo

strokovno investirati v prihodnost stroke, se zamislimo nad temi dejstvi. Cena nočitve v tem hotelu je 10.000 ameriških dolarjev.

Vesel sem, da občasno živim v okolju Šmarjeških Toplic in OŠ Šmarjeta, ki s svojimi turističnimi aktivnostmi daje velik poudarek turizmu. Spominjam se prisrčnega sprejema in nastopa učencev leta 1986 v termah ob prihodu največjih gastronomskih strokovnjakov sveta ob kongresu v Ljubljani.

Ker želim spregovoriti o razsežnostih turizma v svetu, naj predstavim nekaj številčnih podatkov:

V letu 2006 je potovalo 389 milijonov turistov:

- 49 % z letalom,
- 30 % z osebnim avtomobilom,
- 9 % z avtobusom,
- 6 % z vlakom,
- 3 % z ladjo,
- 3 % drugače.

Prispevek turističnega gospodarstva (v milijardah ameriških dolarjev) v 10 državah sveta:

ZDA	1390,8
Japonska	446,5
Kitajska	301,2
Nemčija	267,7
Francija	250,0
Ukrajina	212,3
Španija	212,3
Italija	192,5
Kanada	131,8
Mehika	118,4

Zaposleni v turizmu v 10 državah sveta (v milijonih):

Kitajska	77,6
Indija	24,3
ZDA	15,6
Indonezija	7,3
Japonska	6,9
Brazilijska	5,5
Mehika	5,0
Rusija	4,5
Nemčija	4,0
Tajska	3,8

Podatki o največjih hotelskih korporacijah

Intercontinentals Hotels Group
Britanski koncern Intercontinentals Hotels Group PLC je velika veriga svetovnega slovesa. Ima več kot 3800 hotelov s 563.000 hotelskimi sobami v cca 100 državah sveta. Ustanovljen je bil leta 1961. Ima 4 direktorje v centrali v Frankfurtu. V Nemčiji je 65 hotelov s 3600 sodelavci. V inozemstvu je 3756 hotelov s 350.000 zaposlenimi. V Nemčiji je

bilo leta 2007 551,4 milijona evrov prometa. V Nemčiji sta bila v preteklem letu zgrajena dva hotela, eden od tega na letališču v Stuttgartu.

Hilton International GmbH

Svetovno poznana hotelska grupa spada med hotelsko industrijo z več kot 2800 hoteli in 480.000 sobami v 76 državah s 100.000 sodelavci. Ustanovljena je bila leta 1957. V Nemčiji je 15 hotelov s cca 2800 sodelavci.

Hyatt International Hotels Resorts

V tej skupini hotelov nudijo, kot pravijo, »einen persönlichen Service«. Poznajo preko 200 standardov z neprekosljivo kakovostjo. Poznajo svojevrstno arhitekturo. Ponudba bazira na regionalnih kuhinjah. Veriga je bila ustanovljena 1957. leta, v Nemčiji pa 1988. leta. Podatek je le za 4 hotela v Nemčiji z 920 zaposlenimi. V tujini so 4 hoteli s 1198 sobami.

Best Western Hotel

Je kakovostno orientirana mednarodna veriga neodvisnih in samostojnih hotelov. Ima preko 4200 hotelov v več kot 80 državah in spada v večje hotelske verige sveta.

Jurisdikcija GmbH

V ZDA je bila ustanovljena leta 1946, v Nemčiji leta 1976. V Nemčiji zaposluje 5000 delavcev, v tujini 80.000. V Nemčiji ima 165 hotelov, v tujini 4035. Število sob v Nemčiji znaša 16.000, v tujini 320.000. Od tega je 125 hotelov klasificiranih s štirimi zvezdicami, 40 pa s tremi zvezdicami. Cena prenočišča s štirimi zvezdicami znaša od 75 do 220 EUR, s tremi pa od 50 do 140 EUR. Iztržek v letu 2006 je tako znašal 439 milijonov EUR. Leta 2007 se je iztržek povečal na 450 milijonov EUR, 65 % od tega so iztržili s prenočišči. Število zaposlenih na sobo je 0,5. V letu 2007 je bilo v Nemčiji zgrajenih 12 hotelov.

City Hotels Residences

V Nemčiji je 5 hotelov, v tujini eden, vsi so mestnega značaja in klasificirani z 2 do 4 zvezdicami. Zasedenost hotelov je 70 %. Število zaposlenih na sobo je 0,2.

Steigenberger Hotel Group

Je vodilna hotelska družba v Evropi s sedežem v Frankfurtu z 82 hoteli v Nemčiji, Avstriji, Italiji, Nizozemski in v Egiptu. Ustanovljena je bila leta 1930. V Nemčiji zaposluje 4679 ljudi, v tujini 5580. V Nemčiji ima 69 hotelov, od tega 17 s petimi zvezdicami, 23 s štirimi in 29 s tremi zvezdicami. Število sob v Nemčiji znaša 11.711, v tujini 2448. Promet v Nemčiji leta 2006 je znašal 367,3 milijonov EUR. Prodajna cena sobe v letu 2006 je bila 83 EUR.

■ Anton Strajnar

Črna gora

Črna gora – bivša republika bivše skupne domovine, majhna dežela velikih in visokih gora in ljudi. Srce Dinaridov, stisnjeno med Hrvaško, BiH, Srbijo in Albanijo. Ime je dobila po s temnimi iglavci poraščenih hribih in gorah, ki se vzpenjajo po vsej pokrajini, v katero reke Tara in Piva ter Zeta in Morača s pritoki režejo neprehodne soteske. Le-te so bile preveč celo za Turke, ki so v 16. stoletju sicer prišli vse do Dunaja, Črne gore pa si nikdar niso predredili.

Že sama pot v Črno goro je več kot zanimiva, vsaka državna meja da vedeti, da si južneje in vzhodnejše. Cesta tudi. Do Slavonskega Broda je avtocesta strogo srednjeevropsko ravna, srednjeevropsko strogi, kot s fižolovko vzdolž vsega prebavnega trakta mrki pa so tudi cariniki in policisti. Na bosanski meji je že malo bolje – cesta ima sicer jam(ice), lica mejnih uradnikov pa tudi. Bolj ko se bliža črnogorska meja, bolj se oži in divje vije cesta in vse bolj postaja pot. Premikaš se v prostoru, potuješ pa v času.

Na meji pa zaplet in razplet kot iz filma Emirja Kusturice. Od bosanskih mejnih organov se poslovimo z nasmeški in pozdravi ter preko ozkega mostu prek mejne reke Tare, rafting po kateri je bil osnovni namen potovanja, v rani uri zapeljemo v Montenegro. Policist primežika iz moderne (zgrajene s pomočjo EU) pisarne ter prosi za potne liste namesto osebnih izkaznic, da mu ni potrebno izpolnjevati formularjev. Medtem se carinik v stilu špageti vesternov razkorači pred kombi in si s prekrizanimi rokami na

prsih ogleduje naš že precej utrujeni in izkušeni raftmobil. Ko s policistom le opravimo formalnosti, nas obhodi carinik in želi narediti zapisnik opreme, ki jo »uvažamo«. Stopim za njim, da bi podpisal seznam, a se zadeva rahlo zaplete. V prvem predalu namreč ni obrazca, ravno tako ne v drugem. Njegovo nervozo in nejevoljo izda nemočno dvigova-

Živali svobodno in enakopravno koristijo infrastrukturo.

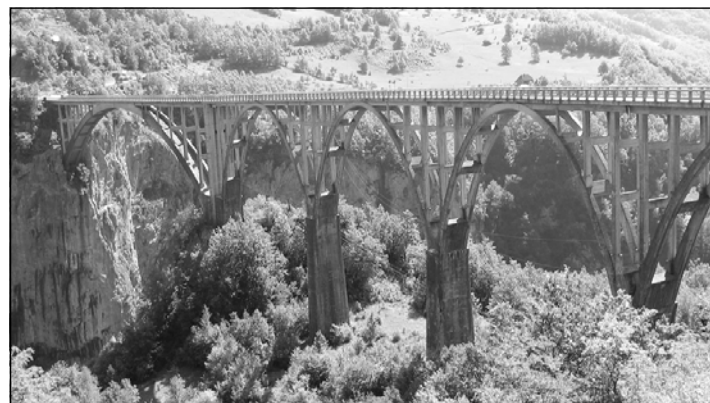
nje rok proti nebu in ponavljajoče se popraviljanje kape, ki kar noče in noče stati tako kot bi morala. Zateče s k rezervnemu načrtu – tiskanju. Vklopi računalnik, vnese geslo, a napačno. Še enkrat – nič. Vse bolj divja gestikulacija rok in zavijanje z očmi nista najboljša znaka čustvenega stanja človeka s pištolo za pasom. Ko geslo le vnese pod uporabnik *carina* namesto *amir*, končno uspe. Najde obrazec, ne najde pa ikone za printanje. Spet dvigovanje rok in nemočno spuščanje na način, da prosto plosknejo po stegnih ter vprašljiv, proseč pogled proti meni. Primem miško, »file«, »print«, epon zabrni in izpljune tako željeni list. Amir mi takoj ponudi roko in nasmešek, svečano podpisuje in poštempljava dokument ter se vrneva k preostalim, ki so tačas že parkirali kombi in si raztegovali razbolele ude po polprespani noči v sedečem položaju. Med živahno debato o lepota Tare priteče(!) nič več mežikajoči policist s polnim naročem(!) jabolk in jih dobrovoljno deli med nas. Vsekakor najlepša mejna dobrodošlica v moji potepuški karijeri!

Poslovimo se in

odpeljemo dalje, ob kanjonu smaragdne reke Pive jo uberemo proti Durmitorju ter našemu prvemu cilju – Žablaku. Turistično mestoce 1500 metrov nad morjem je v maju še hladno, na okoliških vrhovih je snega še na metre. Pozimi te, najbolj namočene kraje v Evropi tudi prek 4000 mm padavin (Novo mesto 1162), prekriva nekaj metrov debela snežna odeja

je v izobilju. Po šestih urah veslanja se ustavimo v kampu, kjer prenočimo. Pred tem večer, ki se tiho in nevede pogrezne pozno v noč, presedimo ob okroglem ognjišču, na katerem nam Raško sproti skuha in speče večerjo, ki se odlično zlije z žlahtnim vrancom (avtohtonim črnogorskim vinom), nemški ovčar Bak pa nam da (ne da bi enkrat samkrat zalajal) vedeti, kdo je tu šef in da lahko mirno spimo z obema očesoma tesno zaprtima.

Tretji dan po zajtrku opravimo še z zadnjimi 14 kilometri Tare, ki pa je v spodnjem toku precej bolj divja, zato je potrebno krepko prijeti za vesla. Močno in usklajeno zaveslamo v največje brzice, ki nas radodarno od glave do pet »osvežijo« s pljuskom za pljuskom gorsko hladne vode. Na cilju si zasluženo sežemo v roke, spakiramo in se mimo Podgorice in samostana s pomenljivim imenom »Dajbabe« odpeljemo proti obali. Pot nam večkrat prečka trop ovac in pastirji s kalašnikovko na rami, jeziki pa spoštljivo utihnejo ob občudovanju slikovi-

Most na Tari kar zahteva bungee, vendar zakon zaenkrat še prepo-veduje skoke v nacionalnem parku.

Drugi dan nadaljujemo proti mostu na Tari, pravi gradbeni mojstrovini, nato pa do splavišča, kjer napihnemo čoln, si opratamo opremo in odrinemo na dvodnevni, skoraj stokilometrski spust po eni najčistejših rek, ki se lahko pohvali tudi z najglobljim, 1300 metrov globokim kanjonom v Evropi. V reko padajoči slapovi, jame, brzice, popolna divjina in, razen šumenja, tišina v trenutku odpihnemo iz zatilja vse sranje, ki se je mesece nabiralo pod lobnjo. Ne misliti, ampak zgolj biti je vse, po kar smo prišli in tega

te in neokrnjeno gorske pokrajine. V Budvi, velegradbišču, kjer je drugi uradni jezik ruski (Rusi so lastniki, ne delavci, da ne bo pomote), prenočimo, si ogledamo še bližnje mestoce Sveti Štefan, ki staro in strnjeno na otoku kraljuje Jadranu, obrnemo še v »pregužvanem« Dubrovniku ter po jadranski magistrali previjugamo do Splita in po novi avtocesti skoraj prežarčimo v domovino. Delček sebe pa smo pustili na tihih planinah ter del njih prinesli s seboj domov.

■ Miha Gorenc

Tihožitje.

FESTIVAL GLASBE in ŠPORTA

KUK ŠMARJETA 2008

12. 7. 08 dan glasbe

nastopajo

VLADO KRESLIN in MALI BOGOVI

OTIUM

BHC

D'NEEB

ELEKTROSHOK

THE CHESNA

13. 7. 08 dan športa

nogometni turnir
turnir trojk

NNRN

NEPREMIČNINE NOVO MESTO

NAJVEČJA PONUDBA DOLENJSKIH, BELOKRANJSKIH IN POSAVSKIH NEPREMIČNIN

Več kot 250 nepremičnin na internetni strani: www.nepremicnine-novomesto.si,

Informacije in prodaja:

NNRN NEPREMIČNINE d.o.o. NOVO MESTO

Novi trg 11, 8000 Novo mesto, **Robert Nedanovski**, tel.: 07 33 79 420, 040 287 597

posredovanje v prometu z nepremičninami, prepisi, cenitve, svetovanje

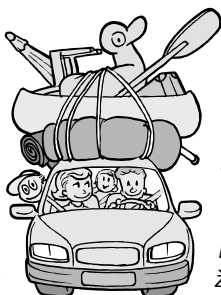
Septolete®.

In to poletje lahko preživite brez vročega čaja.

Poletna družinska počitnikovanja so vedno svojvrsten projekt. Glavno vlogo običajno prevzamejo kar mame in izkaže se, da je tako najbolje za vse. Razen za mame. Imeti vse niti v svojih rokah je namreč zahtevna naloga. Pripraviti je tre-

ba denar, dokumente in kopico drugih stvari, na koncu pa v avto stlačiti vso prtljago. Dnevi pred odhodom so zato precej stresni. Do zadnje minute pri večini prevladuje neka napetost, potem pa je vse lažje. Dolgotrajna vožnja v klimatiziranem avtu je pogosto dvorezen meč. Poleg

očitne prednosti klime lahko njena pretirana uporaba hitro privede do praskanja in sklenja v grlu. Ta občutek v grlu že nekaj napoveduje. Ponavadi nič dobrega, kar je slaba popotnica za začetek počitnic.

Podobna zgodba se lahko ponovi še v hotelu. Neklimatiziranih sob skoraj ni več moč najti, saj so klimatizirane sobe del vsake turistične po-

nudbe. Predvsem v toplih krajih. Hitre temperature spremembe pa človeka hitro oropajo dobrega počutja. Klimatizirani prostori, suh zrak, veliko gostov – vse to znatno prispeva k zmanjšanju obrambne sposobnosti organizma pred okužbami. Boleče grlo lahko hitro postane najhujša počitniška mora.

Počitnice so navadno večurno poležavanje na vročem soncu, osvežitve

v vodi, nekaj ur popoldanskega oddiha v klimatizirani hotelski sobi. Zato ni čudno, če grlo hitro zataji. In nenadoma se zalotite, kako namesto mrzle osvežilne pijače v lokalu naročate topel čaj z limono. Kako poletno!

Učinkovita pomoč pri vnetem in bolečem grlu so Septolete, Septolete D brez sladkorja in NeoSeptolete z okusom divje češnje, zelenega jabolka ali limone.

Vsem, ki za svoje grlo potrebujejo hitro rešitev,

pa priporočamo Septolete plus.

Te s protibolečinskim in protivnetnim delovanjem odstranijo vire bolečine in vnetja v grlu.

Na grlo je treba paziti tudi poleti, saj lahko kaj hitro pokvari družinsko počitniško idilo. Zato je najbolje, da Septolete najdejo svoje stalno mesto v vaši prtljagi. Tudi poleti.

Septolete®. In vaše grlo spet deluje.

www.krka.si

KRKA

»Sosed sosedu« Terme Šmarješke Toplice vabijo

Spoštovani občani,
vabimo vas, da preživite prijetne poletne dni tudi v naši družbi. V objemu zdraviliškega parka vas čaka osvežitev v športnem, otroškem in priljubljenem lesenem bazenu.

Za vse, ki imate stalno bivališče v občini Šmarješke Toplice, smo pripravili poseben **»topliški dan«**. Vsak delovni ponedeljek vam nudimo **20 % popusta** pri nakupu vstopnice za **kopanje v termalnih bazenih**.

Vabimo vas tudi na:

- popoldansko kopanje po 17. uri v zunanjih bazenih – 5,50 EUR ali
- večerno plavanje od 19. do 21. ure v notranjih bazenih – 6 EUR (med tednom).

Ob prijetnih uricah v svetu termalnih užitkov bomo poskrbeli tudi za vaše polne želodčke:

- v bistroju ob zunanjih bazenih lahko izbirate med pizzami, jedmi na žaru in odlično ponudbo sladoledov,
- v restavraciji Lotos pa vam bomo postregli z **dnevnimi kosili**.

Naši kuharski mojstri poskrbijo tudi za pripravo piknikov, poročnih slavij ali drugih slavnostnih priložnosti.

Vabljeni v Terme Šmarješke Toplice.

TERME
šmarješke toplice